

TUUSNIEMEN KUNTA

TILINPÄÄTÖS 2024

Kunnanhallitus 31.3.2025 § XX

Kunnanvaltuusto 26.5.2025 § XX

SISÄLLYSLUETTELO

1. TOIMINTAKERTOMUS

Lyhyt historia	1
Kunnanjohtajan katsaus	2
Kunnan hallinto	3 – 6
Yleinen kehitys	7 – 8
Väestö 2015 – 2024	9
Talouden ja toiminnan toteutuminen	10 – 23
Kunnan talouden tasapaino, rahoitusasema ja tuleva kehitys	24 – 25
Laskelmat ja tunnusluvut	26 – 36

2. TOIMINNAN JA TALOUDEN TOTEUTUMINEN

Kunnan strategiset tavoitteet	37 - 39
Keskusvaalilautakunta	40
Tarkastuslautakunta	41 – 42
Keskushallinto	43 – 54
Sivistyslautakunta	55 – 62
Tekninen lautakunta	63 – 71
Investoinnit	72 – 77
Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	78 – 79
Tuloslaskelman toteutuminen	80
Rahoitusosan toteutuminen	81

3. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

Tuloslaskelma	82
Rahoituslaskelma	83
Tase	84 – 85
Konsernituloslaskelma	86
Konsernirahoituslaskelma	87
Konsernitase	88 - 89

4. LIITETIEDOT

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	90 – 91
Tuloslaskelman liitetiedot	92 – 95
Taseen liitetiedot	96 – 105

5. ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET

Vesihuoltolaitos: kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö	106 – 117
Asuntojen vuokraustoiminta	118

6. HENKILÖSTÖKERTOMUS

Henkilöstökertomus	119 – 126
--------------------	-----------

7. LUETTELOT JA SELVITYKSET

Tilinpäätöksessä käytetyt tositelajit ja kirjanpitokirjat	127
---	-----

8. TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT

Tilinpäätöksen allekirjoitus	128
Tilinpäätösmerkintä	129

1. TOIMINTAKERTOMUS

TUUSNIEMEN LYHYT HISTORIA

Tuusniemen kunta sijaitsee Koillis-Savossa Savon itärajalla, suuren, puhdasvetisen, saarista ja niemistä rikkaan Juojärven kahtia halkaisemana ja on alunperin kuulunut vuonna 1547 perustettuun Tavinsalmen hallinto- ja kirkkopitäjään, joka nykyään tunnetaan nimellä Kuopion kaupunki.

Täyssinän rauha

Vuonna 1570 alkoi Ruotsi-Suomen ja Venäjän välillä sota Käkisalmen läänin omistuksesta ja Viron herruudesta. Tuusniemen alue säilyi sodan kauhuilta, koska täällä ei silloin vielä ollut varsinaista asutusta. Sota kesti 25 vuotta ja rauha solmittiin Täyssinä-nimisessä kylässä Inkerinmaalla toukokuun 18. päivänä 1595. Raja tuli kulkemaan Suomenlahden pohjukasta Siitarijoen suulta Karjalan kannaksen halki Puruveteen ja Juojärvessä olevaan Jäätsalon saareen ja sieltä suoraan Ohtaansalmeen.

Historiallisena jäänteinä rajankäynnistä on Ohtaansalmen pohjoisrannalla rajamerkinä kalliopaasi, missä kiveen kaiverrettuna on vuosiluku 1595, kolme kruunua, ortodoksinen risti sekä nimimerkkejä, jotka edustivat suomalaisen rajavaltuuskuntaan kuuluneita sotapäälliköitä.

Kylien muodostuminen

Tuusniemen vanhin asutus lienee ollut Tuusjärvellä kirkonkylältä 15 km Kuopioon päin. Erään kärjäpöytäkirjan mukaan on Riistaveteen rajoittuvalla osalla ollut pysyvät tilusrajat jo vuonna 1480. Sen sijaan Täyssinän rauhasta huolimatta itäosa Tuusniemeä asutettiin vasta 1600-luvun alkuvuosikymmenillä. Tämä johtui monista Vienan-Karjalasta tehdyistä hyökkäyksistä, joita rauhan solmimisesta huolimatta tehtiin Savoon runsaasti. Asiakirjoista selviää, että "Tuusniemen kylä" on sisältänyt ainakin neljä nykyistä kylää: Ohtaanniemi, missä mainitaan Mikkolan talo 1633, Kiukoanniemi, missä Kiukoolan talossa isännöi Matti Mustonen vuodesta 1621 lähtien, Juurikkamäki, missä erään isäntäluettelon mukaan Mäkelä-niminen talo on ollut olemassa Olli Räsäsen perustamana vuodesta 1611. Lisäksi neljäntenä kylänä on ollut nykyisen kirkonkylän tienoot.

Isonjaon jälkeen oli Tuusniemellä 23 kylää, joita olivat mm. Enonsalo, Hauranki, Juojärvi, Juurikkamäki, Kartansalo eli nykyinen Kosula, Kiukoanniemi, Litmaniemi, Melaniemi, Miettälä, Tuusniemi, Vehmersalmi ja Viitamäki. Tuusniemi oli ollut aina 1700-luvulle saakka erämaa-alueita runsaasti riistamaineen ja kalaisine järvineen. Sellaisena se vanhastaan on ollut myös rantasalmelaisten erämaita. Esim. Tuusjärvi kuului vielä 1800-luvun alussa Rantasalmeen.

Nimen synty

Tuusniemeläisten keskuudessa kiertää perimätietona tarina, että Tuusniemi on saanut nimensä Duusnimisestä sotamiehestä, joka oli karannut armeijasta ja asettunut asumaan nykyisen kirkonkylän kohdalla Juojärvessä sijaitsevaan niemeen. Todennäköisesti me tuusniemeläiset olemme saaneet pitäjämme nimen sekä muita tuus-alkuisia nimiä rantasalmelaisilta, joiden nautinta-alueita nämä tienoot ovat aikanaan olleet. Rantasalmellakin on Tuusmäki ja Tuusjärvi. Muutoin "tuus" on vanhaa ruotsia.

Kunta muodostuu

Kappeliseurakuntana Tuusniemi pysyi vuoteen 1855, jolloin se heinäkuun 24. päivästä lähtien muodosti oman kirkkoherrakunnan eli oli keisarillisella majesteetilla määrätty "keisarin pitäjäksi". Keisarillinen majesteetti oli helmikuun 6. päivänä 1865 antanut "armollisen asetuksen" kunnallishallituksesta maalla. Tuusniemen miehet kokoontuivat marraskuussa 2. päivänä 1867 päättämään seurakunnan valitseman komitean laatimien kuntasääntöjen hyväksymisestä ja kunnanhallituksen asettamisesta. Tuusniemeläisten vastustuksesta huolimatta lääninhallitus päätöksellään maaliskuun 27. päivä 1868 asetti Tuusniemelle kunnanhallituksen 1.1.1870 alkaen. Käydyissä kunnanhallituksen vaaleissa eniten ääniä sai ruushollari E.J. Ruuth ja niin hänestä tuli Tuusniemen kunnanhallituksen ensimmäinen puheenjohtaja ja ajan tavan mukaan hän oli myös ensimmäinen kunnanjohtaja.

KUNNANJOHTAJAN KATSAUS

Vuosi 2024 sujui Tuusniemen kunnassa toiminnallisesti tyydyttävästi, mutta taloudellisesti heikosti. Tilinpäätöksen lukujen vertailussa edellisvuoteen nähden on syytä ottaa huomioon, ettei tilinpäätös ole edellisvuoteen nähden vertailukelpoinen verorahoituksen eikä muiden rahoitustuottojen osalta. Keskeisinä syinä vertailukelvottomuuteen ovat peruspalvelujen valtionosuuden siirtymäsäännösten vaikutukset, vuoden 2023 verotilityksiin sisältyvät ns. edellisvuoden verohännät, sekä muihin rahoitustuottoihin kirjattu Vaalijalan pääomapalautus omistajakunnille.

Vuoden 2024 muuetussa talousarviossa varauduttiin yli 1,7 miljoonan euron alijäämään ja kunnan alijäämä toteutui noin 0,5 miljoonan euron suuruisena. Merkittävänä selittävinä tekijöinä alijäämäiseen tilinpäätökseen ovat peruspalvelujen valtionosuuden negatiivisuus, lähes 1,8 miljoonaa euroa, mikä on leikannut kaikki valtionosuudet yhteensä 0,05 miljoonaa euroon. Edellä mainittua alijäämä on asukaskohtaisesti laskettuna valtakunnan kolmanneksi suurin ja samalla mittarilla mitattuna suurin esimerkiksi Pohjois-Savon maakunnassa.

Saatujen valtionosuuksien nettosummaan summaan sisältyy kunnan saama harkinnanvaraisen valtionosuuden korotus 0,23 miljoonaa euroa. Pääosan tilinpäätöksen toteutumisen muutettua talousarviota huomattavasti parempana selittää toimintatuottojen ylittyminen yli 0,5 miljoonaa euroa. Toimintatuotoista etenkin myyntituotot ylittyivät. Pääosa toimintatuottojen ylityksestä tapahtui sivistyslautakunnan alaisessa toiminnassa. Toimintatuotot puolestaan alittuivat talousarvioon nähden noin 0,4 miljoonaa euroa. Säästöä syntyi etenkin henkilöstökustannuksissa ja palvelujen ostoissa. Vuonna 2023 on kuntaan laadittu edellisen suunnitelman pohjalta talouden tasapainottamisohjelma vuosille 2023 - 2026. Kunnan talouden epätasapaino edellyttää koko kuntaorganisaatiolta tiukkaa talouskuria ja jatkuvaa talouden tasapainottamiskeinojen hakemista, mutta etenkin kunnan tulopohjan vahvistamista.

Kunta nosti vuoden 2024 aikana talousarviolainaa 1,5 miljoonaa euroa. Vanhoja talousarviolainoja lyhennettiin lyhennyssuunnitelman mukaisesti 0,47 miljoonaa euroa, joten nettona kunnan lainakanta kasvoi 1,03 miljoonaa euroa. Kunnan velkaantuminen on viime vuodet selkeässä kasvussa, joskin se on vielä maakunnallisen keskiarvon alapuolella velan asukaskohtaisella mittarilla mitattuna.

Kunnan palvelurakenteessa ei vuoden 2024 aikana tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Vuoden 2024 aikana jatkui kunnassa TE -palvelu-uudistukseen valmistautuminen. Varsinainen valmistelu työ tapahtui alueen vastuukuntana toimivassa Kuopion kaupungin organisaatiossa. Työ- ja elinkeinopalvelut siirtyvät uudistuksessa valtion vastuulta kuntien vastattavaksi työllisyyspalveluiksi vuoden 2025 alusta lähtien.

Investoinnit saatiin tehtyä lähtökohtaisesti suunnitellusti. Tarpeellisia ja perusteltuja investointeja kunnan elinvoiman lisäämiseksi on edelleen syytä jatkaa. Investoinnit vaativat kuitenkin jatkossakin tarkkaa harkintaa ja priorisointia, jotta nettoinvestointien kokonaismäärä vastaa kunnan muuttunutta taloudellista kantokykyä ja tulevaisuuden tarpeita.

Henkilöstön lisäksi haluan kiittää myös kunnan luottamushenkilöitä ja kaikkia kunnan yhteistyökumppaneita hyvästä yhteistyöstä.

Timo Kiviluoma
kunnanjohtaja

KUNNAN HALLINTO

Tuusniemen kunnanvaltuuston jäsenmäärä on 17 ja kunnanhallituksen 7. Merkittävimpien lautakuntien jäsenmäärä on 5, tarkastuslautakunta 3 ja keskusvaalilautakunta 5 jäsentä.

Kunnanvaltuuston ja hallituksen poliittiset voimasuhteet olivat:

	<u>Kunnanvaltuusto</u>	<u>Kunnanhallitus</u>
Keskusta	8	3
Kokoomus	1	1
SDP	2	1
Vasemmistoliitto	3	1
Kristillisdemokraatit	-	-
Perussuomalaiset	3	1
Vihreät	-	-

Kunnanvaltuusto

Puheenjohtajisto

Toivanen Jarkko	KESK	Pj.
Martikainen Pekka	VAS	I vpj.
Kähkönen Martti	KESK	II vpj.

Jäsenet

Hirvonen Auvo	PS
Holopainen Tenho	PS
Hämäläinen Markku	PS
Jäntti Eevariitta	KESK
Koistinen Minna	KESK
Kolari Terttu	KESK
Miettinen Heli	KESK
Pitkänen Juha	VAS
Puodinketo Kari	SDP
Riekkinen Irma	SDP
Räsänen Heimo	KOK
Smolander Heikki	KESK
Voutilainen Jorma	KESK
Voutilainen Paula	VAS

Kunnanjohtaja Kiviluoma Timo

Toimialajohtajat

Keskushallinto	Hartojoki Sirpa	hallintojohtaja
Sivistystoimi	Karttunen Janne	lukion ja yhtenäiskoulun rehtori
Tekninen toimi	Rissanen Paula	tekninen johtaja

Kunnanhallitus

Puheenjohtajisto

Smolander Heikki	KESK	Pj.
Holopainen Tenho	PS	I vpj.
Pitkänen Juha	VAS	II vpj.

Jäsenet

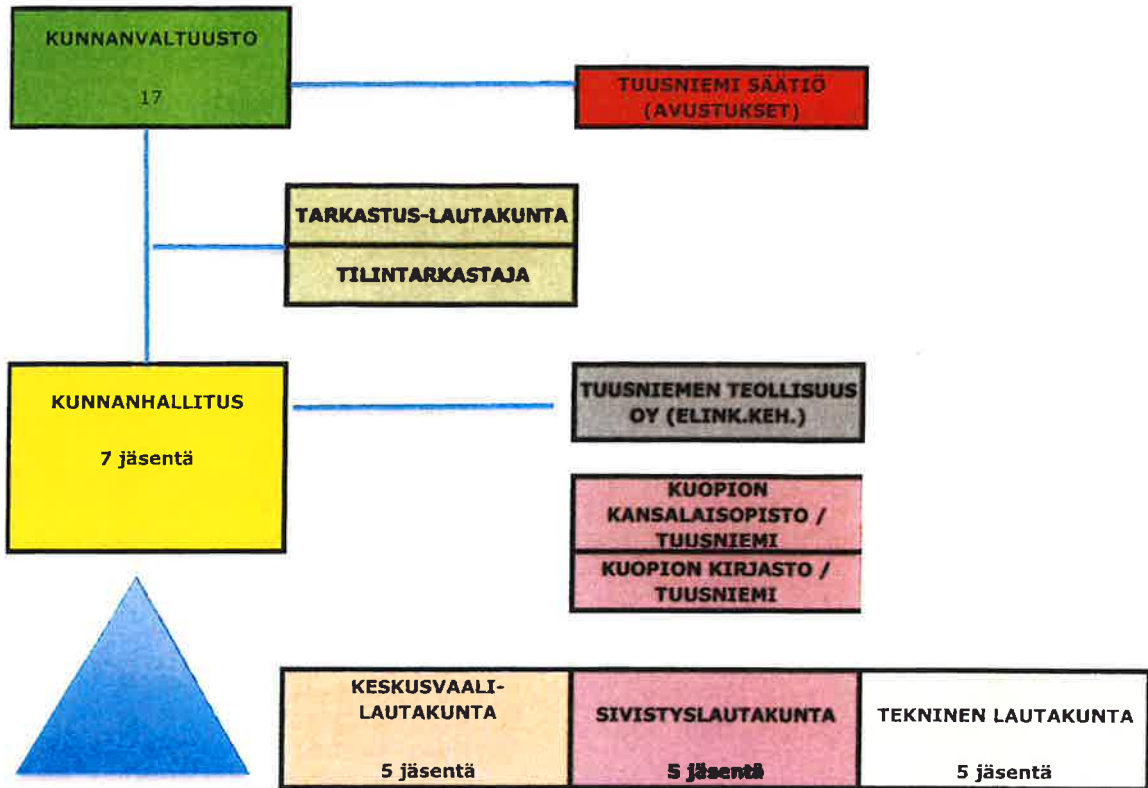
Jäntti Eevariitta	KESK
Koistinen Minna	KESK
Riekkinen Irma	SDP
Räsänen Heimo	KOK

Lautakuntien puheenjohtajat

Kolari Terttu, tarkastuslautakunta
Tirkkonen-Hersio Asta, keskusvaalilautakunta
Miettinen Heli, sivistyslautakunta
Hämäläinen Markku, tekninen lautakunta

Kunnan palveluksessa olevaa henkilöstöä koskevat tunnusluvut löytyvät henkilöstökertomuksesta.

TUUSNIEMEN KUNNAN ORGANISAATIOKAAVIO 2024

KUNNANJOHTAJA 1htv	KUNNAN JOHTORYHMÄ 5hlö + TT:n toimitusjohtaja 1hlö		
Kunnanhallituksen esittelijä			
Johtoryhmän esimies	KESKUSHALLINTO	SIVISTYSTOIMI	TEKNINEN TOIMI
Ylikunnallinen yhteistyö	HALLINTOJOHTAJA 1htv	REHTORI 1htv	TEKNINEN JOHTAJA 1htv
Konserniohjaus ja valvonta	Hallituksen ja valtuuston valmistelu ja	Esi-, perus- ja lukio-opetukset	Tekniset palvelut
Edunvalvonta ja verkostot	täytäntöönpanotehtävät kj:n kanssa	Varhaiskasvatuspalvelut	Ympäristöpalvelut
Viestintä ja tiedottaminen	Talous- ja palkkahallinto (controller)	Kansalaisopistopalvelut (Kuopio)	Kunnallistekniikka sis. vesihuolto
Valmiussuunnittelu	Henkilöstöasiat (kaikki toimialat)	Kirjastopalvelut (Kuopio)	Kiinteistö- ja siivouspalvelut
	ICT- ja hankinta-asiat	Vapaa-aikapalvelut	Kaavoitus (ulkoistettuna)
	Vaali- ja tarkastustoiminta		Asunto- ja tonttiasiat
	Keskuskeittiöpalvelut		

Tytär-yhteisöt:	Kuntayhtymät:	Osakkuusyhteisöt:	Yhdistelemättömät osakkuusyhteisöt:
Tuusniemen Teollisuus Oy	Savon koulutuskuntayhtymä	Tuusniemen Aluelämpö Oy	KI Oy Tuusniemen Keskijärvi
KI Oy Tuusniemen Turula	Pohjois-Savon liitto	Kollis-Savon Vesi Oy	As Oy Tuusniemen Peltotie
Tuusniemen Virastotalo Oy		KI Oy Tuusniemen Meljerinranta	
Tuusniemen Kehittämissäätiö sr			
As Oy Hoikanranta			

Vuoden 2024 lautakuntien ja toimikuntien jäsenet

Tarkastuslautakunta

(kokoontui 10 kertaa, päätöksiä 93 §)

Kolari Terttu	pj
Hirvonen Auvo	vpj
Hyvärinen Hannu	jäsen

Keskusvaalilautakunta

(kokoontui 8 kertaa, päätöksiä 37 §)

Tirkkonen-Hersio Asta	pj
Immonen Juha	vpj,
Holopainen Katriina	jäsen
Silta-aho Jukka	jäsen
Mustonen Pekka	jäsen

Sivistyslautakunta

(kokoontui 8 kertaa, päätöksiä 54 §)

Miettinen Heli	pj
Puodinketo Kari	vpj
Mylläri Mika	jäsen
Voutilainen Jorma	jäsen
Voutilainen Paula	jäsen
Jäntti Eevariitta	khall edustaja

Tekninen lautakunta

(kokoontui 12 kertaa, päätöksiä 116 §)

Hämäläinen Markku	pj
Tirkkonen Toivo	vpj
Mustonen Hanna	jäsen
Martikainen Pekka	jäsen
Räsänen Maija	jäsen
Räsänen Heimo	khall edustaja

Liikenneturvallisuustyöryhmä, Tuusniemen ja Kaavin yhteiset kokoukset

(kokoontui 2 kertaa)

Rissanen Paula / Heikkinen Petteri	tekniset palvelut
Karttunen Janne	sivistyspalvelut
Kervinen Tomi	vapaa-aika ja hyvinvointi
Juutilainen Hanna	etsivä nuorisotyö
Kinnunen Teemu /	Ramboll, liikenneturvallisuustoimija, sihteeri
Tiilikainen Johanna	Ramboll, liikenneturvallisuustoimija, sihteeri
Edustajat	ELY-keskus
Edustajat	Liikenneturva
Edustajat	Itä-Suomen poliisista ja Pohjois-Savon pelastuslaitoksesta

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä

(kokoontui 3 kertaa, käsitteli 16 asiaa)

Räsänen Anu	pj, järjestöedustaja
Tirkkonen-Hersio Asta	vanhustyö
Smolander Pirjo	hyvinvointialueen edustaja
Smolander Heikki	kunnanhallituksen edustaja
Karttunen Janne	sivistystoimi
Rissanen Paula	tekninen toimi
Hartojoki Sirpa	hallintojohtaja
Kervinen Tomi	sihteeri, vapaa-aikapalvelut

YLEINEN TALOUDELLINEN TILANNE

Maailmantalouden näkymät ovat varovaisen positiiviset, mutta niitä varjostavat merkittävät riskit. Kasvu on säilynyt kohtuullisen vahvana huolimatta kauppapolitisista jännitteistä ja geopoliittisista haasteista. Euroalueella inflaation hidastuminen, reaalityulojen kasvu ja korkojen lasku tukevat elpymistä, mutta Saksan teollisuuden vaikeudet ja poliittiset riskit keskeisissä maissa luovat epävarmuutta ja ovat heikentäneet kasvunäkymiä. Yhdysvalloissa vahva työllisyystilanne ylläpitää yksityistä kulutusta, vaikka erittäin nopean kasvun ennustetaankin hidastuvan. Kiinassa viennin elpyminen ja elvyttävä talouspolitiikka tukevat taloutta, mutta kotimaisen kysynnän heikkous ja deflaation uhka varjostavat näkymiä.

Keskeinen uhka maailmantalouden kasvulle on Yhdysvaltain tuleva kauppapolitiikka ja muiden maiden vastaus siihen. Yhdysvaltain tullien nostolla olisi negatiivisia vaikutuksia etupäässä sen omaan talouteen. Vastatoimen ja kauppasodan eskaloituminen sen sijaan heikentäisivät koko maailmantalouden kasvua.

Suomen viennin kasvu vauhdittuu, mutta odotettua hitaammin, sillä euroalueen vaimea talouskasvu jarruttaa erityisesti tavaraviennin kysyntää. Palvelujen viennin kasvu on sen sijaan jo nopeutunut. Viennin kasvusta huolimatta nettoviennin vaikutus talouskasvuun jää tulevina vuosina pieneksi, sillä myös tuonti kasvaa reippaasti investointien lisääntymisen myötä. Suomen vaihtotase onkin lievästi negatiivinen lähivuodet.

Suomessa inflaatio on hidastunut selvästi ja lähivuosina se pysyy maltillisena. Veronkorotukset, kuten arvonlisäveron ja tupakkaveron nousut, nostavat kuluttajahintoja ja hidastavat inflaationlaskua. Näiden välillisten veromuutosten vaikutus inflaatioon on kolmen vuoden tarkastelujaksolla yli prosenttiyksikön. Erityisesti energian hintojen lasku ja korkojen aleneminen tukevat inflaation hidastumista. Inflaation hidastumisen myötä kotitalouksien reaalityulot ovat kääntyneet kasvuun. Tämä ei kuitenkaan heti näkynyt kulutuksessa, sillä kulutus on laskenut ja kotitalouksien säästäminen on kasvanut selvästi.

Suomen talous kääntyi taantumasta hienoiseen kasvuun alkuvuoden 2025 aikana, mutta vuositasolla bruttokansantuote (BKT) jäi 0,3 prosenttia pienemmäksi vuonna 2024 kuin edellisvuonna. Eniten tuotantoa on heikentänyt rakentamisen merkittävä vähentyminen ja vuonna 2024 myös yksityinen kulutus laski hieman. Kasvua sen sijaan tuli ulkomaankaupasta. Bruttokansantuotteen kasvua heikentävät kuitenkin julkisiin menoihin kohdistuvat säästöt ja verojen korotukset.

Työ- ja elinkeinotoimistoissa ja kuntakokeiluissa oli joulukuun 2024 lopussa yhteensä 321.700 työtöntä työnhakijaa. Määrä on 24.000 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta 12,0 %, eli 0,8 prosenttiyksikköä korkeampi kuin edellisvuoden lopussa. Pohjois-Savon ELY-keskuksen työllisyyskatsauksen mukaan työ- ja elinkeinotoimistossa oli joulukuun 2024 lopussa 14.108 työtöntä työnhakijaa, mikä on määrällisesti 776 työnhakijaa enemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömiä työnhakijoita oli alueella 12,5 % työvoimasta, mikä on 0,6 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuotta aiemmin.

Tuusniemellä työttömien osuus työvoimasta vuoden 2024 lopussa oli 11,5 %. Vuotta aikaisemmin työttömien osuus oli 12,8 % työvoimasta. Määrällisesti vuoden 2024 lopussa työttömiä työnhakijoita oli 101, kun heitä vuotta aikaisemmin oli 113. Tuusniemen työttömyysaste oli vuoden vaihteessa maakunnan yhdeksänneksi korkein. Tuusniemen pitkäaikaistyöttömien määrä nousi 32 henkilöstä 43 henkilöön. Avoimia työpaikkoja Tuusniemellä oli vuoden 2024 lopussa 0, mikä on sama määrä kuin vuotta aiemmin.

KUNTATALOUS KERTOMUSVUONNA

Kuntatalouden tila heikkeni vuonna 2024, mutta vähemmän kuin pelättiin. Näyttääkin siltä, että kunnat ovat onnistuneet sopeutustoimissaan. Tiedot käyvät ilmi kuntatalouden tilaa arvioivasta Kuntatalouden tilinpäätösanalyysistä vuodelta 2024.

Kuntien tilinpäätökset olivat vahvempia kuin mitä vuosi sitten talousarvioiden perusteella ennakoitiin. Menokasvu oli vuonna ennakoitua maltillisempaa. Toimintakate eli kunnan nettotoimintakulut kasvoivat 1,8 prosenttia ja peräti 130 kunnassa ne pienentyivät vuoteen 2023 verrattuna.

Kuntien yhteenlaskettu tulos oli 1 100 miljoonaa euroa vuonna 2024. Tulos oli positiivinen 203 kunnassa ja negatiivinen 80 kunnassa. Energiayhtiöiden osuuksien myynti Mikkelissä, vesilaitoksen yhtiöittäminen Tampereella sekä Helsingin ja Espoon positiiviset tulokset kattoivat koko maan kuntien tuloksesta yli 70 prosenttia. Ilman näiden kaupunkien tuloksia kuntien tulos olisi jäänyt 300 miljoonaan euroon.

Heikoimman tuloksen kuntajoukkoon sijoittuu useita isoja ja keskisuuria kaupunkeja. Euromääräisesti heikoimmat tulokset tehtiin Vantaalla, Haminassa ja Lahdessa. Asukaskohtaisissa tarkasteluissa heikoimpaan ääripäähän nousee sen sijaan pienempiä kuntia.

Kuntatalouden rahavirta jäi positiivisesta tuloksesta huolimatta alijäämäiseksi: Toiminnan ja investointien rahavirralla mitattuna kuntatalous oli -470 miljoonaa euroa alijäämäinen.

Kuntien investoinnit pysyivät korkealla tasolla, ollen 4,8 miljardia euroa vuonna 2024. Rahavirta oli negatiivinen, koska käyttötulot eivät riittäneet kaikkien investointien rahoittamiseen. Kunnat velkaantuivat lisää 720 miljoonaa euroa. Lainakanta kääntyi väli vuosien jälkeen kasvuun. Mittavat investointipaineet sekä kustannuskehityksen hallinta haastavat tulevinakin vuosina kuntatalouden näkymiä. Rakenteellisesta alijäämästä on vaikea päästä eroon.

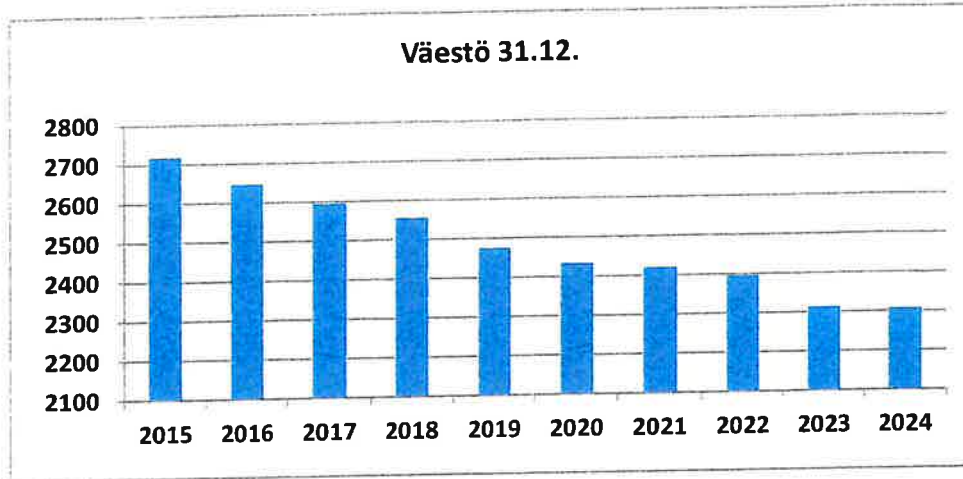
Kuntaliiton arvioiden mukaan talouden tilan heikkenemistä selittää verotulojen aleneminen 500 miljonnalla eurolla muun muassa sote-uudistukseen liittyneiden verohäntien poistumisien takia. Kuntien tuloihin ja menoihin välittyivät myös heikko suhdannekehitys, valtionosuuksien pieneneminen 250 miljonnalla eurolla, sekä kasvaneet korkokustannukset.

Kuluja laski myös kuntien työttömyysvakuutusmaksujen aleneminen. lisäksi kuntien menot työttömyysturvan rahoittamiseen pienenivät vielä, vaikka pitkäaikaistyöttömyys nousi vuoden 2024 lopussa kovaa vauhtia.

Kuntien talous on entistä riippuvaisempi myös yleisestä talous-, työllisyys- ja verotulokehityksestä. Myös kuntakonsernien talouden merkitys korostuu nykytilanteessa.

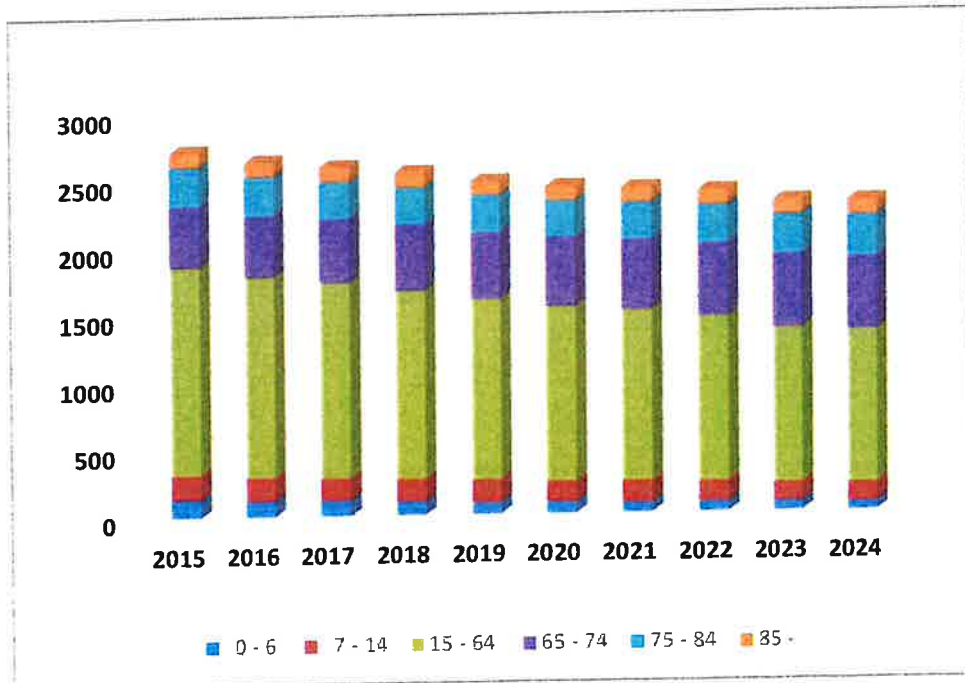
Väestö 2015 - 2024 / 31.12.

Vuosi	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Aukkaita	2718	2647	2595	2555	2476	2434	2419	2395	2313	2308

Väestön ikärakenteen muutokset

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
0 - 6	137	120	119	104	89	89	78	77	72	66
7 - 14	185	177	167	170	172	155	163	156	147	145
15 - 64	1545	1494	1453	1398	1341	1300	1268	1222	1146	1133
65 - 74	463	462	484	501	502	519	530	553	559	553
75 - 84	285	287	271	274	277	270	273	279	286	302
85 -	104	103	103	104	96	101	107	108	103	109
Yht.	2719	2643	2597	2551	2477	2434	2419	2395	2313	2308

TALouden JA TOIMINNAN TOTEUTUMINEN

Vuoden 2024 tilikauden alijäämä 510.659 euroa on muutettua talousarviota 1.212.063 euroa parempi. Toimintamenot jäivät keskushallinnolla muutetun talousarvion arvioitua pienemmiksi. Sivistystoimi ylitti hieman muutetun talousarvio, tekninen toimi ja vesihuolto alittivat muutetun talousarvion.

Suurimmat yksittäiset selittävät tekijät arvioitua parempaan tulokseen olivat sivistyslautakunnan alaisen toiminnan tulojen ylitys ja 230.000 euron suuruinen harkinnanvarainen valtionosuus.

Keskushallinnon toimintamenot jäivät noin 303.970 euroa talousarviossa arvioitua pienemmiksi. Toimintatulot olivat 68.997 euroa talousarviossa arvioitua pienemmät, joten toimintakate toteutui noin 234.973 euroa talousarviossa arvioitua pienempänä.

Sivistystoimen toimintamenot ylittivät talousarvion noin 7.429 eurolla. Sivistystoimen tulot olivat noin 421.077 euroa talousarviossa arvioitua suuremmat. Sivistystoimen toimintakate oli 413.648 euroa talousarviossa arvioitua parempi.

Teknisen lautakunnan menot ylittivät talousarvion noin 21.725 eurolla. Teknisen lautakunnan tulot olivat noin 290.590 euroa arvioitua suuremmat. Teknisen lautakunnan toimintakate oli 312.314 euroa talousarviossa arvioitua pienempi.

Kokonaisuutenaan kunnan toimintakulut olivat 318.397 euroa talousarviossa arvioitua pienemmät. Tulot olivat 707.066 euroa arvioitua suuremmat. Toimintakate toteutui 1.025.463 euroa talousarviossa arvioitua parempana. Palveluiden ostot alittivat 67.393 euroa. Palkat ja muut henkilöstökulut alittivat talousarvion 253.532 eurolla. Avustukset ylittyivät 9.032 eurolla. Verotuloja kertyi 96.823 euroa enemmän ja valtionosuuksia 26.093 euroa enemmän kuin talousarviossa arvioitiin.

Maksuvalmius on ollut tyydyttävä. Kassavarat olivat 31.12.2024 1.908.820,48 euroa (29.12.2023 1.216.280,12 e). Uutta lainaa nostettiin lokakuussa 1,5 miljoonaa euroa. Kassan riittävyys oli 61 pv (v. 2023 44 pv). Kuukauden keskimääräinen kassavaranto on ollut noin 0,89 milj. euroa. Kulut ovat olleet keskimäärin n. 0,95 milj. euroa/kk ja tuotot n. 1,01 milj. euroa/kk.

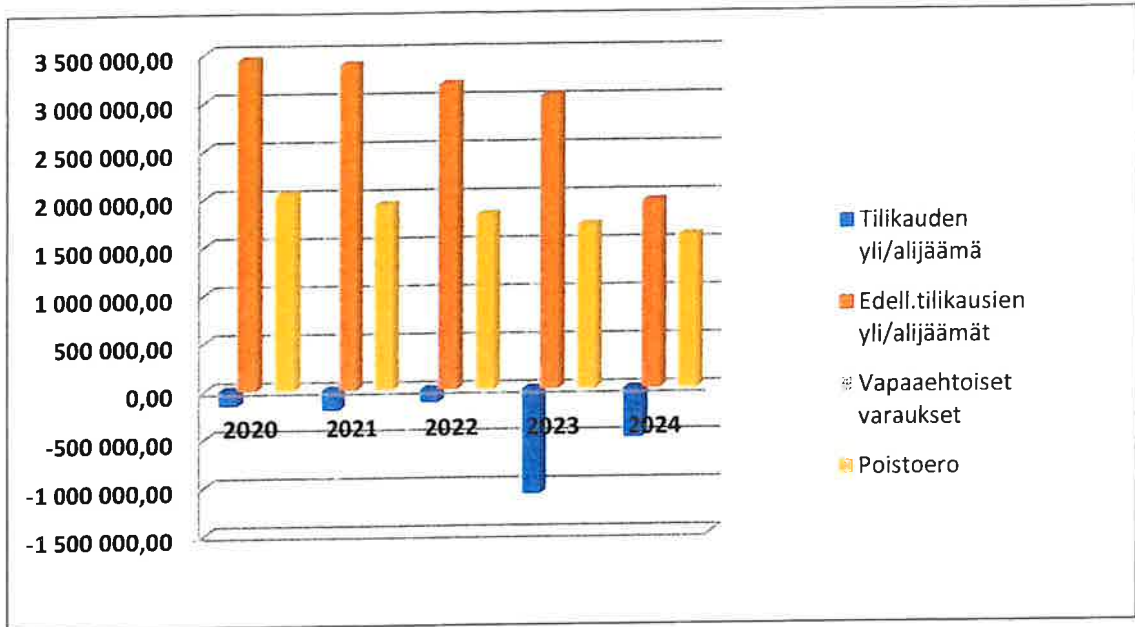
Vuosikate 276.948 euroa ei riitä kattamaan suunnitelmanmukaisia poistoja. Vuoden 2024 poistot ovat 898.723 euroa. Tilikauden tulos ennen poistoeron muutoksia on 621.775 euroa alijäämäinen. Poistoeron muutoskirjauksen, 111.116 euroa, jälkeen tilikauden alijäämäksi muodostuu 510.659 euroa.

Vuoden 2023 lopussa taseessa edellisten tilikausien ylijäämää oli 1.943.509 euroa. Taseen ylijäämä vuoden 2024 alijäämän jälkeen on yhteensä 510.659 euroa, jonka jälkeen tilikausien ylijäämä on 1.432.849 euroa ja poistoeron muutos 1.587.955 euroa.

Tilikauden ylijäämä, edellisten tilikausien ylijäämät, vapaaehtoiset varaukset ja poistoerot vuosilta 2020 – 2024

	<u>2020</u>	<u>2021</u>	<u>2022</u>	<u>2023</u>	<u>2024</u>
Tilikauden yli/alijäämä	-156 241,06	-206 659,84	-132 708,49	-1 091 895,57	-510 659,31
Edell.tilikausien yli/alijäämät	3 429 662,08	3 374 773,04	3 168 113,20	3 035 404,71	1 943 509,14
Vapaaehtoiset varaukset					
Poistoero	2 032 418,70	1 921 302,78	1 810 186,84	1 699 070,94	1 587 955,02
Yhteensä	5 305 839,72	5 089 415,98	4 845 591,55	3 642 580,08	3 020 804,85

Kunnanvaltuusto hyväksyi talousarviomuutoksia neljä kertaa 2.9.2024 § 17, 16.9.2024 § 34-37 4.11.2024 § 46-48 ja 9.12.2024 § 59-60 ja § 62. Tehdyt muutokset lisäsivät toimintakuluja. Muutosten jälkeen talousarvion toimintakulut olivat 10.126.970 euroa ja toimintatuotot 4.023.112 euroa. Talousarviomuutosten jälkeen talousarvio oli 1.587.348 euroa alijäämäinen.

Tuloslaskelman mukaan toimintakulut ovat 10.126.143 euroa, toteutuma 97,0 %. Vuoteen 2023 verrattuna vuoden 2024 toimintakulut olivat 100.192 euroa eli 1,0 % isommat. Toimintatuotot toteutuivat 117,0 % ollen 4.875.675 euroa. Vuoden 2023 toimintatuottoihin verrattuna vuoden 2024 toimintatuotot olivat 321.966 euroa isommat.

Toimintakate eli verotuotoilla, valtionosuuksilla ja rahoitustuotoilla katettava määrä pieneni edellisestä vuodesta 422.158 euroa / 7,4 %. Toimintakate 5.250.468 euroa toteutui 83,7 %.

Verotulot toteutuivat 101,8 % ollen 5.296.823 euroa. Verotuottojen kertymä pieneni vuoden 2023 toteutumasta 0,98 % / 52.410 euroa. Kunnallisverotuottoja tuli talousarvioon verrattuna 130.292 euroa enemmän. Yhteisöverotuottoja tilitettiin 30.991 euroa enemmän ja kiinteistövero-
rotuottoja 64.460 euroa vähemmän.

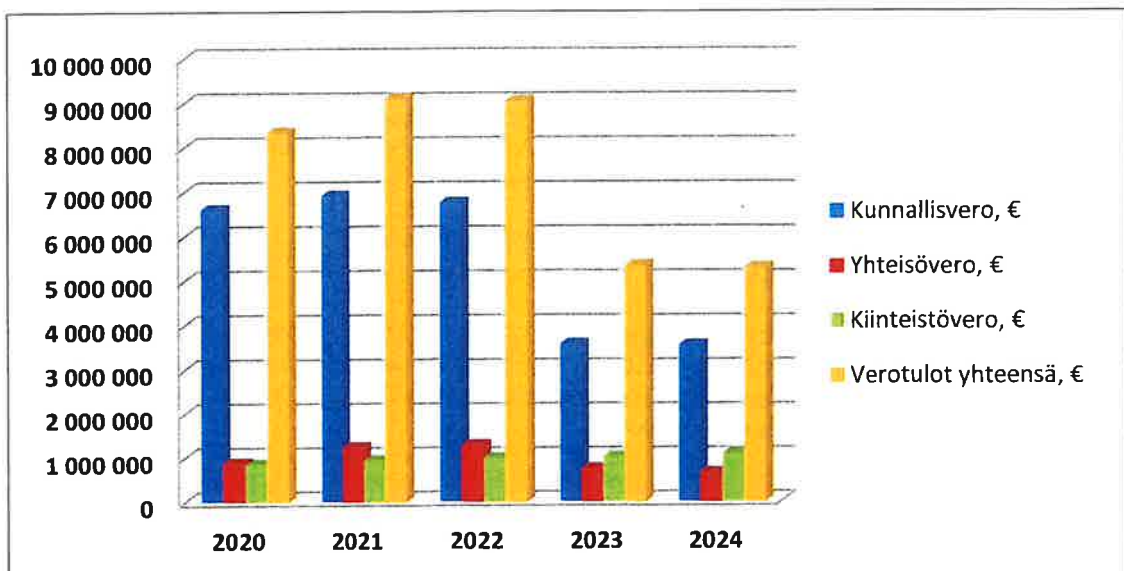
	Alkuperäinen talousarvio 2024	Talousarvio- muutokset	Lopullinen talousarvio 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
Kunnallisvero	3 418 651		3 418 651	3 548 943	-130 292
Yhteisövero	632 391		632 391	663 382	-30 991
Kiinteistövero	1 148 958		1 148 958	1 084 498	64 460
YHTEENSÄ	5 200 000		5 200 000	5 296 823	-96 823

Veroprosentit 2020 – 2024

	<u>2020</u>	<u>2021</u>	<u>2022</u>	<u>2023</u>	<u>2024</u>
Tulovero %	22,00	22,00	22,00	9,36	10,0
Kiinteistövero %					
Maapohjan yleinen kiinteistövero					1,30
Vakituinen asunto	0,65	0,65	0,65	0,65	0,65
Muut rakennukset	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25
Yleinen kiinteistövero %	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15
Yleishyödyllisten yhteisöjen kiinteistövero	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

VEROTULOJEN MUUTOS VUOSINA 2020 – 2024

	2020	2021	2022	2023	2024	Muutos-% 2023 / 2024
Kunnallisvero, €	6 606 405	6 916 201	6 761 995	3 573 344	3 548 943	-0,68
Yhteisövero, €	882 543	1 241 667	1 291 552	753 405	663 382	-11,95
Kiinteistövero, €	856 326	943 393	993 829	1 022 483	1 084 498	6,07
Verotulot yhteensä, €	8 345 274	9 101 261	9 047 377	5 349 233	5 296 823	-0,98
Muutos -%	0,15	9,06	-0,59	-40,88	-0,98	

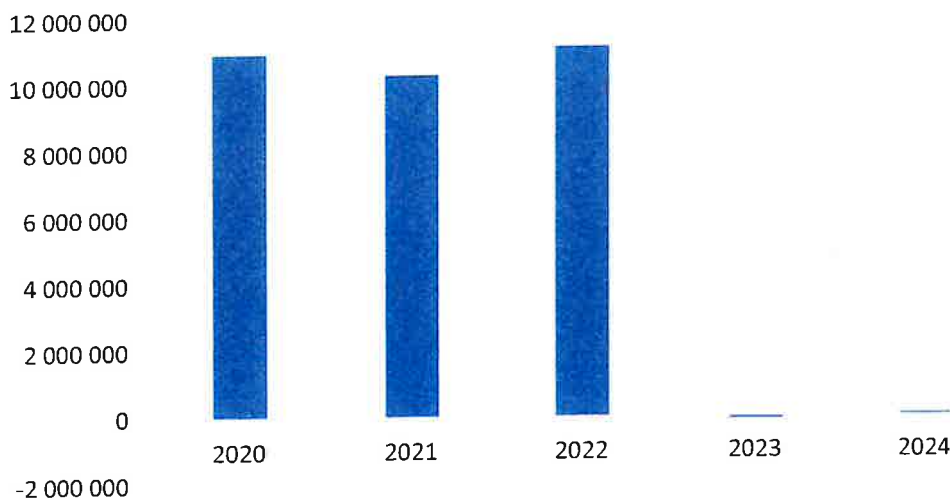
Valtionosuuksien toteutuma oli 196,6 % / 53.093 euroa. Valtionosuuksien muutos vuodesta 2023 on 29.948 euroa / -36,06 %. Valtionosuuksiin sisältyy harkinnanvaraista valtionosuutta 230.000 euroa ja verotulomenetysten kompensatiota 518.544 euroa.

	Alkuperäinen talousarvio 2024	Talousarvio- muutokset	Lopullinen talousarvio 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
Valtionosuudet	-160 000	187 000	27 000	53 093	-26 093
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus			- 1 798 518		
Verotuloihin perustuva valtionosuus			1 126 104		
Verotulomenetysten kompensatio			518 544		
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet			- 23 037		
Harkinnanvarainen valtionosuuskorvaus			<u>230 000</u>		
Yhteensä			53 093		

VALTIONOSUUKSIEN MUUTOS VUOSINA 2020 – 2024

	<u>2020</u>	<u>2021</u>	<u>2022</u>	<u>2023</u>	<u>2024</u>
Valtionosuudet, €	10 942 517	10 304 049	11 144 147	-83 041	53 093
Muutos -%	13,1	-5,8	8,2	-100,7	-36,06
Valtionosuuksiin sisältyy ve- rotulojen tasaus/milj.€	2,57	2,58	2,38	0,97	1,13

Valtionosuudet, €

Korkotuottoja kertyi 8.722 euroa (v. 2023 59 e). Korkotuotot ovat maksuliikennetilien korkoista. Markkinaehtoisia talletuksia ei vuonna 2024 ollut lainkaan. Korkokuluja muodostui vuosina 2013 – 2024 nostetuista 7,5 milj. lainoista yhteensä 118.054 euroa (v. 2023 64.087 e).

Rahoitustuottoja kertyi 368.946 euroa. Rahoitustuotot muodostuvat mm. PKS:n ja PKS:n EnergiaHolding Oy:n maksamasta osingosta 167.575 euroa, Metsäliiton osingosta 2.275 euroa, Kuntarahoituksen osingosta 13.950 euroa, kuntayhtymien peruspääomien korkoista 855 euroa, Etelä-Savon hyvinvointialueen ylijäämän palautuksesta (Vaalijala) 97.772 euroa, Sansian osinko 1.725 euroa, viivästyskoroista 2.001 euroa ja vesihuollon jäännöspääoman sisäisestä korvauksesta 80.922 euroa. Rahoituskuluihin 82.119 euroa sisältyy mm. vesihuollon jäännöspääoman kulut 80.922 euroa.

Kokonaisinvestoinnit vuonna 2024 olivat 783.484 euroa (v. 2023 648.055 e), nettoinvestoinnit 478.167 euroa (v. 2023 551.140 e). Suurimmat investointihankkeet: koulukeskuksen ja kirjaston kattosaneeraus ja salin, lukion ja kirjaston salaojat 297.194 e. Valokuituverkon laajennus 22.000 e. Palvelukeskuksen matalan osan vesikatto ja sisäilmaremontti 39.261 e. Katuvalojen huolto 18.150 e. Satama-alueen laiturin kunnostus ja venepuomit 20.676 e. Vesilaitoksella uusittiin runko- ja taloventtiilejä sekä Lamminpään vedenkäsittelylaitoksen saneerauksen loppuun saattaminen 307.145 e.

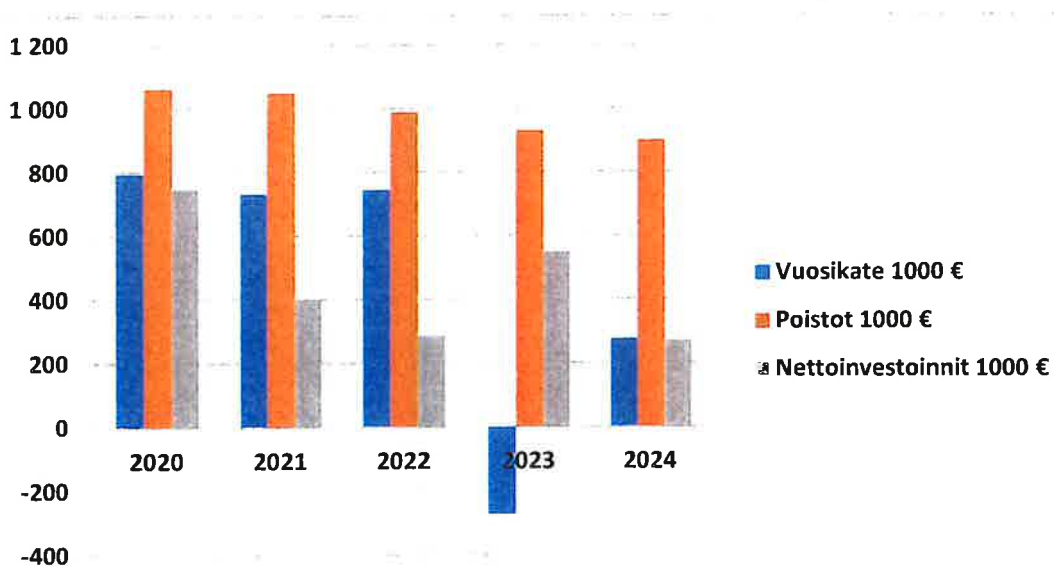
Investoinnit on rahoitettu kokonaan kassavaroilla. Investointitulot sisältävät maa-alueiden myyntiä 18.104 euroa ja osakkeiden myyntiä 287.214 e. Osakkeiden myyntitappiot on kirjattu käyttötalouspuolelle 193.213 e. Yhteensä investointien tulot olivat 235.3175 euroa.

Vuosikatteeksi oli arvioitu valtuuston hyväksymien muutosten jälkeen -963.531 euroa; toteutunut vuosikate on 276.948 euroa. Näin ollen vuosikate toteutui -1 240 479 euroa alle arvion. Toimintatuotot toteutuivat yli ja myös toimintakulut hieman yli arvion. Verotulot toteutuivat yli arvion ja valtionosuudet toteutuivat arvioitu isompana.

Suunnitelman mukaisia poistoja kirjattiin yhteensä 898.723 euroa / toteutuma 103,3 % (v. 2023 928.723 euroa). Vuosikate, -276.948 euroa, ei riitä kattamaan poistoja.

VUOSIKATE, POISTOT JA NETTOINVESTOINNIT VUOSILTA 2020 – 2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Vuosikate 1000 €	794	731	743	-274	276
Poistot 1000 €	1 062	1 049	987	929	899
Nettoinvestoinnit 1000 €	749	400	287	551	273

Tulos- ja rahoituslaskelmien tarkemmat käsittelyt liitetietoineen ovat erillisinä osioina. Vuoden 2024 toteutumätiedoissa sairaus- ja tapaturmakorvaukset on käsitelty kokonaan henkilöstöku- lujen vähennyksenä eli ko. tuotot eivät sisälly missään laskelmissa toimintatuottoihin.

Kunnille palautetaan vähennykseen ja palautukseen oikeuttavat arvonlisäverot. Osa kunnan toi- minnasta on rajoituksen alaista toimintaa, josta ei saada vähennystä eikä palautusta arvonli- säveron osalta. Verollisen toiminnan myynnistä maksetaan arvonlisäverokantojen mukaiset ve- rot.

Henkilöstö

Kunnan vakinaisen henkilöstön määrä 31.12.2024 oli 64 (kokoaikaisia 63, osa-aikaisia 25). Sijaisia ja määräaikaisia oli yhteensä 24 henkilöä. Henkilöstöä koskevat yksityiskohtaiset tilastolliset tilinpäätöstiedot on käsitelty luvussa 6. Henkilöstökertomus.

Kunnan vakinainen henkilöstö toimialoittain vuonna 2024:

KESKUSHALLINTO, yhteensä 9

Kunnanjohtaja (1)
Hallintojohtaja (1)
Toimistosihiteeri (3)

Ravitsemispäällikkö (1)
Ruokapalvelutyöntekijä (3)

SIVISTYSTOIMI, yhteensä 63 (25 osa-aikaista)

Lukion/yhtenäiskoulun rehtori (1)
Apulaisrehtori (1)
Aineenopettaja lukio (1)
Erityisopettaja (4)
Luokanopettaja (6)
Lehtori (10)
Esiopettaja (1)
Varhaiskasvatusjohtaja (2)
Varhaiskasvatuksen opettaja (2)
Varhaiskasvattaja (1)
Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja (9)

Erityisluokanopettaja (1)
Tuntiopettaja (6)
Koulusihteeri (1)
Vapaa-aikasihteeri (1)
Toimistosihiteeri (1)
Koulunkäynninohjaaja (10)
Nuoriso-ohjaaja (1)
Oppilaanohjauksen lehtori (2)
Monipalvelutyöntekijä (1)
Terveyden edistäjä (1)

TEKNINEN TOIMI, yhteensä 16

Tekninen johtaja (1)
Toimistosihiteeri (2)
Laitosmies (1)
Kiinteistönhoitaja (3)
Kiinteistötyöntekijä (3)
Siistijä (5)
Rakennustarkastaja-ympäristönsuojelusihteeri (1)

Sisäisen valvonnan järjestäminen ja ulkoinen valvonta

Kuntalain 39 §:n mukaan valtuuston tulee päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden tavoitteena on vahvistaa ja yhdenmukaistaa kuntakonsernin hyvää hallintoa ja johtamista. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukainen järjestäminen koskee kaikkia Tuusniemen kunnan ja sen konserniin kuuluvia toimielimiä ja operatiivista johtoa, sekä kaikkea kuntakonsernin toimintaa, josta kunta vastaa omistuksen, ohjaus- ja valvontavastuun tai muiden velvoitteiden myötä. Sisäinen valvonta on osa johtamisjärjestelmää sekä johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskienhallinnan tuloksellisuutta. Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskien hallintaa ja toiminnan tuloksellisuuden arviointia.

Sisäinen valvonta tukee strategian toteutusta ja varmistaa, että kuntakonsernissa noudatetaan lakeja ja määräyksiä sekä toiminnan eettisyyttä. Sisäisellä valvonnalla ja riskienhallinnalla tarkoitetaan kuntakonsernin toimintayksikköjen ohjaus- ja toimintaprosesseihin sisältyviä menetteilyjä, organisaatoratkaisuja ja toimintatapoja, joiden avulla konsernin toimielimet ja tilivelvolliset sekä tytäryhteisöjen hallitukset saavat kohtuullisen varmuuden

- lakien, päätösten, sääntöjen ja johdon ohjeiden noudattamisesta
- resurssien ja omaisuuden turvaamisesta
- toiminnan tuloksellisuudesta ja tehokkuudesta sekä
- toiminnan ja talouden raportoinnin oikeellisuudesta ja tietojen luotettavuudesta.

Hyvä hallintotapa ja muut annetut ohjeet sekä kunnan hallintosääntö määrittelevät ne menettelytavat, jotka tulee ottaa huomioon, kun huolehditaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä.

Riskienhallinnalla tunnistetaan, arvioidaan ja hallitaan tavoitteiden saavuttamista uhkaavia tekijöitä.

Sisäinen valvonta tarkoittaa tehtävien, valtuuksien ja vastuiden jakamista, päätöksiä valvontaja raportointitavoista, tietojen ja tietojärjestelmien suojaamista ja omaisuuden turvaamista. Se sisältää mm. julkisuusperiaatteen, muutoksenhakuoikeuden ja yksityisyyden suojan. Valvonta ulottuu koko organisaatioon.

Hyvin toimiva sisäinen valvonta vähentää tahallisia ja tahattomia toimintavirheitä, epäjohtonmukaista toimintaa, taloudellisia menetyksiä ja puutteita asiain hoidossa. Hyvin toimiva sisäinen valvonta ehkäisee väärinkäytöksiä ja on paras menetelmä väärinkäytösten paljastamisessa. Sisäisen valvonnan tavoitteena on auttaa kunnan johtoa havaitsemaan toimintaan liittyvät riskit ja varmistaa, että ne pysyvät hyväksyttävällä tasolla.

Tuusniemen kunnan riskienhallinnan taustalla ovat strategia ja siitä johdetut valtuustokauden sekä vuositason toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Mikä tahansa tekijä, joka vaarantaa tavoitteiden saavuttamisen, on riski. Näin riskienhallintaa on kaikki se toiminta, jonka avulla pyritään varmistamaan tavoitteiden saavuttaminen.

Riskienhallinnan toimenpitein varmistetaan mm., että organisaation johdolla on käytettävissään tarpeellinen ja ajantasainen tieto merkittävistä riskeistä ja riittävät menetelmät mahdollisten vahinkojen hoitamiseksi. Riskienhallinnan tarkoituksena on havaita, analysoida ja pyrkiä kokonaisvaltaisesti hallitsemaan toimintaan liittyviä riskejä sekä hyödyntämään mahdollisuuksia toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi.

Riskienhallintaa toteutetaan talousarvion laadintaprosessin yhteydessä, jolloin kuvataan merkittävimmät riskit sekä tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä, jolloin arvioidaan riskienhallinnan tuloksellisuutta.

Tuusniemen kuntakonsernin riskit luokitellaan strategisiin, operatiivisiin, taloudellisiin ja vahinkoriskeihin. Kaikkiin näihin ryhmiin voi kuulua sisäisiä tai ulkoisia riskejä.

Talousarvion laadinnan, sekä päätöksenteon yhteydessä toimialat analysoivat toimintaympäristön muutoksia, tunnistavat tavoitteita uhkaavat riskit, arvioivat riskien vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä toteuttavat tarvittavat toimenpiteet riskien hallitsemiseksi.

Riskienhallinnan tilaa ja tuloksellisuutta seurataan talousarviovuoden aikana ja sen tuloksellisuudesta raportoidaan kunnanhallituksen antamien tarkempien ohjeiden mukaisesti. Kunnan riskienhallintaa kehitetään siten, että pystytään vastaamaan entistä paremmin muuttuvan toimintaympäristön haasteisiin. Kunnassa on tehty kaksi kertaa vuodessa toimialakohtaiset riskienhallinnan raportoinnit. Raportoinnit on annettu tiedoksi lautakunnille, kunnanhallitukselle ja edelleen tarkastuslautakunnalle.

Hyvin toimiva johtamis- ja hallintojärjestelmä yhdessä asianmukaisen sisäisen valvonnan ja riittävän riskienhallinnan kanssa takaavat kohtuullisen varmuuden tehokkaasta, tuloksellisesta ja päätettyjen tavoitteiden mukaisesta toiminnasta.

Valtuusto päättää kunnan ja sen konsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista niin, että konsernin kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta. Valtuusto on hyväksynyt Tuusniemen kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet 1.4.2021 alkaen kokouksessaan 24.3.2021 § 11.

Kunnanhallitus, kunnanjohtaja ja muu johto vastaavat siitä, että kunnalla on hyvän johtamis- ja hallintotavan mukainen johtamisjärjestelmä ja että sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan liittyvät menettelytavat ja eri toimijoiden toimivalta, velvoitteet ja vastuut on hyväksytty. Kukin lautakunta vastaa oman toimialansa osalta riittävien ja toimivien menettelytapojen hyväksymisestä ja niiden toimeenpanon valvonnasta. Johtavien viranhaltijoiden, erityisesti tilivelvollisten, tehtävänä on toimeenpanna sisäinen valvonta ja riskienhallinta toimialoillaan.

Konsernin tytäryhteisöissä kunkin yhteisön hallitus ja operatiivinen johto vastaavat yhteisön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisuudesta lainsäädännön ja konserniohjeistuksen mukaisesti. Konserniohje on hyväksytty valtuustossa 11.5.2020 § 12.

Riskienhallinnan toteuttamisesta vastaa omalta osaltaan kunkin yhtiön hallitus ja johtaja.

Sisäinen tarkastus auttaa organisaatiota sen tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla tukea organisaation valvonta-, johtamis- ja hallintoprosesseihin sekä riskienhallinnan kehittämiseen. Sisäinen tarkastus on riippumatonta ja objektiivista arviointi- ja varmistustoimintaa.

Sisäinen tarkastus tarkastaa ja arvioi

- kunnan johtamis- ja hallintojärjestelmää
- toimintojen lainmukaisuutta sekä tarkoituksenmukaisuutta sekä
- johtamisessa ja päätöksenteossa käytettävän tiedon luotettavuutta ja
- antaa suosituksia em. asioiden parantamiseksi.

Kuntalain 115 §:ssä säädetään, että kunnan tilinpäätökseen kuuluvan toimintakertomuksen tulee sisältää tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Kunnanhallitus hyväksyy kunnan toimintakertomukseen tulevan sisäisen valvonnan tiedot sekä arvion merkittävimmistä riskeistä. Lautakunnat hyväksyvät omilta toimialoiltaan vastaavasti tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeiset johtopäätökset.

Selonteko ja riskiarvio pohjautuvat dokumentoituun itsearviointiin ja se tulee käsitellä lautakunnissa. Siltä osin, kun kyseessä on suoraan kunnanhallituksen alainen toiminta, dokumentoidun itsearvioinnin käsittelee kunnanhallitus.

Kunnanhallitus päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tarkemmasta ohjeistuksesta. Tuusniemen kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje 1.2.2022 alkaen on hyväksytty kunnanhallituksessa 31.1.2022 § 14.

Tilintarkastajan on kuntalain mukaan tarkastettava, onko kunnan ja kuntakonsernin sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti. Kuntalain 125 §:n

mukaan tilintarkastuskertomukseen on sisällytettävä lausunto sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ja konsernivalvonnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä esitys vastuuvapauden myöntämisestä ja mahdollisesta muistutuksesta, joka voidaan kohdistaa vain tilivelvolliseen. Muistutuksen edellytyksenä on, että tilivelvollinen on toiminut vastoin lakia tai valtuuston päätöksiä eikä virhe tai aiheutunut vahinko ole vähäinen.

Tilivelvollisella on henkilökohtainen vastuu sisäisen valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja jatkuvasta ylläpidosta johtamansa toiminnan osalta. Kuntalain mukaan tilivelvollisuus merkitsee sitä, että tilivelvollisen henkilön toiminta tulee valtuuston arvioitavaksi ja että häneen voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja että häneltä voidaan evätä vastuuvapaus sekä omasta että alaisensa tekemisestä tai tekemättä jättämisestä. Tilivelvollisuusaseman puuttuminen ei vapauta esimiestä alaistensa toiminnan valvontavastuusta.

Kuntalain tarkoittamia tilivelvollisia ovat Tuusniemen kunnassa hallituksen jäsenet, lautakuntien ja toimielimien jäsenet sekä johtoryhmän jäsenet.

Tilivelvollisilla on erityinen vastuu ja velvoite toimia hyvän johtamis- ja hallintotavan ja eettisten lähtökohtien mukaisesti sekä puuttua toiminnassa ilmeneviin poikkeamiin.

Toimintakertomuksessa on annettava tietoja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä kuntalain mukaisesti. Kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa annettava tiedot

- miten sisäinen valvonta ja siihen sisältyvä riskienhallinta on kunnassa järjestetty
- onko valvonnassa havaittu puutteita kuluneella tilikaudella
- miten sisäistä valvontaa on tarkoitus kehittää voimassa olevalla taloussuunnittelukaudella.

Kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintatapojen tulee siten olla järjestelmällisiä ja dokumentoituja.

Kunnan tehtävien ja toimivallan jakoa säätelevät kuntalaki ja muu kuntia koskeva lainsäädäntö sekä kunnanvaltuuston hyväksymä hallintosääntö. Hallintosäännössä on määritelty kunnan viranomaisten toimivallanrajaukset sekä päätösvallan rajat. Vuonna 2024 kunnanvaltuusto päivitti hallintosääntöä kaksi kertaa: 29.4.2024 § 18 ja 4.11.2024 § 51. Muutokset koskivat varhaiskasvatuksen opettajan sijaistamistehtävän nimikemuutosta sekä toimivaltaa hankkeissa ja kunnanjohtajan alaista henkilöstöä. Taloushoidosta on annettu tarkempia määräyksiä kunnanhallituksen hyväksymissä talousohjeissa. Tietoturvan osalta kunnanhallitus on hyväksynyt kunnan tietoturva- ja tietosuojapolitiikan, tietoturvan periaatteet ja sähköpostin käytön säännöt 10.6.2019 § 87.

Valvonta jakaantuu ulkoiseen ja sisäiseen valvontaan. Ulkoinen valvonta on toimivasta johdosta riippumatonta ja sitä toteuttavat valtuuston valitsema tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja. Ulkoista valvontaa toteuttavat myös kuntalaiset (muutoksenhaku, julkisuusperiaate), aluehallinnon viranomaiset ja muut viranomaiset. Operatiiviseen johtamiseen kuuluva sisäinen valvonta ja sen järjestäminen on kunnan toimivan johdon ja tilivelvollisten tehtävänä ja vastuulla.

Kuntalain 14 luvussa on säädetty tarkastuslautakunnan ja tilintarkastajan tehtävistä. Tilintarkastajan tulee muun muassa tarkastaa, että kunnan hallintoa on hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti ja antavatko kunnan tilinpäätös ja siihen kuuluva konsernitilin päätös oikeat ja riittävät tiedät kunnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta ja toiminnasta. Tilintarkastajan tulee myös tarkastaa, onko kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti.

Tilikauden 2023 aikana ei säännösten, määräysten ja päätösten noudattamisen osalta sisäisen valvonnan kannalta ole havaittu puutteita. Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumisessa, varojen käytön valvonnassa sekä tuloksellisuuden arvioinnin pätevyudessa ja luotettavuudessa on noudatettu tulosvastuuta, eikä toimivaltaa ole ylitetty.

Omaisuuksien hankinnassa, luovutuksessa ja hoidon valvonnassa ei tilikauden 2024 aikana ole tapahtunut menetyksiä, arvonalennuksia, eikä korvaus- tai muita merkittäviä oikeudellisia vas-

tuita ole toteutunut. Sopimustoiminnan osalta kunnan sopimusehtojen noudattaminen ja vanhentumisaikojen seuranta on ajantasaista ja kattavasti vastuutettu. Tuusniemen kunta on San-sia Oy:n osakas ja hoitaa kilpailutukset pääsääntöisesti sen kautta.

Tuusniemen kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet on päi-vitetty 1.4.2021 (Kvalt 15.3.2021 § 11).

Merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä muut toiminnan kehittämiseen vaikuttavat seikat

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeen mukaan toimintakertomuksessa tulee arvioida kunnan ja kuntakonsernin toimintaan liittyvät merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä muut toiminnan kehittämiseen vaikuttavat seikat. Kunnan toimintaan liittyviä riskejä ovat mm. toiminnalliset riskit, rahoitusriskit ja vahinkoriskit.

Kunnan toiminnassa kaikkia toimialoja koskevia riskejä ja niiden hallintakeinoja ovat seuraavat riskit:

Riskit lajeittain:

Henkilöstöriskit:

- ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus
- erikoisosaamista vaativat tehtävät, avainhenkilöt
- tapaturmat ja sairastumiset
- henkilöstön eläköityminen
- ammattiosaamisen vanheneminen
- väsyminen ja uupuminen
- työilmapiiri, henkilö- ja työsuheriidat
- tahattomat inhimilliset virheet
- henkilöstön liian tiheä vaihtuvuus

Hallintakeinot:

aktiivinen ja laadukas rekrytointi
varahenkilöjärjestelmä, työnkierto, ostopalvelu-sopimukset
TYKY-toiminta, aktiivisen aikaisen puuttumisen malli, savuton työyhteisö, työterveyshuolto, työ-suojelu, turvavarusteiden käyttö
mentorointi, varahenkilöjärjestelmä, työnkierto
työnantajan järjestämä koulutus, omaehtoinen koulutus ja sen tukeminen
aktiivinen osallistuminen TYKY-toimintaan, työ-hyvinvoinnista huolehtiminen, aktiivinen aikainen puuttuminen ongelmatilanteisiin, työnjohdolliset toimet
ongelmatilanteiden selvittäminen, selkeä työ- ja vastuujako, kehityskeskustelut, avoin tiedotus, toimisto- ja osastopalaverit, esimies- ja alaiskoulutus
vastuuvakuutus
henkilöstön sitouttaminen, osaamisen kohdentaminen, oikeudenmukainen palkkapolitiikka, hyvä työilmapiiri

Toiminnan riskit ja omaisuusriskit:

- tietotekniikan ja tietoliikenneyhteyksien toimivuus
  - tietoturvasuus
  - toimitilat/kiinteistöt/irtaimistot; tulipalot, vesivahingot, ilkivalta, tahaton virhe
  - tietosuoja ja salassa pidettävät asiakirjat
  - toimintojen ja työtehtävien määräajat
  - kunnan palvelutuotannon turvaaminen
  - toiminnan keskeytysriskit
  - hankinta- ja sopimusriskit
  - talouteen liittyvät riskit
- osaava henkilöstö, ostopalvelut, sovellusohjelmien tukipäivystys, varmuuskopioinnit, UPS-laite palvelimella
virusturvaohjelmistot, tietoturvaopas ja ohjeistus
omaisuusvakuutukset, valvontakamerat, toiminta-ohjeistus, kulunvalvonta, paloturvallisuus,
talonmies- ja vesilaitospäivystys, alueiden kunnossapito
tietoturva- ja tietosuojaohjeet ja koulutus, käyttöoikeus:
jaukset, koulutus,
kassakaappi, paloturvalliset/lukolliset säilytyskaapit
työtehtävien suunnittelu, looginen työjärjestys, vara-henkilöjärjestelmä
osaava, tehtäviinsä sitoutunut ja motivoitunut
henkilöstö, ostopalvelusopimukset
varajärjestelmät ja suunnitelmat, ostopalvelusopimukset
erikoisosaamista omaava henkilöstö,
ostopalvelusopimukset, keskitetyt hankinnat
määrärahaseuranta, osavuosisikatsaukset, maksuval-

miusseuranta

Vastuuriskit:

• tuotevastuuriskit • vahingonkorvausriskit • kunnan järjestämien tilaisuuksien turvallisuus	laadunvalvonta, ohjeistus, varmistussuunnitelmat vastuuvakuutus kuntalaisten vapaaehtoinen tapaturmavakuutus, tarvittaessa erillisivakuutus

Vakuutustoiminnan kautta on varauduttu mm. henkilö-, omaisuus- ja toimintavahinkoihin. Kunnalla on henkilöstön lakisääteiset vakuutukset, oppilasvakuutukset ja kuntalaisten vapaaehtoinen tapaturmavakuutus, jossa kaiken ikäiset kuntalaiset ovat vakuutettuina kunnan järjestämissä ja valvomissa toiminnoissa ja tilaisuuksissa. Toimintaan liittyvinä vakuutuksina kunnalla on ollut voimassa julkisyhteisöjen vastuuvakuutus ja erillinen hallinnon vastuuvakuutus. Kunnan omistamat kiinteistöt ja määritellyt irtaimistot on vakuutettu pääosin all risk -tyyppisellä (täysarvo) omaisuusriskivakuutuksella. Metsäomaisuus on vakuutettu metsävakuutuksella, jota on laajennettu vuoden 2010 alussa koskemaan myös hirvivahingot.

Kunnan omaisuus- ja henkilövakuutukset ovat siirtyneet 1.1.2014 alkaen kilpailutuksen jälkeen vakuutusyhtiö If:iin. Kunnan vakuutusmeklaripalvelu Riskianalyysi Oy toteutti vuonna 2021 vakuutustarpeen arvioinnin ja vakuutusten kilpailutuksen. Kilpailevia tarjouksia ei saatu. Kunnan vakuutusmeklaripalvelut siirtyivät 1.20.2024 Söderberg & Partnersin hoidettavaksi.

Kunnan rahoitusriskejä ovat mm. korko-, valuutta-, likviditeetti- ja luottoriskit. Talletuksiin ja sijoituksiin liittyviä korkoriskejä ei tällä hetkellä kunnan toimintaan liity, koska kunnalla ei ole markkinaehtoisia talletuksia tai sijoituksia. Myöskään kuntakonsernin talletus- ja sijoitusten korkoriskit eivät ole merkittäviä. Likviditeettiriski on huomioitu maksuvalmiuden seurannalla ja ottolainausvalmiuden kautta. Otto- ja antolainaukseen ja takausvastuusitoumuksiin liittyvät luottoriskit eivät kunnan toiminnan kannalta ole merkittäviä. Takausvastuita v. 2024 oli yhteensä 579.092 € (v. 2023 768.961 €), josta liiketoimintaa harjoittavien osakeyhtiöiden lainoja v. 2024 oli 483.092 € (v. 2023 514.961 €) sekä tytäryhteisön laina 96.000 € (v. 2023 144.000 €).

Kunnan taloudellisen tilanteen heikentymisen seurauksena kunnanvaltuusto on päättänyt 25.3.2019 § 4 ottaa käyttöön Kuntarahoitus Oy:n kuntatodistusohjelman kunnan maksuvalmiuden turvaamiseksi. Kuntatodistuksia on käytetty vuonna 2024, mutta ne on konvertoitu talousarviolainaksi ennen tilikauden päättymistä.

Kunnan nopeasti heikentynyt taloudellinen tilanne on riski, joka vaatii kunnan luottamushenkilö- ja viranhaltijajohdolta jatkuvaa huomiota. Osavuosikatsauksen lisäksi kunnanhallitus on vienyt kunnanvaltuustolle tiedoksi kuukausittaisen tiedon tuloslaskelman toteutumisesta maaliskuu - joulukuulta. Kunnanhallitus on antanut hallintokunnille ohjeita talouden tasapainottamisesta. Syksyllä 2019 kunnalle on laadittu talouden tasapainottamisohjelma yhdessä Perlacon Oy:n kanssa, jonka pohjalta on laadittu jatkoksi kunnan talouden tasapainottamisohjelma vuosille 2023 - 2026.

Savon Kuituverkko Oy hyväksyttiin yrityssaneeraukseen tilikauden 2018 aikana. Yhtiö on kyetty noudattamaan saneerausohjelmaa.

Toimialakohtaisista riskeistä on kartoitettu ja otettu huomioon hallintokuntien toiminnassa vuonna 2023 seuraavat riskit ja niiden hallintakeinot.

Riskit lajeittain:

Toiminnan riskit:

Keskushallinto

- Laadunvalvonta (ateriapalvelut)
- Vastuu toiminnan lainmukaisuudesta

Sivistystoimi

- Koulukuljetukset julkisen liikenteen kautta
- Valtionhallinnon päätökset mm. tuntijaosta, valinnaisaineista, yms. ops-perusteista
- oppilashuollon tarpeiden lisääntyminen mm. avustajapalvelut, koulukuljetus yms. lisäantyneet vaatimukset
- Oppilaiden tapaturmariskit
- Poikkeustilanteet koulun toiminnassa

Tekninen toimi

- Kiinteistötoimintaan liittyvät riskit
- Lainsäädännön soveltamiseen liittyvät riskit, toimivallan rajaus
- Vahingon aiheuttaminen ulkopuolisille
- Laite- ja konerikot
- Rakennushankkeiden yhtäaikaisuus
- Laatuhäiriöt ja toiminnan keskeytykset

Ympäristötoimi

- Rakennusvalvonnan tulokehitys
- Vastuu toiminnan lainmukaisuudesta

Hallintakeinot:

Oma-valvonta, terveystarkastajan tarkastuskäynnit, koulutukset
Vastuuvakuutus, osaava henkilöstö, koulutus, konsultointi Kuntaliitosta tai lakiasiantuntijalta

Kuljetusreittien huolellinen suunnittelu, varautuminen muutoksiin.

Alan keskustelun seuranta, koulutus

Palvelutarpeen suunnittelu ja mitoitus, tehtävien yhdistäminen eri työpisteissä/hallintokunnissa
Asianmukaiset vakuutukset
Valmiussuunnitelma

Seuranta, varhainen puuttuminen ongelmiin, kuntotarkastukset, kunnossapito, vuokrasaatavien perintä perintätoimiston kautta, varatilat
Vakuutus, osaava henkilöstö, koulutus, konsultaatio Kuntaliitolta tai lakiasiantuntijalta
Vastuuvakuutus, työnjohdolliset toimenpiteet, ammattitaitoinen henkilöstö
Ostopalvelu yksityiseltä yrittäjältä, varajärjestelmäsuunnitelma
Ostopalvelut yksityisiltä urakoitsijoilta, työvoimapalvelut näyteseuranta, varajärjestelmät, kuntotarkastukset, verkostojen kunnossapito
Näyteseuranta, varajärjestelmät, kuntotarkastukset, verkostojen kunnossapito

Taksojen tarkistaminen, palveluiden hinnoittelu
Vastuuvakuutus, ammattitaitoinen henkilöstö, koulutus, konsultointi

Toiminnallisiin riskeihin kuuluvat suhdannevaihtelut ja lainsäädännön muutokset on huomioitu kunnan toiminnassa ja palvelutuotannossa mm. uusien palvelujen tai toiminnan muutosten kautta. Kunnan varautumis- ja valmiussuunnitelmien päivittäminen on ajankohtaista.

Ympäristötekijät

Toimintakertomuksessa tulee käsitellä ja kuvata ne ympäristötekijät, jotka vaikuttavat olennaisesti kunnan taloudelliseen tulokseen, asemaan tai toiminnan kehitykseen.

Vuonna 2022 alkanut Ukrainan sota aiheuttanut yhteiskuntaan erilaisia vaikutuksia, kuten korkean inflaation aiheuttamaa voimakasta hintojen nousua.

Kunnan alueella ei toimi tuotantolaitoksia tai – yrityksiä, jotka toiminnallaan aiheuttaisivat merkittäviä ympäristöriskejä. Kunnan omassa toiminnassa ympäristötekijät liittyvät vesi- ja jätevesihuoltoon. Kunnalla on yksi oma vedenottamo, kirkonkylän Hyvärilä. Puhtaan veden toimituksen turvaamiseksi kunta tekee yhteistyötä usean vesiosuuskunnan kanssa. Osa kunnan puhtaasta

vedestä ostetaan Koillis-Savon Vesi Oy:ltä. Kriisitilanteessa vettä voidaan johtaa kunnan vesilaitokselle myös Paakkilan vedenottamosta. Jätevedenpuhdistamo on saneerattu vuonna 2022. Putkistojen osalta osa vesi- ja viemäriputkistosta on vanhaa. Putkistoihin on lisätty uusia sulkuventtiilejä, jotta putkirikkojen korjaamisen vuoksi tehtävät vedentoimitusten keskeytykset saataisiin kohdistettua entistä rajatumille alueille. Putkirikkoja tapahtuu 1-2 vuosittain, jäätymis- ja routariskit ovat sen sijaan harvinaisia ja niitä tapahtuu vain erittäin ankarina pakkastalvina.

Valtatie 9:llä on liikenteen vahinkoriski sekä liikenteen pohjavesille aiheuttama riski. Tuusniemen alueella on kaksi ykkösluokan pohjavesialuetta, Tuusjärvellä ja Kirkonkylällä. Laajat vesistöt aiheuttavat veneilyvahinkoriskin ja vesistön pilaantumisen riskin, esim. liikenteen öljyvahingon tai veneonnettomuuden takia.

Konsernivalvonnan järjestäminen

Kuntalain 114 §:n mukaan kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, on laadittava ja sisällytettävä tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös. Konsernitilinpäätös laaditaan kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä niiden kuntayhtymien, joissa kunta on jäsenenä, tilinpäätösten yhdistelmänä. Kunnan konsernitilinpäätökseen yhdistellään kunnan omistussuutta vastaava osuus osakkuusyhteisöjen voitosta/tappiosta sekä oman pääoman muutoksesta olennaisuuden periaatetta noudattaen. Vuoden 2008 tilinpäätöksestä alkaen konsernitilinpäätös on laadittu laajana eli konsernitilinpäätökseen on sisällytetty konsernitaseen lisäksi myös konsernituloslaskelma ja – rahoituslaskelma.

Tuusniemen kunnan 1.7.2020 voimaan tulleet konserniohjeet on päivitetty kunnanvaltuustossa 11.5.2020 § 12. Kunnan konserniohjeella luodaan puitteet ensisijaisesti kuntakonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen omistajaohjaukselle kunnan tavoitteiden mukaisesti. Ohjetta noudatetaan soveltuvin osin myös osakkuusyhteisöjen ja kuntayhtymien omistajaohjauksessa. Kuntakonsernin toimintaan liittyvät samat tai samankaltaiset toiminnalliset riskit, rahoitusriskit ja vahinkoriskit. Konsernissa tytäryhteisöjen toiminnassa on huomioitu, tunnistettu ja hallinnoitu riskit samoin menetelmin kuin peruskunnan toiminnassa.

Konserniohjeella pyritään yhteisöjen ohjauksen yhtenäistämiseen, toiminnan läpinäkyvyyden lisäämiseen, kunnan yhteisöstä saaman tiedon laadun parantamiseen ja tiedonkulun tehostamiseen. Ohjeen tarkoitus on määrittellä ne periaatteet ja menettelytavat, joita sovelletaan Tuusniemi-konsernissa sekä varmistaa konsernitilinpäätöksen tekemisen edellytykset. Konserniohjeella annetaan konsernitason toimintaohjeet ja –periaatteet ottaen huomioon hallintosäännön määräykset kunnanhallituksen ja kunnanjohtajan asemasta konsernin johtajana.

Kunnanhallitus on nimennyt 15.5.2023 § 90 kunnan edustajat osakeyhtiöiden yhtiökokouksiin toimikaudelle 2023 – 2025.

Konsernitarkastelu

Vuoden 2023 konsernitilinpäätös on laadittu voimassa olevien yleisohjeiden mukaisesti laajana. Tilinpäätös sisältää konsernitaseen, -tuloslaskelman ja – rahoituslaskelman.

Kuntakonsernin talouden kehitys on noudattanut osaltaan trendinomaisesti peruskunnan talouskehitystä.

Kokonaisuudessaan, sisältäen emokunnan, tytäryhteisöt, kuntayhtymät ja osakkuusyhteisöt, konsernin lainat ovat 2.295 €/asukas (v. 2023 1.885 €). Emokunnan lainakanta on 2.058 €/asukas (v. 2023 1.610 €), joka sisältyy konsernin lainakantaan. Konserniyhtiöiden lainakanta ilman emokunnan talousarviolainoja on näin ollen 237 €/asukas (v. 2023 275 €).

Tytäryhteisöjen hallintoa ja taloutta on hoidettu annettujen konserniohjeiden mukaisesti. Kuntayhtymien ja osakkuusyhteisöjen taloudessa ja toiminnassa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia tilikauden aikana. Konsernitilinpäätöksen laadintaa on selvitetty tarkemmin luvussa 4. Liitetiedot.

Konsernille talousarviossa 2024 asetetut tavoitteet ovat toteutuneet seuraavasti:

Asetettu tavoite:	Toteutuma:
Konsernin toimintatulot toimintamenoista, %: vähintään 20 %	40,9 %
Konsernin vuosikate poistoista, %: vähintään 40 %	35,4 %
Konsernin omavaraisuusaste, %: vähintään 45 %	57,1 %
Konsernin laina € / asukas: alle 4.500 €	2.295 €

Asetetuista tavoitteista toteutui toimintatulot toimintamenoista, omavaraisuusaste ja konsernin lainat/asukas.

TILIKAUDEN 2024 TULOKSEN KÄSITTELY

Kunnanhallitus esittää tilikauden tuloksen **-621.775 euron** (tulos ennen poistoeron muutosta) käsittelystä seuraavaa:

- tuloutetaan tehtyjä poistoeroja suunnitelman mukaan yhteensä **111 116** euroa, (koulukeskuksen osuus 46.545,43 euroa, palvelukeskus 21.088,75 euroa, satamapaviljonki 3.333,34 euroa, jätevedenpuhdistamo 3.333,34 euroa, kirjasto 2.500,00 euroa ja uusi asumispalveluyksikkö 22.810,29 euroa, koulukeskuksen osuus 11.504,65 euroa)
- siirretään tilikauden alijäämä **-510.659 euroa** Edellisten tilikausien yli-/alijäämä tilille.

KUNNAN TALOUDEN TASAPAINO, RAHOITUSASEMA JA TULEVA KEHITYS

Kunnan tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kunnan toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksessa voidaan myös käsitellä kunnan rahoitusasemaa ja tulorahoituksen kehitystä ja sen riittävyyttä.

Tilinpäätöksen informaatiota on parannettu sisällyttämällä siihen arvio kunnan tulevasta kehityksestä. Arvion kohteena voi olla esimerkiksi kunnan talouden tasapaino, lähitulevaisuuden investointitarpeet ja niiden rahoitus sekä kunnan velkaantumiskehitys.

Talouden tasapaino ja tulorahoituksen riittävyys

Kunnan talous on ylijäämäinen tai vahvistuva, kun vuosikate riittää kattamaan sekä pitkäaikaisten lainojen lyhennykset että korvausinvestoinnit. Vastaavasti kunnan talous on tasapainossa, kun vuosikate kattaa poistot. Poistojen on vastattava keskimääräistä korvausinvestointien tasoa kunnassa.

Kunnan talous ei ole tasapainossa, koska vuosikate on positiivinen, mutta tilikauden tulos sen sijaan on negatiivinen.

Vuoden 2024 tilinpäätöksessä vuosikate 276.948 euroa, mikä ei kata SUMU-poistoja. Poistot yhteensä ovat 898.723 euroa. Korvausinvestoinnit vuonna 2024 olivat 667.110 euroa.

Rahoitusasema

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen kautta. Tärkeimpiä tunnuslukuja ovat omavaraisuusaste, suhteellinen velkaantuneisuus, kertynyt yli-/alijäämä, yli-/alijäämä € / asukas, lainakanta ja lainat € / asukas.

Omavaraisuusaste kertoo kunnan vakavaraisuudesta, alijäämän sietokyvystä ja kyvystä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuusasteen hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70 %:n omavaraisuutta. Mikäli omavaraisuusaste on 50 tai sitä alempi, voidaan kuntataloutta pitää heikkona ja kunnan velkarasitetta merkittävän suurena.

Tuusniemen kunnan omavaraisuusaste vuonna v. 2024 oli 64,8 % (2023 69,7 %). Kunnan omavaraisuusaste on vielä tällä hetkellä maan keskimääräistä (v. 2023 62,0 %) tasoa parempi.

Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi kunnan suhteellinen velkaantuneisuus on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnan on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Tuusniemen kunnan suhteellinen velkaantuneisuus oli vuonna 2024 oli 69,3 % (v. 2023 60,6 %). Kuntien suhteellinen velkaantuneisuus vuonna 2023 oli 98,0 %.

Kertynyt yli-/alijäämä osoittaa paljonko kunnalle on kertynyt ylijäämää tulevien vuosien liikkumavaraksi.

Tuusniemen kunnan taseessa on vuoden 2024 alijäämän jälkeen kertynyttä ylijäämää 1.432.850 euroa. Asukasta kohden ylijäämää on 621 euroa (v. 2023 840 euroa).

Lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa.

Tuusniemen kunnan lainakanta vuoden 2024 tilinpäätöksessä on 4.750.000 euroa (v. 2023 3.725.000 euroa). Lainat / asukas v. 2024 oli 2.058 euroa (v. 2023 1.610 euroa). Keskimääräinen lainakanta kunnilla vuonna 2023 oli noin 3.320 euroa/asukas.

Kunnan tuleva kehitys

Vuoden 2024 tilinpäätöksestä laskettavien keskeisten tunnuslukujen mukaan Tuusniemen kunnan taloudellinen tilanne on melko heikko. Edellisvuoden tapaan vuosikate ei riittänyt poistojen kattamiseen. Vuosikatteen riittämättömyys poistojen kattamiseen edellyttää investointitason pitämistä poistotasoa matalampana kunnan hallitsemattoman velkaantumiskehityksen estämiseksi. Myös kunnan tulopohjaa on saatava pikaisesti vahvistettua.

Valtuusto hyväksyi 2.12.2024 § 63 talousarvion vuodelle 2025 ja taloussuunnitelman vuosille 2025 – 2027. Vuoden 2025 talousarvio on noin 1,29 miljoonaa euroa alijäämäinen. Suunnitelmavuosi 2026 on noin 1,08 miljoonaa euroa alijäämäinen ja vuosi 2027 noin 0,11 miljoonaa euroa alijäämäinen. Lisäksi on huomattava, että vuoden 2025 talousarvion tuloslaskelmaa oikaistaan vuoden 2025 alkupuoliskolla talousarviomuutoksena 0,69 miljoonan euron suuruisen myyntivoiton verran alijäämää pienentävästi. Vuoden 2024 tilinpäätöksessä kunnan taseessa oleva noin 1,43 miljoonan euron kumulatiivinen ylijäämä ei enää anna aikaa selviytyä talousarvion suunnitelmavuosien alijäämästä.

Vuoden 2025 talousarviossa verotuloja arvioidaan kertyvän noin 5,3 miljoonaa euroa eli verotulokertymä pysyttelisi karkeasti vuoden 2023 tasolla. Valtionosuuksia arvioidaan kertyvän vuonna 2025 noin 254.000 euroa. Verotulojen kertymään vaikuttaa etenkin yhteiskunnan yleisen taloudellisen tilanteen alavire.

Vuoden 2025 nettoinvestoinnit laskevat edellisen vuoden talousarvion tasolta noin 0,46 miljoonaa euroa, ollen noin 0,42 miljoonaa euroa. Vuoden 2026 nettoinvestoinnit ovat 0,88 miljoonaa euroa ja 2027 nettoinvestoinnit ovat 0,58 miljoonaa euroa. Vuonna 2023 uutta talousarviolainaa on nostettu miljoona euroa. Vuoden 2025 talousarviossa on varauduttu enintään 1,5 miljoonan euron suuriseen lainan ottamiseen.

Vuoden 2019 syksyllä kunnalle on tehty kolmen vuoden sopeuttamisohjelma, jolla on pyritty saamaan kunnan käyttötalous parempaan tasapainoon. Pohjatyon tekemisen tukena tässä on ollut Perlacon Oy. Tämä ohjelma ei riittänyt kunnan talouden tasapainottamiseen, joten kunnalle on laadittu pitkälti samalta pohjalta talouden tasapainottamisohjelma vuosille 2023 - 2026. Valtuusto on hyväksynyt talouden tasapainottamisohjelman 6.11.2023 § 60. Kunnalle on laadittu päivitetty kuntastrategia vuosille 2024 – 2026, jonka valtuusto on hyväksynyt 10.6.2024 § 26.

Hyvinvointialueiden aloitettua toimintansa vuoden 2023 alussa, tapahtui kunnissa koko Suomen kuntahistorian ehkä jopa suurin muutos sote-palvelujen järjestämisvastuun ja siihen kohdistuvan rahoituksen siirtymässä kunnilta hyvinvointialueille. Rahoituksen näkökulmasta tarkasteltuna tämän järjestämisvastuun muutoksen aiheuttama peruspalvelujen valtionosuustilanne jatkuu Tuusniemen kunnan osalta erittäin ongelmallisena. Kunnan peruspalvelujen valtionosuus vuonna 2024 oli negatiivinen noin 1,8 miljoonaa euroa. Summa on asukaskohtaisesti laskettuna Suomen kolmanneksi heikoin. Valtio kuittasi tämän summan itselleen OKM:n valtionosuuksista, veroperustemuutoksista johtuvien veromenetysten korvauksesta ja osittain myös kotikuntakorvaustuloista. Myös kunnan vuoden 2025 peruspalvelujen valtionosuus on vahvasti negatiivinen. Edellä mainittujen kuittausten jälkeen kunnalle jää ainoastaan kotikuntakorvaukset täysimääräisinä ja valtionosuuksia noin 254.000 euroa. Tämä tilanne on ajanut Tuusniemen kunnan talouden kestäättömään, talousarviovuosien suurena alijäämänä näkyvään tilanteeseen.

Vuoden 2022 helmikuussa alkanut Venäjän hyökkäys Ukrainaan aiheuttaa maailmantalouteen useita negatiivisia kehityskulkuja, mitkä heijastuvat myös Suomen talouteen. Maailmantalouteen tuo epävarmuutta myös epävarmuus Yhdysvaltojen kauppapolitiikasta ja kehityksen suunnasta. Muun muassa näistä syistä Suomen talous on edelleen taantumassa ja osa taantumien heijastevaikutuksista heijastuu viiveellä laajemminkin yhteiskuntaan. Tämän kokonaisuuden lopullisia talousvaikutuksia eikä niiden vaikutusten kestoa ei pystytä tällä hetkellä luotettavasti arvioimaan. Ekonomistien ennusteiden mukaan Suomen bruttokansantuote kääntyisi vuonna 2025 hyvin varovaiseen nousuun.

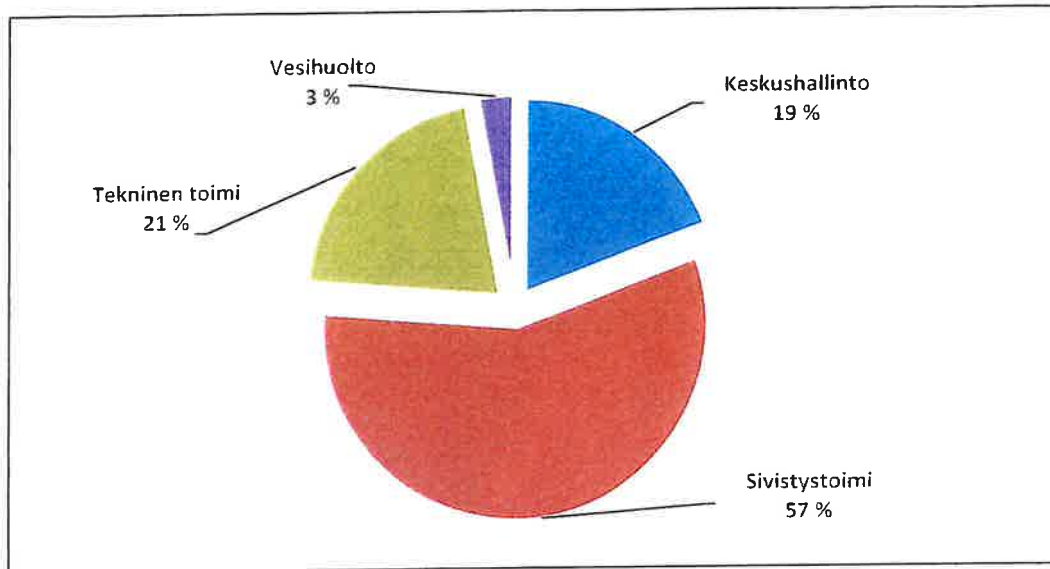
TP 2023 ja TA, TA-MUUTOKSET JA TP 2024

	TOTEU- TUMA/ TP 2023	TA 2024	TA-MUU- TOKSET / MRM	LOPULLI- NEN TA 2024	TOTEU- TUMA / TP 2024	TOT -% TA:sta	ALLE / YLI TA-ARVION	Muutos, € TP 2023 / TP 2024	Muutos% TP 2023 / TP 2024
Toimintatuotot yhteensä	4 553 709	4 117 609	51 000	4 168 609	4 875 675	117,0	-707 066	321 966	7,1
Keskushallinto (vaalit, tilintark., kvalit., khall.)	-2 007 294	-2 248 081	-13 490	-2 261 571	-1 957 601	86,6	-303 970	49 693	-2,5
Sosiaalitoimi	0	0	0	0	0		0	0	
Terveystoimi	0	0	0	0	0		0	0	
Perusterveydenhuolto	0	0	0	0	0		0	0	
Erikoissairaanhoido	0	0	0	0	0		0	0	
Sivistystoimi	-5 736 199	-5 644 974	-117 186	-5 762 160	-5 769 589	100,1	7 429	-33 390	0,6
Tekninen toimi	-2 220 427	-1 778 000	-349 509	-2 127 509	-2 105 784	99,0	-21 725	114 643	-5,2
Vesihuolto	-262 415	-249 300	-44 000	-293 300	-293 169	100,0	-131	-30 754	11,7
Toimintakulut yhteensä	-10 226 335	-9 920 355	-524 185	-10 444 540	-10 126 143	97,0	318 397	100 192	-1,0
TOIMINTAKATE	-5 672 626	-5 802 746	-473 185	-6 275 931	-5 250 468	83,7	-1 025 463	422 158	-7,4
Rahoitus									
Verotulot	5 349 233	5 200 000		5 200 000	5 296 823	101,9	-96 823	-52 410	-1,0
Valtionosuudet	-83 041	-160 000	187 000	27 000	53 093	196,6	-26 093	136 134	-163,9
Korkotuotot	59	400		400	8 722	2 180,5	-8 322	8 663	14683,1
Rahoitustuotot	253 325	260 922		260 922	368 946	141,4	-108 024	115 621	45,6
Korkokulut	-64 087	-65 000	-30 000	-95 000	-118 049	124,3	23 049	-53 962	84,2
Rahoituskulut	-57 152	-80 922		-80 922	-82 119	101,5	1 197	-24 967	43,7
VUOSIKATE	-274 289	-647 346	-316 185	-963 531	276 948	-28,7	-1 240 479	551 237	14684,2
Poistot ja arv.alentumiset	-928 723	-870 307		-870 307	-898 723	103,3	28 416	30 000	-3,2
Satunnaiset tuotot				0					
Satunnaiset kulut									
TILIKAUDEN TULOS	-1 203 012	-1 517 653	-316 185	-1 833 838	-621 775	33,9	-1 212 063	581 237	14681,0
Poistoeron lis.(-) tai väh.(+)	111 116	111 116		111 116	111 116	100,0			
Varausten lis.(-) tai väh.(+)									
Rahastojen lis.(-) tai väh.(+)									
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-1 091 896	-1 406 537	-316 185	-1 722 722	-510 659	29,6	-1 212 063	581 237	-53,2
Sisäiset erät	1 348 828	1 278 539		1 235 185	1 348 828	109,2	-113 643	0	0,0

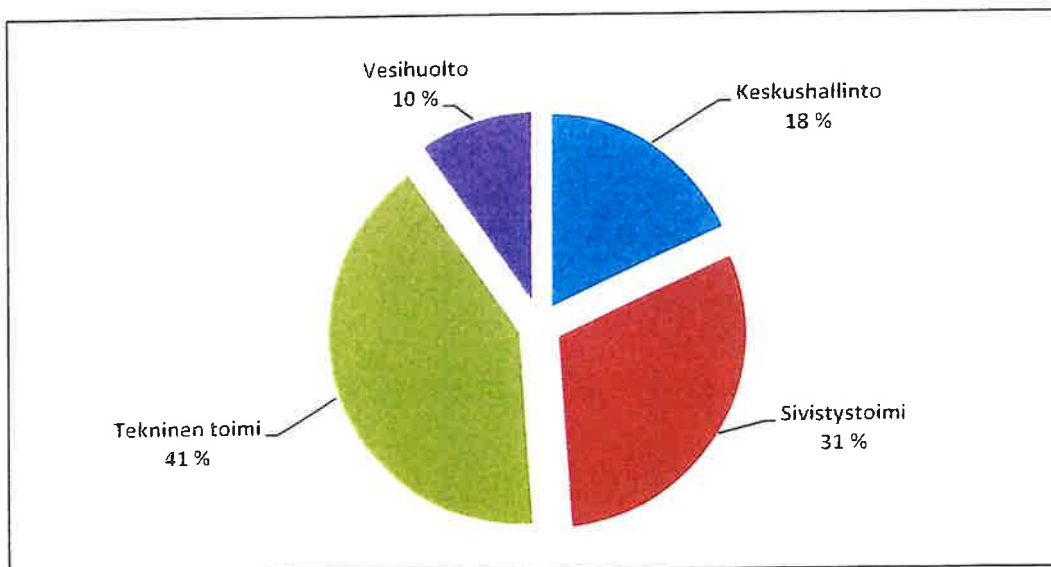

TOIMINTAKULUJEN JA -TUOTTOJEN JAKAANTUMINEN TOIMIALOITTAIN

TOIMINTAKULUT	2024	2023
Keskushallinto	-1 957 601	-2 007 294
Perusterveydenhuolto	0	0
Erikoissairaanhoido	0	0
Sosiaalitoimi	0	0
Sivistystoimi	-5 769 589	-5 736 199
Tekninen toimi	-2 105 784	-2 220 427
Vesihuolto	-293 169	-262 414
Toimintakulut yhteensä	-10 126 143	-10 226 335

TOIMINTATUOTOT	2024	2023
Keskushallinto	893 486	886 413
Sosiaalitoimi	0	0
Terveystoimi	0	0
Sivistystoimi	1 491 765	1 357 065
Tekninen toimi	2 018 146	1 918 414
Vesihuolto	472 278	391 818
Toimintatuotot yhteensä	4 875 675	4 553 709

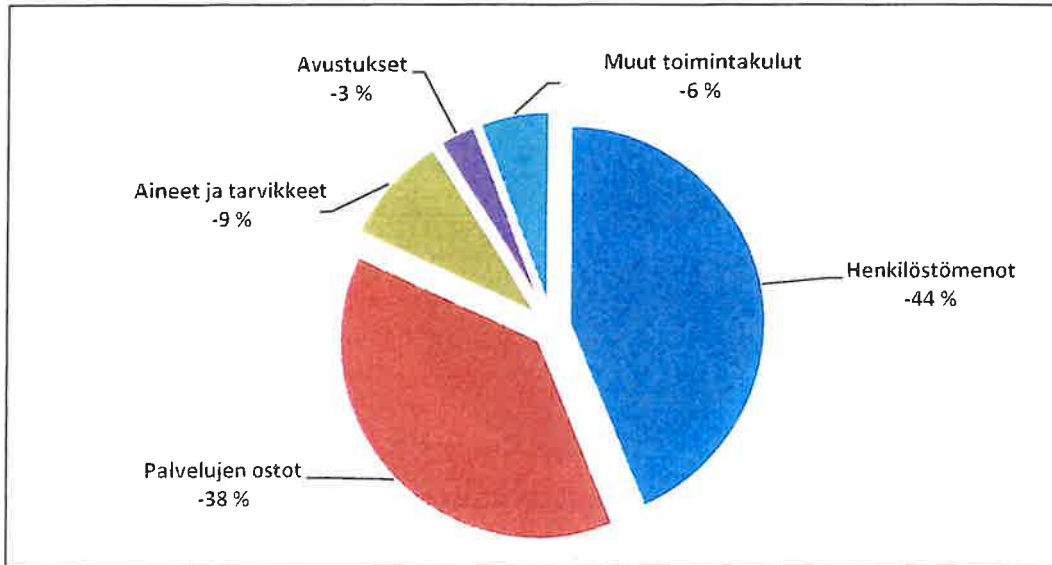

TOIMINTAKULUJEN JA -TUOTTOJEN LAJEITTAINEN JAKAANTUMINEN

Toimintakulujen jakaantuminen kululajeittain

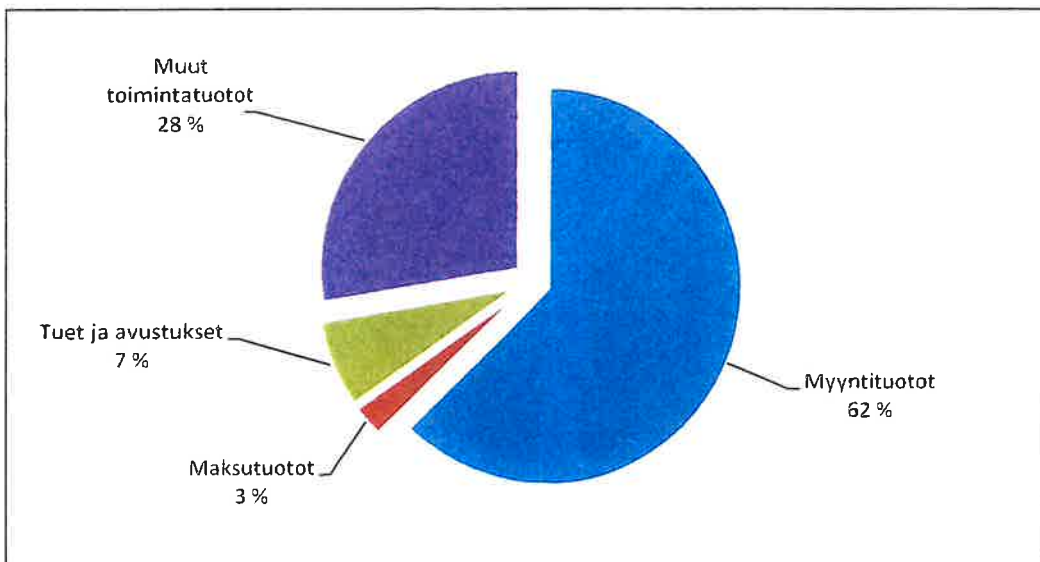
Tuloslaskelman mukaan sv.korvaukset 57.941 € vähennetty henkilöstökuluista

	<u>2024</u>	<u>2023</u>
Henkilöstömenot	-4 410 196	-4 333 309
Palvelujen ostot	-3 889 705	-4 255 302
Aineet ja tarvikkeet	-922 921	-871 637
Avustukset	-310 032	-357 656
Muut toimintakulut	-593 289	-408 431
Yhteensä	<u>-10 126 143</u>	<u>-10 226 335</u>

Toimintatuottojen jakaantuminen tulolajeittain

	<u>2024</u>	<u>2023</u>
Myyntituotot	3 043 974	2 733 312
Maksutuotot	126 656	117 139
Tuet ja avustukset	353 034	360 642
Muut toimintatuotot	1 352 011	1 342 616
Yhteensä	<u>4 875 675</u>	<u>4 553 709</u>

KOKONAISTULOT JA -MENOT

ulkoinen

TULOT	2024	%	2023	%
Toiminta				
Toimintatuotot	3 468 393	32,33 %	3 185 930	32,68 %
Verotulot	5 296 823	49,38 %	5 349 233	54,88 %
Valtionosuudet	53 093	0,49 %	-83 041	-0,85 %
Korkotuotot	8 722	0,08 %	59	0,00 %
Muut rahoitustuotot	288 024	2,69 %	198 283	2,03 %
Satunnaiset tuotot				
Tulorahoituksen korjauserät				
- Pysyvien vastaavien hyödykk.luovutusvoitot	-21 896	-0,20 %	-33 910	-0,35 %
Investoinnit				
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0,00 %	92 525	0,95 %
Pysyvien vastaavien hyödykk.luovutustulot	134 000	1,25 %	38 300	0,39 %
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten vähennykset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 500 000	14,0 %	1 000 000	10,3 %
Lyhytaikaisten lainojen lisäys				
Oman pääoman lisäykset				
Kokonaistulot yhteensä	10 727 158	100,0 %	9 747 379	100,00 %
MENOT				
Toiminta				
Toimintakulut	8 730 303	87,52 %	8 877 506	91,76 %
- valmistus omaan käyttöön	-11 442	-0,11 %	-18 950	-0,20 %
Korkokulut	118 049	1,18 %	64 087	0,66 %
Muut rahoituskulut	1 197	0,01 %	2 110	0,02 %
Satunnaiset kulut				
Tulorahoituksen korjauserät				
-pysyvien vastaavien hyödykk.luovutustappiot	-193 214	-1,94 %		
Pakollisten varausten muutos				
+/-pakollisten varausten lisäys/vähennys	72 277	0,72 %	-348 600	-3,60 %
Investoinnit				
Investointimenot	783 484	7,85 %	648 055	6,70 %
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten lisäykset				
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	475 000	4,76 %	450 000	4,65 %
Lyhytaikaisten lainojen vähennys				
Oman pääoman vähennykset				
Kokonaismenot yhteensä	9 975 654	100,0 %	9 674 208	100,00 %
Täsmäytys				
Kokonaistulot-kokonaismenot	751 504		73 171	
Muut maksuvalmiuden muutokset	-59 423		-454 888	
- rahavarojen muutos	692 081		-381 717	
	751 504		73 171	

TULOSLASKELMA JA TUNNUSLUVUT
(SIS. VESIHUOLTO)

	<u>Tilinpäätös</u> <u>2024</u> (ulkoiset)	<u>Tilinpäätös</u> <u>2023</u> (ulkoiset)
	<u>1 000 e</u>	<u>1 000 e</u>
Toimintatuotot	3 480	3 205
Toimintakulut	-8 730	-8 877
Toimintakate	-5 250	-5 672
Verotulot	5 296	5 349
Valtionosuudet	53	-83
Korkotuotot		
Korkokulut	-118	-64
Muut rahoitustuotot	297	198
Muut rahoituskulut	-2	-2
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	177	132
Vuosikate	276	-274
Poistot käyttöomaisuudesta	-898	-929
Arvon alentumiset		
Satunnaiset tuotot		
Satunnaiset kulut		
Tilikauden tulos	-622	-1 203
Poistoeron lisäys(-), vähennys(+)	111	111
Varausten lisäys (-), vähennys (+)		
Rahastojen lisäys (-), vähennys (+)		
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-511	-1 092
= valtuustoon nähden sitovat erät		

TUNNUSLUVUT	<u>2024</u>	<u>2023</u>
Toimintatuotot / Toimintakulut, %		
100xToimintatuotot / (Toimintakulut - valmistus omaan käyttöön)	39,7 %	35,8 %
Vuosikate / Poistot, %		
100xVuosikate / Poistot	30,8 %	-29,5 %
Vuosikate, e/asukas	120	-119
Asukasmäärä 31.12.	2308	2313

Tilikauden tulos on 581.236 € edellisvuotta parempi. Ulkoiset toimintakulut pienenevät 147.203 € ja ulkoiset toimintatuotot kasvoivat 274.954 €. Toimintakatteen muutos eli verotuloilla ja valtionosuuksilla katettava määrä pieneni 422.157 € vuodesta 2023.

Verotulot pienenevät 52.410 € (0,98 %) ja valtionosuudet kasvoivat 136.134 € (163,9 %) vuodesta 2023.

Korkotuotot kasvoivat 8.662 €. Korkokuluja muodostui talousarviolainojen koroista 118.049 €. Muihin rahoitustuottoihin sisältyy mm. osinkotuottoja 183.800 € ja kuntayhtymien peruspääoman korkoja 855 €.

Vuosikate on 551.236 € edellisvuotta parempi, mutta se ei riitä kattamaan suunnitelman mukaisia poistoja. Poistot -898.723 € ja vuosikate 276.947 € (erotus 621.776 €)

RAHOITUSLASKELMA**VARSINAISEN TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN KASSAVIRTA (sis. vesihuollon) 1000 €**

Toiminnan rahavirta	<u>2024</u>	<u>2023</u>
Vuosikate	276	-274
Satunnaiset erät		
Tulorahoituksen korjauserät	99	314
Tulorahoitus yhteensä	375	40
Investointien rahavirta		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-783	-648
Rahoitusosuudet investointimenoihin		93
Muut rahoitustulot		
Osakkeen myynti		
Käyttöomaisuuden myyntituotot	134	38
Netto investoinnit	-649	-517
Toiminnan ja investointien rahavirta	-274	-477
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten vähennykset		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 500	1 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-475	-450
Lyhytaikaisten lainojen muutos		
Oman pääoman muutokset	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	35	-91
Vaihto-omaisuuden muutos		
Pitkäaikaisten saamisten muutos		
Lyhytaikaisten saamisten muutos	-61	401
Korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutos	-33	-765
Rahoituksen rahavirta	966	95
Rahavarojen muutos	692	-382
Rahavarat 31.12.	1 909	1 217
Rahavarat 01.01.	-1 217	-1 598
	692	-381
=valtuustoon nähden sitovat erät		
	<u>2024</u>	<u>2023</u>
Rahoituslaskelman tunnusluvut		
Investointien tulorahoitus %:	35,3 %	-49,4 %
Lainanhoitokate:	0,6	-0,4
Kassan riittävyys (pv):	69	44
Asukasmäärä	2 308	2 313
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta €, 1 000 €	-15	-881

Investointien tulorahoitus, % = (100 * vuosikate / Investointien omahankintameno)

Lainanhoitokate = (Vuosikate + korkokulut) / (korkokulut + lainanlyhennykset)

Kassa riittävyys / pv = 365 pv * Kassavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

TASE JA TUNNUSLUVUT (SIS. VESIHUOLTO)

	31.12.2024	31.12.2023
	1 000 €	1 000 €
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	16 445	16 866
Aineettomat hyödykkeet	301	347
Aineelliset hyödykkeet	10 311	10 402
Sijoitukset	5 832	6 117
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	198	87
VAIHTUVAT VASTAAVAT	2 375	1 621
Vaihto-omaisuus		
Muut saamiset	50	34
Saamiset	357	312
Rahoitusarvopaperit	59	59
Rahat ja pankkisaamiset	1 909	1 216
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>19 018</u>	<u>18 574</u>
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	10 704	11 215
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	1 588	1 699
PAKOLLISET VARAUKSET	276	349
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	295	149
VIERAS PÄÄOMA	6 155	5 162
Pitkäaikainen	4 125	3 251
Lyhytaikainen	2 030	1 911
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>19 018</u>	<u>18 574</u>
TASEEN TUNNUSLUVUT		
	<u>2024</u>	<u>2023</u>
Omavaraisuus, %	64,8	69,7
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	69,3 %	60,6 %
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	1 433	1 944
Kertynyt yli-/alijäämä € / asukas	621	840
Lainakanta 31.12., 1 000€	4 750	3 725
Lainakanta € / asukas	2 058	1 610
Lainat ja vastuut 31.12., 1 000 €	4 779	3 771
Lainat ja vastuut € / asukas	2 070	1 631
Lainasaamiset 31.12., 1 000 €	0	0
Asukasmäärä	2308	2313

Omavaraisuus % = $100 \times (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Suhteellinen velkaantuneisuus % = $100 \times (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä) € / asukas

Lainakanta 31.12. = Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Lainakanta € / asukas

Lainasaamiset 31.12. = Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Sijoituksista siirretty kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeen kunnan ja kuntayhtymän taseen laatimisesta annetun ohjeen mukaan muihin rahoitusarvopapereihin seuraavat erät:

Tuusniemen Osuuspankki	87,68	87,68
Osuuskunta Metsäliitto	35 000,00	35 000,00
Kuntarahoitus Oy	23 638,50	23 638,50
	<u>58 726,18</u>	<u>58 726,18</u>

Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut

	2024	2023
	<i>1 000 €</i>	<i>1 000 €</i>
Toimintatuotot	3 928	3 679
Toimintakulut	-9 593	-9 720
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	9	-23
Toimintakate	-5 656	-6 064
Verotulot	5 257	5 309
Valtionosuudet	584	424
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	23	11
Muut rahoitustuotot	287	198
Korkokulut	-128	-72
Muut rahoituskulut	-4	-5
Vuosikate	364	-199
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 026	-1 111
Omistuksen eliminointierot	8	
Arvonalentumiset	-1	
Satunnaiset erät	1	
Tilikauden tulos	-655	-1 311
Tilinpäätössiirrot	2	33
Tilikauden verot	-1	
Laskennallisest verot		
Vähemmistöosuudet	1	3
Tilikauden ylijäämä	-652	-1 275

KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot / Toimintakulut %	40,9	37,8
Vuosikate / Poistot %	35,4	-17,9
Vuosikate, €/as	158	-86
Asukasmäärä	2 308	2 313

Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

	2024	2023
	<i>1 000 €</i>	<i>1 000 €</i>
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	364	-199
Satunnaiset erät	1	
Tilikauden verot	-1	0
Tulorahoituksen korjauserät	90	253
	<u>454</u>	<u>53</u>
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-816	-753
Rahoitusosuudet investointimenoihin	6	93
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	134	214
	<u>-675</u>	<u>-447</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta	-221	-393
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset		
Antolainasaamisten vähennykset	0	0
	<u>0</u>	<u>0</u>
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 500	1 062
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-475	-465 *vertailutieto korjattu
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-87	-84 *vertailutieto korjattu
	<u>938</u>	<u>514</u>
Oman pääoman muutokset	0	-2
Muutokset vähemmistöm osuudessa	<u>0</u>	<u>-2</u>
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	36	-58
Vaihto-omaisuuden muutos	0	0
Saamisten muutos	-10	431
Korottomien velkojen muutos	-32	-879
	<u>-7</u>	<u>-506</u>
Rahoituksen rahavirta	931	6
Rahavarojen muutos	710	-387
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	2 499	1 789
Rahavarat 1.1.	1 789	2 176
	<u>710</u>	<u>-387</u>
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	-1 090	-2 379
Investointien tulorahoitus, %	45,0	-30,1
Laskennallinen lainanhoitokate	0,6	-0,2
Kassan riittävyys, pv	83	59 *vertailutieto korjattu

Konsernitase ja sen tunnusluvut

VASTAAVA	31.12.2024	31.12.2023
	1 000 €	1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	12	13
Muut pitkävaikutteiset menot	303	349
Ennakkomaksut	0	0
	<u>314</u>	<u>362</u>
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	2 050	2 021
Rakennukset	7 145	7 343
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 818	2 694
Koneet ja kalusto	144	205
Muut aineelliset hyödykkeet	16	17
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	73	157
	<u>12 245</u>	<u>12 437</u>
Sijoitukset		
Osakkuusyhtiö osakkeet ja osuudet	864	1 247
Osakkeet ja osuudet	764	659
Joukkovelkakirjalainasaamiset	1	1
Muut saamiset	15	15
	<u>1 643</u>	<u>1 922</u>
Pysyvät vastaavat yhteensä	14 203	14 721
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	58	78
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	198	87
Muut toimeksiantojen varat	11	10
	<u>267</u>	<u>175</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	1	2
Keskeneräiset tuotteet	0	0
Ennakkomaksut	0	0
	<u>1</u>	<u>2</u>
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Muut saamiset	30	34
Siirtosaamiset	0	0
	<u>30</u>	<u>34</u>
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	324	250
Lainasaamiset	0	0
Laskennalliset verosamiset	0	0
Muut saamiset	15	59
Siirtosaamiset	50	65
	<u>388</u>	<u>374</u>
Rahoitusarvopaperit		
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	59	59
Muut arvopaperit	0	0
	<u>59</u>	<u>59</u>
Rahat ja pankkisaamiset	2 440	1 730
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	2 918	2 199
VASTAAVAA	17 389	17 095

VASTATTAVAA31.12.2024
1 000 €31.12.2023
1 000 €**OMA PÄÄOMA**

Peruspääoma	9 272	9 272
Säätiöiden ja yhd.peruspääomat	200	200
Muut omat rahastot	190	190
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	830	2 106
Tilikauden yli-/alijäämä	-652	-1 275
	9 839	10 493

VÄHEMMISTÖOSUUDET

54 66

PAKOLLISET VARAUKSET

Muut pakolliset varaukset 276 349

TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT

Valtion toimeksiannot	58	78
Lahjoitusrahastojen pääomat	292	149
Muut toimeksiantojen pääomat	15	11
	365	238

VIERAS PÄÄOMA

Pitkäaikainen

Lainat vakuutus- ja rahoituslaitoksilta	4 577	3 797
Lainat julkisyhteisöiltä	0	0
Saadut ennakot	0	0
Liittymismaksut ja muut velat	0	1
Siirtovelat	0	0
Laskennalliset verovelat	0	0
	4 577	3 798

Lyhytaikainen

Joukkovelkakirjalainat	0	0
Lainat vakuutus- ja rahoituslaitoksilta	720	562
Saadut ennakot	64	82
Ostovelat	498	539
Liittymismaksut ja muut velat	117	109
Siirtovelat	880	859
Laskennalliset verovelat	0	0
	2 278	2 151

Vieras pääoma yhteensä

6 855 5 949

VASTATTAVAA

17 389 17 095

TASEEN TUNNUSLUVUT

Konsernin omavaraisuusaste, %	57,1	62,1
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	69,5	62,3
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	178	832
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	77	360
Konsernin lainat, €/asukas	2 295	1 885
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	5 297	4 360
Konsernin lainat ja vuokravastuut, 31.12. 1000 €	5 611	4 521
Konsernin lainat ja vuokravastuut, €/asukas	2 431	1 955
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	0	0
Kunnan asukasmäärä 31.12.	2308	2 313

Konsernin omavaraisuus % = 100 x (Oma pääoma + vähemmistöosuudet + Konsemireservi) / (Koko pääoma - Saadut er

Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus % = 100 x (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

Konsernin lainakanta 31.12. = Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Konsernin lainat, euroa/asukas = asuakohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla konsernin

Lainat ja vuokravastuut 31.12. = Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Konsernin lainasaamiset = Sijoituksiin merkityt jvk - lainasaamiset ja muut lainasaamiset

2. TOIMINNAN JA TALOUDEN TOTEUTUMINEN TOIMIELIMITTÄIN

KUNNAN STRATEGISET TAVOITTEET

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät koko kuntaa koskevat strategiset tavoitteet

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Kunnan talouden tasa-paino	Tilinpäätös	Vähintään nollatulos	Ei toteutunut v.2024. Tp-alijäämäinen 0,511 milj.€
Vaikuttava yritystontti-markkinointi	Myytyjen tonttien lukumäärä	Vähintään yhden yritystontin myynti tai vuokraaminen suunnittelukaudella	Toteutunut. Yksi tontti vuokrattu.
Ajantasainen kaavoitus	Kirkonkylän yleis- ja asemakaavojen päivittämistilanne	Kirkonkylän yleis- ja asemakaavat on päivitetty ajan tasalle	Ei toteutunut. Kaavoitus kesken.
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Vaikuttava tonttimarkkinointi	Myytyjen tonttien lukumäärä	Vähintään yhden asuinrakennustontin myynti	Toteutunut.

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

KUNTAKONSERNIN TYTÄRYHTIÖITÄ KOSKEVAT TAVOITTEET

Tuusniemen Teollisuus Oy

Elinkeinojen kehittämissyhtiö Tuusniemen Teollisuus Oy järjestää ja tuottaa Tuusniemen kunnalle elinkeinojen neuvonta-, asiantuntija- ja kehittämispalveluja, toteuttaa yritys- ja asukassijoittumisen markkinointia sekä kunnan yleistä aluemarkkinointia, edistää Tuusniemen kuntastrategiassa asetettujen elinkeino- ja työllisyyspoliittisten tavoitteiden toteutumista sekä hallinnoi ja osallistuu yhtiön toimialaan liittyviin tarpeellisiin hankkeisiin. Yhtiö tekee myös tiivistä yhteistyötä TE-palvelujen kanssa omasta roolistaan käsin.

Sopimusajalla toiminnan painopisteet muodostavat:

1. Kuntastrategian ja elinkeino-ohjelman mukainen elinkeinotoiminnan kehittäminen
2. Yhtiön omistaman teollisuushallin myynti vuoden 2025 aikana
3. Kunnan yritystonttien markkinointi
4. Yrityskohtainen neuvonta
5. Yritysten verkostoitumisen edistäminen
6. Kuntamarkkinointi sisältäen kunnan asuntotonttien markkinoinnin

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	
Elinkeino-ohjelman toteuttaminen	Toteutettavat kehittämis-toimenpiteet	1 toimenpide/kärki-hanke/vuosi	1 kpl matkailu ja palvelu yrittäjyys: Polkujen Tuusniemi, kulttuurimatkailureittien kehittäminen Savo-Karjalan kaskimaille. Teollisuusalueen ja sataman kehittämistä yritysten kautta.
Yritysten toiminta- ja kasvumahdollisuuksien turvaaminen	Yritysten määrä Työpaikkojen määrä	Vähintään 10 uutta yritystä/vuosi Uusia työpaikkoja 20/vuosi	3 uutta yritystä

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Kunnanhallituksen hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	
Elinkeinotoiminnan kehittäminen	Saatu hankerahoitus/yhtiö kpl	1 hanke/vuosi	3 hankerahoitusta/yrityksille
Yrityskohtainen neuvonta Yritysten verkostoitumisen edistäminen Kuntamarkkinointi	Hankeraha/avustus/muu rahoitus/yritykset kpl Verkostoitumistilaisuudet Toimenpiteet kpl	2 kpl/vuosi 2 kpl/vuosi 5 kpl/vuosi	Messut 2 kpl, lehti, tienvarsikyltit, yhteensä 4 kpl.
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Toimenpide/painopiste	Kehittämistoimenpiteet kpl ks. edellä	toimenpiteet/painopiste/vuosi	7 kpl/vuosi

Kiinteistö Oy Tuusniemen Virastotalo

Kiinteistö Oy Tuusniemen Virastotalo on keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö, jossa toimii kunnanvirasto. Yhtiön osakekannasta kunta omistaa pääosan. Muita osakkeenomistajia vuoden 2024 lopussa oli vain Mhy Pohjois-Savo.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	
Yhtiön talous on tasapainossa	Tilinpäätös	Vähintään nollatulos	Suurien poistojen myötä tulos edelleen tappiollinen
Yhtiöllä on rahoitussuunnitelma pitkän tähtäimen korjaussuunnitelman toteuttamiseksi	Rahoitussuunnitelma	Yhtiöllä on suunniteltuna rahoitus korjaussuunnitelman mukaisten toimenpiteiden toteuttamiseksi	V. 2024 kerättiin ylimääräinen vastike suunniteltuja korjauksia varten.
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			

Yhtiö aloittaa PTS-suunnitelman mukaisten kiinteistön korjaustoimenpiteiden toteuttamisen	Suunnitelman mukaiset korjaustoimenpiteet	PTS-suunnitelman mukaiset korjaukset ovat ajallaan tehty	PTS-suunnitelman mukaisista korjauksista tehtiin mm. ullakkotilan osastoinnit sekä vesikaton korjauksia
---	---	--	---

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Kiinteistö Oy Tuusniemen Turula

Kiinteistö Oy Tuusniemen Turula on kunnan kokonaan omistama osakeyhtiö, joka toimii asuinhuoneistojen vuokraajana paikkakunnalla.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	
Yhtiön talous on tasapainossa	Tilinpäätös	Vähintään nollatulos	Ei toteutunut. Tämän hetkellä tulorakenteella tulos painuu tappiolliseksi, lisäksi v.2024 taloutta räsitti poikkeuksellisesti Kenttätien rivitalon purkukustannukset.
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Vuokra-asuntojen korkea vuokrausaste	Vuokrausaste	Vähintään 90 %	Ei toteutunut. Vuokrausaste vaihtelee. v. 2024 vuokrausaste vaihteli 83-90% välillä.

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Kunnanhallituksen hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	
Yhtiön kiinteistökanta on aktiivisen vuokraustoiminnan piirissä	Tyhjillään olevien kiinteistöjen lukumäärä	Yhtiöllä ei ole tyhjillään purkukuntoisia kiinteistöjä	Tavoite toteutunut. Kenttätien purkukuntoinen rivitalo purettiin v. 2024.
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Yhtiö purkaa Kenttätieltä tyhjillään olevan purkukuntoisen rivitalon	Rivitalon purkaminen	Rivitalo on purettu	Tavoite toteutunut. Kenttätien purkukuntoinen rivitalo purettiin v.2024.

KESKUSVAALILAUTAKUNTA

Tilivelvolliset: hallintojohtaja, keskusvaalilautakunnan jäsenet

Keskusvaalilautakunnan tehtävä on tuottaa äänestyspalvelut voimassa olevien säädösten mukaisesti ja valvoa vaalien järjestämistä ja äänestystilaisuuksien toimivuutta sekä järjestää vaalit taloudellisesti.

Tammi-helmikuussa 2024 järjestettiin presidentinvaali, jonka 1. kierroksella äänestysprosentti oli Tuusniemellä 68,4 % ja toisella kierroksella 61,8 %. Kesäkuussa pidettiin europarlamenttivaalit, jossa äänestysprosentti oli 34,0 %.

Keskusvaalilautakunta kokoontui vuoden 2024 aikana kahdeksan kertaa.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Äänestäjien aktivointi	Äänestysprosentti	Äänestysprosentti kuntavaaleissa ja eduskuntavaaleissa yli 60 % presidentinvaaleissa yli 65 % ja EU-vaaleissa yli 50 %.	Äänestysprosentti presidentinvaaleissa ja EU-vaaleissa jäivät alle tavoitetason.
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Vaalien äänestysaktiivisuuden parantaminen	Äänestysprosentti, äänestäjät	Äänestysprosentti presidentinvaalissa yli 65 % ja EU-vaalissa yli 50 %.	Äänestysprosentti presidentinvaaleissa 1. kierroksella oli 68,4% ja toisella kierroksella 61,8%. EU-vaaleissa äänestysprosentti oli 34,0%

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Keskusvaalilautakunnan tulee kehittää toimintaansa ja varmistaa, että äänestäminen vaaleissa on vaivatonta ja mahdollista myös poikkeavissa tilanteissa. Vaalisalaisuus tulee taata kaikissa äänestystilanteissa. Vaalien järjestämispaikalla tulee olla esteetön kulkumahdollisuus. Vaalitoimitsijoita tulee olla tarpeellinen määrä.

Talous

Keskusvaalilautakunta	TP 2023	TA 2024	Muutos	TA muut. jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	5 101	9 800	0	9 800	14 398	-4 598
Toimintakulut	-13 405	-19 429	-5 000	-24 429	-22 881	-1 548
Toimintakate (netto)	-8 304	-9 629	0	-9 629	-8 483	-6 146
Poistot	0	0	0	0	0	0
Tehtävän kokonaiskust.	-8 304	-9 629	0	-14 629	-8 483	-6 146
valtuustoon nähden sitovat erät						

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tilivelvolliset: tarkastuslautakunnan jäsenet

Tarkastuslautakunnan tehtävä on valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat, arvioida valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen kunnassa ja kuntakonsernissa, huolehtia kunnan ja tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta ja arvioida talouden tasapainotuksen toteutuminen tilikaudelta ja voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyys tilanteessa, jossa kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Tarkastustoiminnan painopistealueet ja kehittämistarpeet määritellään tarkastussuunnitelmassa.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Talousarviovuoden 2024 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Laatia tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelman nelivuotissuunnitelmaan perustuen	Tarkastussuunnitelman toteutuminen	Koko kunnan toiminnan kattava tarkastussuunnitelma	Tarkastuslautakunnan työohjelma 2024 ja arviointisuunnitelma hyväksytty 3.9.2024 § 72.
Viranhaltijoiden kuuleminen ja arviointikäynnit toimipaikoilla	Vähintään painopistealojen ja keskushallinnon johtavien viranhaltijoiden kuuleminen ja toimipaikkakäynnit sekä luottamusmiesten kuuleminen	4 kuulemiskertaa	Kuulemiskerrat: Kvalt pj:t 1, khall pj:t 1, kj 4, hallintoj. 1, rehtori 3, tekn.j 1, rakennustark.1, vapaa-aikasiht. 1, varhaiskasv.j 1, Tuusniemen Teollisuus Oy toimitusj. ja hall.pj 1, Koy T:men Turula hpj ja tj ,1, Tuusniemen Virastotalon tj ja hpj 1, T:niemen kehittämissäätiön tj 1
Laatia arviointikertomus tilikauden aikana tehtyjen havaintojen perusteella ja tässä yhteydessä erityisesti seurata kunnan talouden tasapainottamistoimia	Arviointikertomus	Kattava, toimintaa ohjaava arviointikertomus	Arviointikertomus käsitelty valtuustossa 10.6.2024 § 23.
Sidonnaisuusilmoitusvelvollisuuden valvonta	Sidonnaisuusrekisterin pitäminen ajan tasalla	Ajantasainen sidonnaisuusrekisteri	Toteutunut

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Kehittää lautakunnan arviointitoimintaa mm. osallistamalla koulutuksiin	Lautakunnan jäsenten osallistuminen tarkastuslautakuntien koulutuksiin	1 koulutustilaisuus / vuosi / jäsen	Ei toteutunut
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Arviointikäyntien suunnittelu (kiinteistöt ja toimipaiikat) ja toteutus	Arviointikäynnit/vuosi	2 arviointikäyntiä/vuosi	Lautakunta tutustui kirjastoon 23.10.2024 sekä terveyskeskuksen rakennuksiin ja tiloihin 12.11.2024
Kuulemisten suunnittelu ja toteutus	Kuulemiskerrat	4	24
Viranhaltijapäätöspöytäkirjojen tarkastaminen	Tarkastuskerrat	1	Toteutunut

Talousarvion toteutumisen seuranta	Talouden kuukausiraportit ja osavuosisikatsaus	Seuranta/kokous	Kunnanjohtaja raportoinut kokouksissa ja toimielinten päätösten seuranta
------------------------------------	--	-----------------	--

Lautakunta kokoontui 10 kertaa ja käsitteli 93 asiaa. Valtuusto valitsi kokouksessaan 29.11.2021 § 90 Tuusniemen kunnan tilintarkastuspalveluiden sopimustoimittajaksi vuosille 2022 – 2025 Itä-Suomen Tilintarkastus Oy:n.

Talous

Tarkastuslautakunta	TP 2023	TA 2024	Muutos	TA muut. jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-19 457	-23 972	0	-23 972	-15 842	-8 130
Toimintakate (netto)	-19 457	-23 972	0	-23 972	-15 842	-8 130
Poistot	0	0	0	0	0	0
Tehtävän kokonaiskust.	-19 457	-23 972	0	-23 972	-15 872	-8 130
= Valtuustoon nähden sitovat erät						

KUNNANHALLITUS

Tilivelvolliset: kunnanjohtaja, hallintojohtaja, kunnanhallituksen ja toimielimien jäsenet

Hallinto

Hallintoon kuuluvat kunnanvaltuusto, kunnanhallitus, keskushallinto, henkilöstöhallinto sekä talous- ja tietohallinto. Myös maaseututoimen yhteistoiminta-alue, Kiinteistö Oy Tuusniemen Turula ja Monetra Pohjois-Savo Oy:n tuottamat talous- ja palkkahallinnon palvelut ovat kunnanhallituksen alaisuudessa.

Keskushallinnon tavoitteena on luoda, ohjata ja kehittää kunnan peruspalvelujen ja niihin liittyvien tukipalvelujen tuotantoedellytyksiä sekä edistää hyvän hallinnon toimintakulttuuria. Henkilöstöhallinnon tavoitteena on ylläpitää ja kehittää henkilöstön ammattitaitoa, työkykyä ja motivaatiota. Taloushallinnon tavoitteena on tuottaa asiantuntijapalvelut kunnan eri toimialueille ja luottamushenkilöille, kehittää taloushallinnon prosesseja sekä seurata ja ennakoida talouden kehittymistä. Sydän-Savon maaseutupalvelujen tavoitteena on huolehtia maaseudun elinkeinon, elinolosuhteiden ja palvelujen kehittämisestä sekä maaseutuelinkeinoja koskevien viranomaistehtävien hoitamisesta.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Kehittää ja uudistaa palvelutuotantoa huomioiden paikallinen palvelutarve ja yhteiskunnalliset muutokset	Strategisten tavoitteiden toteutuminen	Kunnan toiminta perustuu kuntastrategiaan	Toteutui.
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Edistää hyvän hallinnon toimintakulttuuria läpi organisaation	Kantelujen, valitusten ja oikaisujen määrä aluehallintoviranomaisille	Vähemmän kuin 10 kantelua/vuosi koskien koko kunnan toimintaa	2 oikaisuvaatimusta

=valuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Kunnanhallituksen hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Kuntastrategian toteutus	Strategisten tavoitteiden toteutuminen	Kunnan toiminta perustuu kuntastrategiaan	Toteutui.
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Henkilöstön työhyvinvoinnin parantaminen	Työhyvinvointikysely	Työhyvinvointikysely toteutetaan vuosittain	Toteutui.
Sairauspoissaolojen vähentäminen	Sairauspoissaolot pv/hlö	Keskimäärin sairauspoissaolopäiviä / hlö vähemmän kuin 16	Sairauspoissaolopäiviä/hlö keskimäärin 16,7
Toimintaprosessien digitalisoiminen	Sähköisen allekirjoituksen käyttöönotto	Sähköinen allekirjoitus käytössä	Toteutui. Otettu käyttöön 1.4.2024.
Tietosuoja ja tietoturva	Päivitetään kunnan tietosuoja ja tietoturvapoliittikka-asiakirja	Tietosuoja- ja tietoturvapoliittikka-asiakirja päivitetty	Ei toteutunut. Siirtyy v.2025.
Kuntalaisten digivalmiuksien edistäminen	Jatketaan yhteistyötä Savonetin kanssa	Kuntalaisten digivalmiudet paranevat	Jatkettu yhteistyötä Savonetti ry:n kanssa.
Kunnan internet-sivujen uudistus	Kotisivujen uudistaminen aloitettu	Kunnan uudet internet-sivut	Ei toteutunut. Siirtyy v. 2025.

Asetettujen tavoitteiden osalta todetaan, että erilaisia valituksia (kunnallisvalitus, hallintovalitus, oikaisuvaatimus, muistutus ja kantelu) tehtiin kertomusvuonna yhteensä 2 kpl:

- keskushallinto: 1 oikaisuvaatimus
- tekninen toimi: 1 oikaisuvaatimus
- sivistystoimi: ei valituksia, oikaisuvaatimuksia, muistutuksia tai kanteluita
-

Kunnanvaltuusto

Kunnanvaltuuston varsinaisia kokouksia oli vuoden 2024 aikana 6 kpl, joista kertyi yhteensä 68 eri päätöstä. Merkittävimpiä kunnanvaltuuston päätöksiä vuoden 2024 aikana olivat seuraavat:

- Tuusniemen kuntastrategia 2024-2026
- Määräalan myynti Vihtaniemi
- Hyvinvointialueen, kuntien ja maakunnan liiton välinen yhdyspintasopimus
- Vuoden 2023 tilinpäätös
- Vuoden 2023 arviointikertomus
- Kuopion kaupunkiseudun MAL-sopimuksen 2024-2035 neuvotteluratkaisun hyväksyminen
- Tuusniemen hyvinvointikertomus
- Talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2025 – 2027
- Hallintosäännön päivitykset

Kunnanhallitus

Kunnanhallitus kokoontui kertomusvuonna 20 kertaa ja pykälää kertyi 234. Merkittävimpiin päätöksiin kuuluvat esitykset kunnanvaltuustolle ja lisäksi mm. seuraavat tehdyt päätökset:

- Periaatepäätös kunnan maa-alueiden myynnistä: Vihtaniemi
- Toimistohuoneistojen osakkeiden ostaminen MTK-Tuusniemi ry:ltä ja livari Smolander säätiöltä
- Tieran Verkkokauppa- yhteishankintaan liittyminen ICT-laite- ohjelmisto palvelusopimus 2024-2028
- Ostopalvelusopimus, Tuusniemen kunnan elinkeinojen kehittämisestä ja kuntamarkkinoinnista 2025-2026
- Asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavien osakkeiden myynti: As Oy Peltotie ja As Oy Hietaranta
- Vuokrasopimuksen hyväksyminen: Karavaanialue ja satamapaviljonki
- Kehittämispäällikön viran muuttaminen elinvoima-asiantuntijan tehtäväksi
- Henkilöstöohjelman päivitys
- Tuusniemen kunnan lausunto Pohjois-Savon hyvinvointialueen palvelujärjestelmän uudistuksesta

Johtoryhmä on kokoontunut keskimäärin kerran kuukaudessa ja kokouksista laadittu muistio on jaettu koko kunnan henkilöstölle. Johtoryhmän kehityskeskustelut on pidetty alkuvuoden aikana.

Kunnanhallituksen avustuksiin varattu määräraha veteraanijärjestölle 3.000 € jaettiin seuraavalle yhteisölle: Sotien 1939-1945 Pohjois-Savon perinneyhdistykselle 2700 €.

Tuusniemen kunta on ollut jäsenenä mm seuraavissa yhteisöissä:

- Suomen Kuntaliitto 5.096 €
- Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat 1.120 €

Sydän-Savon maaseutupalvelut

Sydän-Savon maaseutupalvelun Tuusniemen oma toimipiste palvelee asiakkaita ajanvarauksella. Maaseutupalvelujen kustannukset v. 2024 ovat 31.687 euroa.

Sopimuksen mukaiset toiminnan painopistealueet maaseututoimen yhteistoiminta-alueella ovat:

- Maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa säädetyn lain mukaiset viranomaistehtävät
- Maatilojen ja maatilataustaisten pienyritysten neuvonta ja aktivoiminen kehittämistoimissaan
- Maaseudun toimintaympäristön kehittäminen, muutokseen vastaaminen mm. yhteistyöllä

Vuodelle 2024 asetetut tavoitteet ovat toteutuneet.

Vuonna 2024 tuotantotukia hakeneista tiloista Tuusniemellä 98,5 % teki maatalouden tukihakemukset sähköisesti. Henkilöstön tehtävistä tukihallinnon viranomaistehtäviin kohdistui 85 %, maatalousyriyten neuvonnalliseen kehittämiseen 15 %.

Toimintamenot kertomusvuonna olivat 114 euroa edellisvuotta pienemmät. Tuusniemen kunnan maksuosuus Siilinjärven kunnalle oli 31.186 euroa vuonna 2023 ja 30.763 euroa vuonna 2024.

Maaseututoimen tunnusluvut

	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Tuusniemen aktiivimaatilat	80	68	68	66
Maksetut maataloustuet, M€	2,2	1,85	2,2	1,94
Maaseutuviranomaistehtävät				
- €/aktiivimaatila	358	392	425	420
- €/peruslohko	15,15	17,04	16,84	18,12
Maaseutuyritysten kehittäminen				
- €/aktiivimaatila	87,01	92,19	107,5	83,19
- €/maaseutualueen asukas	2,10	2,03	2,43	1,81

Asuntotoimi

Vuoden 2021 lopussa Kiinteistö Oy Tuusniemen Turulan yhtiömuotoa muutettiin keskinäisestä kiinteistöyhtiöstä tavalliseksi kiinteistöyhtiöksi. Uusi yhtiömuoto tuli voimaan vuoden 2022 alussa. Asuntojen vuokraustoiminta on laskennallisesti eriytetty. Kiinteistö Oy Tuusniemen Turulan lisäksi siihen sisältyvät myös muut yksittäiset kunnan omistamat vuokrahuoneistot. Erillinen tuloslaskelma on esitetty kohdassa 5. Erietyt tilinpäätökset.

Keskushallinto

Keskustoimiston toimintaan oli varattu 139.899 e.

Vuonna 2024 hyväksyttiin vuokrasopimus ajalle 1.5.2024 – 30.4.2027 satamapaviljongin- ja karavaani-alueen palvelujen tuottamisesta Hojo Hojo Camping Oy:n kanssa.

Henkilöstöhallinto

Työterveyshuollon palvelujen ostoon Järviseudun Työterveyshuollolta varattiin talousarviomäärärahaa 59.000 e. Määrärahaa tarvittiin 54.182 e. Kelan korvaus työterveyshuollon kustannuksista arvioitiin olevan n. 24.000 €. Työterveyshuollon nettomenot on jaettu hallintokunnille henkilökunnan lukumäärän suhteessa.

TYKY-toimintaan (11.200 e) ja muuhun henkilöstöhallintoon (20.070 e) oli varattu talousarviomäärärahaa yhteensä 31.270 e. TYKY-toimintaan käytettiin 10.193 e ja muuhun henkilöstöhallintoon 14.6539 e eli muu henkilöstöhallinto alitti määrärahan 5 417 e. Yhty-toimikunta kokoontui kertomusvuonna 5 kertaa. Toimikunta käsitteli mm. talousarvion, tilinpäätöksen ja henkilöstökertomuksen sekä tyky-raham käyttöä, työterveyshuollon asioita, henkilöstöohjelman päivytystä, koulutussuunnitelmaa ja henkilöstön virkistytymistä. Vuonna 2024 ePassin arvo oli 120 €/hlö ja sitä käytti vuoden aikana 90 henkilöä. Muuhun henkilöstöhallintoon varattu määrärahat mm. koulutukseen ja ammattijärjestöjen luottamushenkilökoulutukseen.

Sairauslomat lisääntyivät edellisvuoteen verrattuna 459 päivää. Keskimääräinen sairauspoissaolo oli 45,4 pv/hlö (v. 2023 11,1 pv/hlö ja v. 2022 17,4 pv/hlö).

Tuusniemen kunnan päivitetty henkilöstöohjelma hyväksyttiin kunnanhallituksessa 11.12.2023 § 234. Päivitetty henkilöstöohjelma tuli voimaan 1.1.2024.

Työhyvinvointikysely toteutettiin vuonna 2024.

Talous- ja tietohallinto

Kunnanhallitus käsitteli vuoden 2023 tilinpäätöksen 27.3.2024 § 62 ja kunnanvaltuusto 10.6.2023 § 24.

Vuoden 2024 talousarvioon tehtiin muutoksia neljä kertaa; kvalt 2.9.2024 § 17 ja 16.9.2024 § 34-37 ja 4.11.2024 § 46-48 ja 9.12.2024 § 59-60 ja 62. Osavuositarkastus laadittiin 30.6.2024 mukaisesti. Kunnanhallitus käsitteli osavuositarkastuksen 2.9.2024 § 138 ja kunnanvaltuusto 16.9.2024 § 33.

Talous- ja palkkahallinnon palvelut on ostettu Monetra Pohjois-Savo Oy:ltä.

Taloustoimistoon, keskitettyyn tietohallintoon, kunnallisverotukseen ja Monetra Pohjois-Savo Oy:n ostopalvelujen tuottamiseen oli varattu määrärahaa yhteensä 447.438 e. Keskitetysti hoidettujen palvelujen kustannukset (taloustoimisto, keskitetty tietohallinto ja Monetra Pohjois-Savo Oy:n ostopalvelut) yhteensä 421.438 e jaettiin sisäisesti eri toimialoille. Taloustoimiston toimintakulut v. 2024 olivat 153.055 e, keskitetyn tietohallinnon toimintakulut 51.222 e, kunnallisverotuksen toimintakulut 25.848 e, Monetra Pohjois-Savo Oy:lle maksettiin v. 2024 ostopalveluna 122.068 e, eli yhteensä käytetty määrärahaa 352.193 e.

ICT-palveluntuottaja on Kuntien Tiera Oy.

Talous

Kunnanhallitus	TP 2023	TA 2024	Muutos	TA muut. jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	484 658	462 136		462 136	469 858	-7 722
Toimintakulut	-1 139 400	-1 220 242	0	-1 220 242	-1 073 226	-147 016
Toimintakate (netto)	-654 741	-758 106	0	-758 106	-603 368	-154 738
Poistot	-53 494	-25 683	0	-25 683	-45 457	19 774
Tehtävän kokonaiskust.	-708 236	-783 789	0	-783 789	-648 825	-134 964
=valtuustoon nähden sitovat erät						

Elinkeino- ja kehittämispalvelut

Tilivelvolliset: kunnanjohtaja ja kunnanhallituksen jäsenet

Kunnan tekemien linjauksien mukaisesti elinkeino- ja kehittämispalveluista on vastannut 2014 alkaen Tuusniemen Teollisuus Oy, sen toimitusjohtaja ja hallitus. Yhtiö on perustettu 1991 ja on Tuusniemen kunnan omistama elinkeino-yhtiö. Yhtiön tehtävä on vahvistaa Tuusniemen taloudellista kasvua ja elinvoimaa. Yhtiö on tuottanut kunnalle

elinkeinojen neuvonta-, asiantuntija- ja kehittämispalveluja, toteuttanut yritys- ja asukassijoittumisen markkinointia sekä kunnan yleistä aluemarkkinointia ja edistänyt Tuusniemen kuntastrategiassa asetettujen elinkeino- ja työllisyyspoliittisten tavoitteiden toteutumista sekä hallinnoinut ja osallistunut yhtiön toimialaan liittyviin hankkeisiin.

Ostopalvelusopimus Tuusniemen kunnan elinkeinojen kehittämisestä ja kuntamarkkinoinnista on tehty vuodeksi eteenpäin ja on voimassa 31.12.2025 saakka. Yhtiöllä oli 1 palkattu henkilö.

Yhteistyötä tehtiin mm. Tuusniemen Yrittäjät ry:n, Kehittämisyhdistys Kalakukko ry:n, Pohjois-Savon ELY-keskuksen, Itä-Suomen yliopiston Kuopion kampuksen, Luonnonvarakeskuksen, Savonia ammattikorkeakoulun ja eri rahoittajien kanssa. Kuopionseudun Uusyrityskeskus ry:n kanssa teimme sopimuksen palvelujen lisäämiseksi.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Kuntastrategian toteuttaminen	Yritystonttivarannon määrä	Myytäviä yritystontteja on vähintään viideksi vuodeksi. Mittarina viiden vuoden aikana toteutuneet tonttikaupat ja tonttien vuokraamiset	Tonttivarantoa on viideksi vuodeksi. Rakennettavaa teollisuusaluetta on 12 ha, josta valmiilla kunnallistekniikalla on 4 ha. Yksi 5550 m ² tontti vuokrattiin 30 vuoden sopimuksella.
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Kunnanhallituksen hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Teollisuusalueen infrastruktuurin rakentamisen loppuun saattaminen	Teollisuusalueen vesi- ja jätevesiverkostoinvestointi sekä Soratien rakentaminen kaavan mukaiselle paikalle	Teollisuusalueen infrastruktuuri on toteutettu	Infrastruktuurin osalta suunnitelmat on tehty, toteutukset tapahtuvat tarpeen mukaan.
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			

Tuusniemen Teollisuus Oy:n toimintaan on varattu 165 000 €.

Seudullisiin kehittämispalveluihin varattuja määrärahoja v.2024 ovat mm. Pohjois-Savon liiton 21 000 € ja Kalakukko ry ja Leader-osuus ennusteen mukaan 9 000 €. Kuopion seutu yhteistyön resurssointiin on varattu 12 000 €. Lisäksi varattiin n. 10 000 € muihin nimeämättömiin hankkeisiin. Kuntamarkkinointiin varattiin 5 600 € käytettäväksi kunnan sidosryhmätyöskentelyyn ja yhteistyösopimuksiin.

Työpaikkoja kunnan alueella oli vuoden 2023 tilaston mukaan 579 kpl, missä on vähennystä edelliseen vuoteen 38 kpl. Työpaikoista 22,0 % (127 kpl) jakaantui alkutuotantoon, 21,5 % (125 kpl) jalostukseen ja 56,5 % (327 kpl) palveluihin.

Tuusniemen työpaikkaomavaraisuusaste oli vuonna 2023 80,6 %.

Vuoden 2024 lopussa Tuusniemellä oli työvoimaa 878 henkilöä. Heistä työttömänä työnhakijana oli 11,5 % (101 kpl), kun se koko maakunnassa oli keskimäärin 12,5 %.

Talous

Elinkeino- ja kehittämisspalvelut	TP 2023	TA 2024	Muutos	TA muut. jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	377	600	0	600	744	-144
Toimintakulut	-191 698	-222 600	0	-222 600	-197 495	-25 105
Toimintakate (netto)	-191 321	-222 000	0	-222 000	-196 750	-25 250
Poistot	-3 673	-2 938	0	-2 938	-2938	0
Tehtävän kokonaiskust.	-194 993	-224 938	0	-224 938	-199 688	-25 520
=valtuustoon nähden sitovat erät						

Ateriapalvelut

Tilivelvolliset: hallintojohtaja ja kunnanhallituksen jäsenet

Keskuskeittiö tuottaa keskitetysti taloudellisesti laadukkaat ja terveelliset ateriapalvelut koulukeskukseen ja varhaiskasvatukseen. Ateriapalvelujen osalta kunnanvaltuustoa sitoo nettomäärärahataso.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Asiakaskunnan erilaisuuden huomioiminen	Asiakaspalaute	Asiakastyytyväisyys	Asiakastyytyväisyyskyselyt
Kotimaisen ruokakulttuurin edistäminen ja lähiruokan käytön lisääminen	Itsearviointi ja elintarvikkeet lähialueiden tuottajilta	Elintarvikkeista lähiruokaa 15%, luomua 10% Kotimaisuusaste 80%	Elintarvikkeista lähiruokaa 10%, luomua 4% Kotimaisuusaste 80%
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Ruokahuollon kustannustehokkuus	Euroa / ateriasuorite	Toiminnan tulot kattavat käyttömenot ja kustannustaso ei yli keskimääräisen valtakunnan tason	Toiminnan tulot kattoivat käyttömenot ja kustannustaso ei yli keskimääräisen valtakunnan tason
Laatu / turvallisuus	Omavalvonta / asiakaspalaute Oivaraaportti	Omavalvontasuunnitelman toteutuminen	Omavalvontasuunnitelma ja OIVA -raportit
Henkilöstön ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen Työhyvinvoinnin ylläpitäminen	Kehityskeskustelut Työpaikkakokoukset Täydennyskoulutukset Oppisopimuskoulutukset	Työnkierron kautta moniosaamisen lisääminen, koulutuksiin osallistumismahdollisuus kaikilla	Työnkierto, täydennyskoulutukset, laitekoulutukset, säännölliset työpaikkakokoukset ja palaverit.

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Ruokahuollon toimintatuotot kattoivat toimintamenot v. 2024. Ateriasuoritteita kertyi yht. 66.227,60 kpl. Ateriasuoritteen hinnaksi tulee 5,72 €/suorite (v. 2023 5,20 €/suorite). Kouluaterioiden ateriamäärät vähenivät huomattavasti edellisestä vuodesta. Varhaiskasvatuksen ateriamäärät lisääntyivät edellisestä vuodesta. Tilaustarjoilujen määrä lisääntyi edellisestä vuodesta, vastaavasti henkilökunta-aterioiden määrä väheni edellisestä vuodesta. Valtakunnalliset ravitsemussuositukset ovat pohjana koulun ja varhaiskasvatuksen ruokalistasuunnittelussa. Suositusten tarkoituksena on edistää ja tukea ravitsemuksen ja terveyden myönteistä kehitystä.

Toiminnan tunnuslukuja:

	TP 2023	TP 2024
Henkilöstö	4	4
Kouluaterioita	63.112	54.586
Ateriat: varhaiskasvatus, aamu- ja iltapäivätoiminta	9.807	12.175
Vieras- ja henkilökunta-ateriat ja tilaukset	4.220	4.010

Talous

Ateriapalvelut	TP 2023	TA 2024	Muutos	TA muut. jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	373 032	396 290	0	396 290	365 779	-30 511
Toimintakulut	-346 595	-363 865	0	-363 865	-369 186	-5 321
Toimintakate (netto)	26 437	32 425	0	32 425	-3 407	-35 831
Poistot	-6 184	-6 153	0	-6 153	-6 206	53
Tehtävän kokonaiskust.	20 253	26 272	0	26 272	-9 613	-35 885

=valtuustoon nähden sitovat erät

Muu yleis- ja keskushallinto

Tilivelvolliset: hallintojohtaja ja kunnanhallituksen jäsenet

Muuhun yleis- ja keskushallintoon kuuluvat nuorten työllistäminen, palkkatyöllistäminen, joukkoliikenne ja hankintatoimi.

Nuorten työllistämistoimilla perehdytetään nuoria työelämään. Joukkoliikenteen tavoitteena on edistää asuin-kunta-ajattelun toteutumista ja järjestää kaikille kunnan haja-asutusalueella asuville kuntalaisille mahdollisimman tasapuoliset kuljetuspalvelut. Kymppikyydin asiakasmaksu on 6 euroa/sivu. Tuusniemi – Kuopio –linja-autoliikenteessä jatkettiin palvelusetelin kuntakokeilua. Hankintatoimen tavoitteena on toteuttaa kunnan hankinnat keskitysti, kustannustehokkaasti ja taloudellisesti.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Hankintaohjeiden päivittäminen	Kunnan hankintaohjeen päivittäminen	Kunnan hankintaohje päivitetty	Päivitetty
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Nuorten työllistäminen kesällä	Työllistetyt nuoret lkm	90 % kesätyöharjoitteluun hakeneista 15-21 vuotiaista nuorista	91 %
Palkkatuella edistetään asiakkaiden positiivisten työllistymisen jatkopolkujen syntymistä	Palkkatukipalkkojen kustannukset Kunnan eri hallintokuntien työllistämien henkilöiden määrä	< 100 000 €/v 7 – 8 hlö/v	Sivistystoimessa on ollut 2 hlöä, teknisessä-toimessa 3 hlöä

=valuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Nuorten työllistäminen toteutui kertomusvuonna (2024) edeltävän vuoden tapaan. Seuraavissa kappaleissa on kirjattuna tekstissä v. 2024 luvut ja suluissa v. 2023 vastaavat luvut. Luvut on pyöristetty lähimpään tasalukuun.

Hakuaika päättyi 9.4.2024 (4.4.2023) ja hakemuksia saapui 33 kpl (32 kpl). Hakijoista työllistyi 30 nuorta (29 nuorta). Loput 3 nuorta (1 nuori) ilmoitti työllistyneensä muualle, eivätkä halunneet enää työtä tämän projektin kautta. Työpaikkoja jäi täyttämättä vähintään yksi viidestä yrityksessä (3).

Kunta työllisti nuorista 23 (17) ja kunnan ulkopuoliset tahot 10 (15). Nuorista 3:lla oli kaksi työpaikkaa (3). Tehtyjä työpäiviä oli yhteensä 490 (506).

Talousarvion mukainen mittari toteutuu. Jos lukuun lasketaan kaikki hakemuksen jättäneet, työllistyi heistä 91 %. Jos jätetään huomioimatta kolme nuorta jotka ilmoittivat, etteivät enää halua työtä tämän projektin kautta, työllistyi nuorista 100 %.

Joukkoliikenteen kymppikyytipalvelu on toiminut asiointiliikenteenä kerran viikossa torstaisin tarpeen mukaan. Kymppikyydin maksu asiakkaalle on 6 €/suunta. Kuntalaisilla on mahdollisuus käyttää myös koulukuljetuksen linja-autokyytejä, jolloin yhdensuuntaisesta matkasta on peritty sama maksu kuin kymppikyydeissä. Kymppikyytipalvelua käytti viime vuonna yhteensä 809 matkustajaa (v. 2023 752). Palvelu on koettu haja-asutusalueilla erittäin tarpeelliseksi.

Matkahuollon kanssa on sovittu palvelusetelikokeilusta. Käytössä on 44 matkan lipputuote Tuusniemi (Paakkila) – Kuopio –liikenteessä. Tuusniemeläiset latasivat lipputuotetta v. 2024 yhteensä 20 kertaa (v. 2023 26 kertaa). Asiakashinta oli 125 euroa/44 matkaa (v. 2023 125 e) ja kunnan osuus palvelusetelistä oli 147,80 e – 191,80 e/44 matkaa. Kustannukset kunnalle olivat 6.774 e (v. 2023 4.284 e).

Joukkoliikennepalveluiden rahoitussuunnitelman mukaisesti on maksettu Savo-Karjalan Linja Oy:lle, Savonlinja Oy:lle ja Kymen Charteline Oy:lle KOS-korvauksia 16.375 e.

Hankintatoimen tavoitteena on toteuttaa kunnan hankinnat keskitetysti, kustannustehokkaasti ja taloudellisesti. Hankinnat toteutetaan suurelta osin Sansia Oy:n kautta ja tavoitteisiin on päästy hyvin.

Talous

	TP 2023	TA 2024	Muutos	TA muut. jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Muu yleis- ja keskushallinto						
Toimintatuotot	23 245	57 500	36 157	93 657	42 707	50 950
Toimintakulut	296 740	-397 973	-8 490	-406 463	-278 971	-127 492
Toimintakate (netto)	273 495	-340 473	27 667	-312 806	-236 264	-76 542
Poistot	0	0	0	0	0	0
Tehtävän kokonaiskust. =valtuustoon nähden sitovat erät	-273 495	-340 473	27 667	-312 806	-236 264	-76 542

KESKUSVAALILAUTAKUNTA, TARKASTUSLAUTAKUNTA, KUNNANVALTUUSTO JA KUNNANHALLITUS YHTEENSÄ

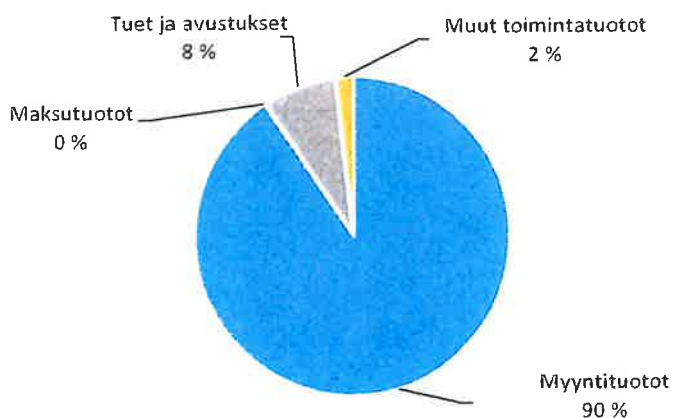
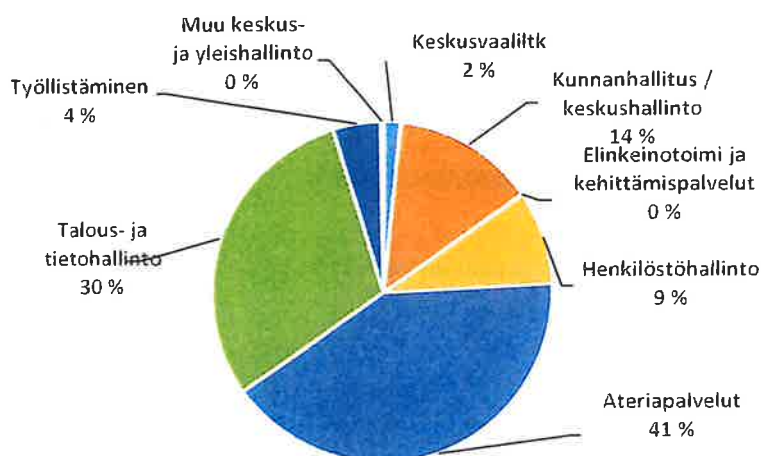
Keskusvaalilautakunnan, tarkastuslautakunnan, kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen yhteenlasketut toimintatuotot toteutuivat 92,8 % ja toimintakulut toteutuivat 86,56 %.

Talous

	TP 2023	TA 2024	Muutos	TA muut. jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	886 413	926 326	36 157	962 483	893 486	68 997
Toimintakulut	-2 007 294	-2 248 081	-13 490	-2 261 571	-1 957 601	-303 970
Toimintakate (netto)	-1 120 881	-1 321 755	22 667	-1 299 088	-1 064 115	-234 973
Poistot	-63 351	-34 774	0	-34 774	-54 601	19 827
Tehtävän kokonaiskust. =valtuustoon nähden sitovat erät	-1 184 232	-1 356 529	22 667	-1 333 862	-1 118 716	-215 146

Toimintatuottojen jakaantuminen tehtävittäin

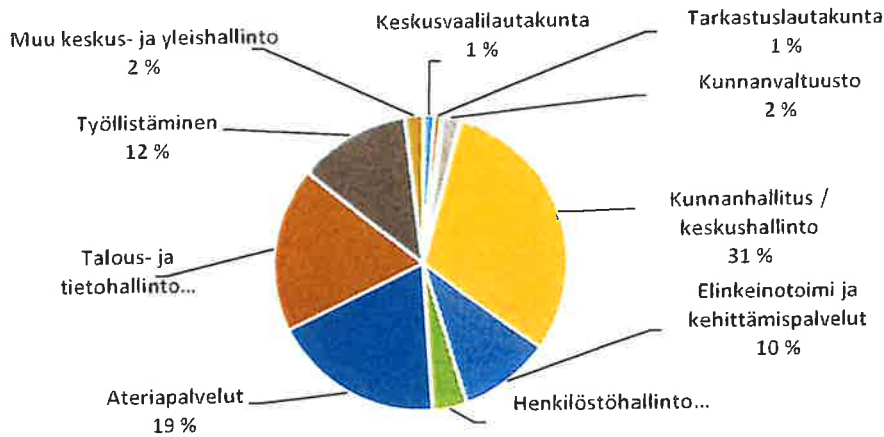
	TP 2024
Keskusvaaliikk	14 398
Kunnanhallitus / keskushallinto	122 278
Elinkeinotoimi ja kehittämis- palvelut	744
Henkilöstöhallinto	79 027
Ateriapalvelut	365 779
Talous- ja tietohallinto	268 553
Työllistäminen	40 134
Muu keskus- ja yleishallinto	2 573
	893 486

Toimintatuottojen jakaantuminen tulolajeittain

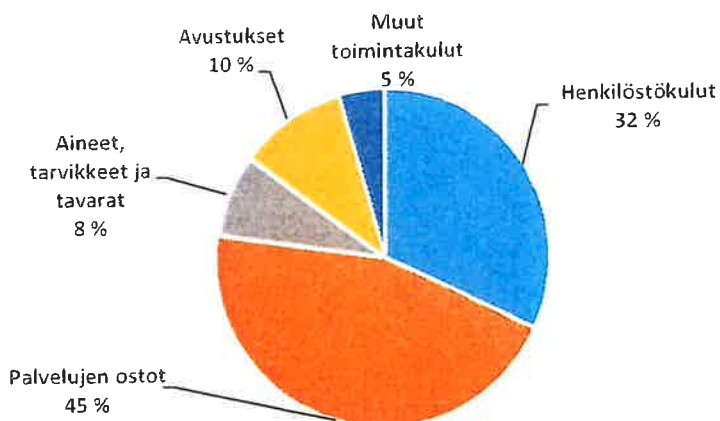
Myyntituotot	808 941
Maksutuotot	531
Tuet ja avustukset	67 971
Muut toimintatuotot	16 043
	893 486

Toimintakulujen jakaantuminen tehtävittäin

TP 2024

Keskusvaalilautakunta	22 881
Tarkastuslautakunta	15 842
Kunnanvaltuusto	45 669
Kunnanhallitus / keskushallinto	596 336
Elinkeinotoimi ja kehittämisspalvelut	197 495
Henkilöstöhallinto	79 027
Ateriapalvelut	369 186
Talous- ja tietohallinto	352 194
Työllistäminen	239 609
Muu keskus- ja yleishallinto	39 362
Yhteensä	1 957 601

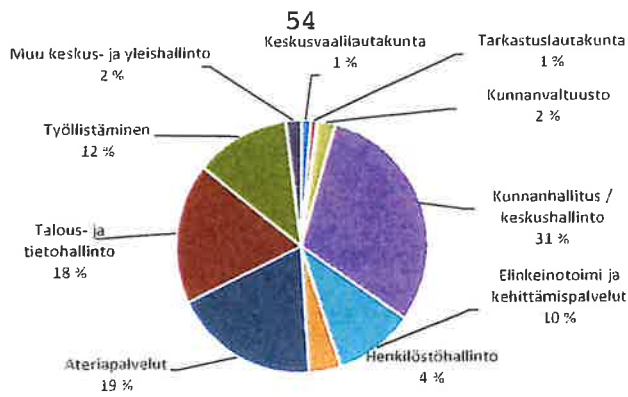

Toimintakulujen jakaantuminen kululajeittain

Palvelujen ostot	887 078
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	157 320
Avustukset	201 994
Muut toimintakulut	85 359
Yhteensä	1 957 601

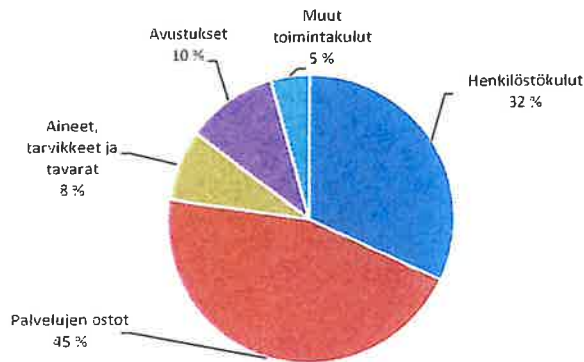
Toimintakulujen jakaantuminen tehtävittäin

	<u>TP 2024</u>
Keskusvaalilautakunta	22 881
Tarkastuslautakunta	15 842
Kunnanvaltuusto	45 669
Kunnanhallitus / keskushallinto	596 336
Elinkeinotoimi ja kehittämisspalvelut	197 495
Henkilöstöhallinto	79 027
Ateriapalvelut	369 186
Talous- ja tietohallinto	352 194
Työllistäminen	239 609
Muu keskus- ja yleishallinto	39 362
<u>1 957 601</u>	

Toimintakulujen jakaantuminen kululajeittain:

	<u>TP 2024</u>
Henkilöstökulut	625 850
Palvelujen ostot	887 078
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	157 320
Avustukset	201 994
Muut toimintakulut	85 359
<u>1 957 601</u>	

Toimintatuottojen jakaantuminen tehtävittäin:

	<u>TP 2024</u>
Keskusvaalilt	14 398
Kunnanhallitus / keskush:	122 278
Elinkeinotoimi ja kehittäm	744
Henkilöstöhallinto	79 027
Ateriapalvelut	365 779
Talous- ja tietohallinto	268 553
Työllistäminen	40 134
Muu keskus- ja yleishallin	2 573
<u>893 486</u>	

Toimintatuottojen jakaantuminen tulolajeittain:

	<u>TP 2024</u>
Myyntituotot	808 941
Maksutuotot	531
Tuet ja avustukset	67 971
Muut toimintatuotot	16 043
<u>893 486</u>	

SIVISTYSLAUTAKUNTA

Tilivelvolliset: rehtori ja sivistyslautakunnan jäsenet

Perusopetus

Tuusniemen yhtenäiskoulussa tuotetaan laadukasta perusopetusta myös Kaavin kunnan yläkouluikäisille oppilaille.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Oppilaiden osallisuuden lisääminen	Oppilaskuntatoiminta	Jokaiselta luokalta on edustus oppilaskunnan hallituksessa	Toteutui
Oppilasmäärän säilyttäminen	Oppilasmäärä	250 oppilasta	231
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Oppilasmäärän säilyttäminen	Oppilasmäärä	250 oppilasta 20.9.2024	231
Jatko-opintoihin pääsy 9.luokan jälkeen	Jatko-opintoihin hakeutuminen	100% 1.9. tilanteessa	Toteutui

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

1. TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN

Kouluterveyskyselyn perusteella on syytä kiinnittää huomioita oppilaiden hyvinvointiin. Tavoitteena on parantaa seuraavan kyselyn tuloksia kaikilla osa-alueilla.

2. VESI

Lukuvuoden monialainen oppimiskokonaisuus on vesi. Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

3. ENERGIAN SÄÄSTÄMINEN

Tavoitteena on edistää oppilaiden tietoisuutta energian säästämisen tärkeydestä ja oppia konkreettisia keinoja siihen.

Perusopetus	TP 2023	TA 2024	Muutos	TA muut. jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	1 066 962	819 000	6 144	825 144	1 195 734	-370 590
Toimintakulut	-3 362 422	-3 240 993	-15 840	-3 256 833	-3 364 437	107 604
Toimintakate (netto)	-2 295 460	-2 421 993	-9 696	-2 431 689	-2 168 703	-262 985
Poistot	-81 848	-87 996	0	-87 996	-89 587	1 591
Tehtävän kokonaiskust.	-2 377 308	-2 509 989	-9 696	-2 519 685	-2 258 290	-261 394

valtuustoon nähden sitovat erät

Perusopetuksen toimintakulut ylittyivät. Ylitykset syntyivät pääasiassa palveluiden ostoista. Asiakaspalveluiden ostot kunnilta ja sisäiset alueiden ja rakennusten kunnossapitokustannukset ylittivät molemmat talousarvion n. 35 000 €:lla. Myös eläkekulut toteutuivat n. 30 000 € ennakoitua suurempina. Toimintatuotot ylittyivät merkittävästi ja toimintakate toteutuikin arviota paremmin. Noin puolet tuottojen ylityksestä muodostui kotikuntakorvauksista. Tuottoja syntyi myös tuista ja avustuksista ja muilta kunnilta saaduista maksuista.

Lukio

Tuusniemen lukio pieni mutta elinvoimainen yleislukio. Se tarjoaa laadukasta opetusta nykyaikaisin välinein ja menetelmin. Verkostoitumalla muiden lukioiden kanssa se kehittää jatkuvasti toimintaansa.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024–2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Opiskelijamäärä	Opiskelijamäärä	47 kolmen vuoden ka	40
Yo-kirjoitusten tulokset	Menestyminen kokeissa	Kaikkien kokeiden (valmistuneet) keskiarvo valtakunnan keskiarvossa	Toteutui
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Opiskelijamäärä	Opiskelijamäärä	50	26
Yo-kirjoitusten tulokset	Menestyminen kokeissa	Em. keskiarvo	Pohjois-Savon neljänneksi paras lukio STT:n vertailussa
Jatko-opintoihin sijoittuminen	Opiskelupaikka yo-vuoden syksyllä	60 %:lla opiskelupaikka	Tietoa ei saatavissa. Mittari tulee poistaa jatkossa.

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

1. LAATUSTRATEGIATYÖN ALOITTAMINEN

Itä-Suomen lukioverkoston laatuhanke starttasi keväällä 2023 Opetushallituksen hankeavustuksen mahdollistamana. Hanke jatkuu 31.7.2024 saakka ja siinä on mukana yhteensä 20 lukiota Itä-Suomen alueelta. Tuusniemen lukio osallistuu hankkeeseen.

Lukiokoulutuksen laatustrategia 2030 määrittää lukiokoulutuksen laadunhallinnalle sekä sen johtamiselle valtakunnalliset ja yhdensuuntaiset periaatteet. Tavoitteena on vahvistaa lukiokoulutuksen korkeaa laatua ja tasalaatuisuutta sekä ohjata koulutuksen järjestäjiä jatkuvaan laadunhallintaan ja toiminnan kehittämiseen. Laatustrategia on tarkoitettu pitkäjänteisen laadun kehittämisen työvälineeksi koulutuksen järjestäjille ja niiden henkilöstölle sekä lukiokoulutuksen sidosryhmäyhteistyölle.

2. MONIPUOLISEN OPETUSTARJONNAN TURVAAMINEN

Tavoitteena on tarjota kontaktiopetusta myös pienille opetusryhmille.

3. LUKION OPISKELIJAMÄÄRÄN LISÄÄMINEN

Tuusniemen lukioon hakijoiden määrä on ollut laskussa. Tavoitteena on kääntää suuntaus tehostamalla lukion markkinointia. Keskeistä on lukion vahvuksien esillä pitäminen positiivisessa valossa kohderyhmälle.

Talous

Keskiasteen koulutus	TP 2023	TA 2024	Muutos	TA muut. jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	53 752	40 000	0	40 000	23 967	16 033
Toimintakulut	-705 581	-801 795	100 000	-701 795	-676 248	-25 546
Toimintakate (netto)	-651 829	-761 795	100 000	-661 795	-652 282	-9 513
Poistot	-36 751	-34 951	0	-34 951	-40 545	5 594
Tehtävän kokonaiskust.	-688 580	-796 746	100 000	-696 746	-692 827	-3 919

=valtuustoon nähden sitovat erät

Tuusniemen lukion opiskelijamäärä on laskenut erittäin nopeasti. Tästä johtuen sen toimintaa on sopeutettu ja syksyllä 2024 lukion talousarviosta tehtiin 100 000 €:n suuruinen määrärahasiirto varhaiskasvatukseen ja vapaa-aikatoimeen. Lukio pysyi muutetussa talousarviossa.

Varhaiskasvatus

Tuusniemellä varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodin kahdessa toimipisteessä Kirkonkylällä ja Tuusjärvellä.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Tuetaan tuusniemeläisiä perheitä heidän kasvatustyössä laadukkailla kunnallisilla peruspalveluilla	Asiakaskysely joka vuosi	Yksi kerta vuodessa 70 % vastatessa	Toteutui
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Lapsen ja vanhempien mielipiteiden huomioiminen toiminnassa.	Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman päivitys vanhempien/lapsen kanssa vuosittain.	Toteutuu jokaiselle lapselle.	Toteutui
Lapsen kehityksen ja oppimisen tukeminen niin, että lapsen yksilölliset tarpeet tulee huomioiduksi	Erityislastentarhaopettajan käynnit varhaiskasvatuksessa	Vuonna 2024 vähintään 15 kertaa	17 kertaa
Toiminnan taloudellisuus	Yhden lapsen varhaiskasvatushinta kuukaudessa	1330 €/kk	1213 €/kk

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Talous

	TP 2023	TA 2024	Muutos	TA muut. jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Varhaiskasvatus						
Toimintatuotot	73 059	77 000		77 000	111 790	-34 790
Toimintakulut	-946 534	-850 627	-170 000	-1 020 627	-973 368	-47 259
Toimintakate (netto)	-873 475	-773 627	-170 000	-943 627	-861 578	-82 049
Poistot	-46 856	-46 170	0	-46 170	-47 346	1 176
Tehtävän kokonaiskust.	-920 331	-819 797	-170 000	-989 797	-908 924	-80 873

=valtuustoon nähden sitovat erät

Varhaiskasvatuksen kokonaiskustannukset ovat kasvaneet päiväkodin perustamisen jälkeen. Tämä johtuu pääasiallisesti varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrän ja varhaiskasvatuksen tarpeen kasvusta. Kustannusten kattamiseksi varhaiskasvatukseen osoitettiin syksyllä 2024 170 000 €:n suuruinen lisämääräraha, jonka turvin varhaiskasvatus pysyi muutetussa talousarviossa.

Kansalaisopisto

Kuopion kansalaisopiston Tuusniemen osasto järjestää laadukasta, ajankohtaista ja kuntalaisten tarpeisiin vastaavaa yleissivistävää koulutusta. Tavoitteena on sovittu tuntimäärän toteutuminen monipuolisena kurssi-
tarjontana.

Opetuksen suunnittelu pohjautuu asiakkaiden toiveisiin. Toiveita kerätään mm. opistoyhteys henkilöiden ja tun-
tiopettajien välityksellä sekä suoraan opiskelijoilta mm. internet-kyselyillä ja erilaisissa tilaisuuksissa.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
OPM:n vahvistama tunti- määrä + 10 %	Tuntimäärä	2700	1875
Opiskelijamäärä	Brutto/netto	Yli 1000/yli 500	713/356
Opiskelijatyytyväisyys	Kysely	Tyytyväisiä 80%	Palautekyselyn kes- kiarvo 4,5/5
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Opiskelijamäärä brutto/netto	Opiskelijamäärä	Yli 1000/yli 500	713/356
Tuntimäärä	Toteutuneet tunnit	2700	1875

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Digitaalisen osaamisen edis- täminen	Kurssien lukumäärä	10 kurssia	Ei toteutunut
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Opistoyhdyshenkilöverkosto	Tavoitavuus kylittäin	Useita yhdyshenki- löitä	Kolme yhteishenkilöä

Kuopion kansalaisopiston Tuusniemen osasto järjestää vuosittain n. 100-120 kurssia: vuodelle 2024 kurseja oli suunniteltu 105, näistä toteutui 79. Vuodelle 2023 oppituntimäärätavoite oli 2700, tunteja toteutui 1875, joka on selvästi alle tavoitteen. Myöskään brutto- ja netto-opiskelijamäärien osalta päästy tavoitteeseen, mutta opis-
kelijamäärä pysyi kutakuinkin ennallaan vuoteen 2023 verrattuna. Digitaalisen osaamisen lisääntymiseen täh-
tääviä kurseja ei pystytty järjestämään, koska sopivaa opettajaa ei löytynyt.
Syyslukukaudella toteutetun kurssipalautekyselyn yleisarvosanan keskiarvo oli 4,4/5.

Talous

Kansalaisopisto	TP 2023	TA 2024	Muutos	TA muut. jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	120 317	110 000	0	110 000	103 392	6 609
Toimintakulut	-211 378	-245 188	0	-245 188	-205 579	-39 609
Toimintakate (netto)	-91 062	-135 188	0	-135 188	-102 187	-33 001
Poistot	0	0	0	0		
Tehtävän kokonaiskust.	-91 062	-135 188	0	-135 188	-102 187	-33 001

=valtuustoon nähden sitovat erät

Kansalaisopisto pysyi talousarviossa. Koronaepidemian jälkeen toiminta on vähitellen palautunut. Toteutu-
neiden kurssien määrä kääntyi kuitenkin vuonna 2024 uudelleen laskuun.

Kirjasto

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024–2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Kirjastoaineiston lainaus	Lainat/as	14	20,9
Kirjaston asiakaskäynnit	Käynnit/as	9	11,8
Ajantasainen ja uudistuva kirja-aineisto	Kirjahankinnat/1000as	500 kirjaa	555 kirjaa
Riittävät aukioloajat	Aukiolotunnit/viikko	89 tuntia	89 tuntia
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Kirjastoaineiston lainaus	Lainat/as	14	20,9
Kirjaston asiakaskäynnit	Käynnit/as	9	11,8
Ajantasainen ja uudistuva kirja-aineisto	Kirjahankinnat/1000as	500	555 kirjaa
Riittävät aukioloajat	Aukiolotunnit/viikko	89 tuntia	89 tuntia

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024–2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Kirjastoauton palvelut	Lainat/as	verrokkikuntien keskiarvo	toteutunut
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Palvelutaso	Kirjastosopimus	Sopimuksen mukainen taso	toteutunut

Tuusniemen kirjasto on omatoimikirjasto. Asiakaiden omatoimista kirjastonkäyttöaika on 59 tuntia viikossa. Kirjaston asiakaspalveluaika, jolloin henkilökunta on paikalla, on 30 tuntia/viikko. Omatoimikirjasto on asiakkaiden käytössä iltaisin ja viikonloppuisin. Omatoimikirjastoon pääsee ulko-oven vieressä olevaan kirjautumisyksikköön kirjautumalla kirjastokortilla sekä siihen yhdistetyllä PIN-koodilla, jolloin ulko-oveen asennettu sähkölukko avaa oven. Kirjastossa on koko kirjastotilan sekä ulko-oven edustan kattava tallentava kameravalvonta, eikä ongelmia omatoimikirjaston käytössä ole havaittu.

Omatoimikirjaston käyttö on ollut vilkasta ja asiakaspalaute on ollut tosi myönteistä. Kirjaston käyttö ei ole enää kellon ajasta eikä viikonpäivästä kiinni. Omatoimikirjastoon tapahtuneita kirjautumisia oli v. 2024 yhteensä 5237, lisäystä edellisvuoteen on 11 % (v.2024 4711 kirjautumista).

Syksyllä aloitettiin koululaisille suunnattu 4H:n Kirjastopopup-kerho torstai iltapäivisin, jossa askarrellaan, pelaillaan tai ihan vaan rauhoitutaan. Kerho kokoontui 13 kertaa ja osallistujia oli 147. Kerhoa on tarkoitus jatkaa kevätlukukaudella 2025.

2.10.2024 kirjastolla vieraili 50-vuotisen kirjailijauran tehnyt tuusniemeläinen Marja-Leena Lempinen sekä tuusniemeläis-syntyinen esikoiskirjailija Ari Voutilainen. He kertoivat kirjoittamisesta ja kirjoistaan.

Suosikkikirjailija Satu Rämö vieraili kirjastolla 18.11.2024. Yleisöä oli paikalla Tuusniemeltä sekä lähikunnista kaikkiaan n. 115 henkeä. Esiintymisen päätyttyä vierailijalle annettiin pieniä lahjoja, otettiin yhteiskuvia ja keskusteltiin vielä hetki hänen suosituista kirjoistaan

Kirjaston ja koulun välinen yhteistyö on ollut vilkasta ja hyvin toimivaa.

Tuusniemen kirjasto oli avoinna v. 2024 yht. 4590 tuntia.
Asiakaskäyntejä oli kaikkiaan 27254.
Kokonaislainaus oli 48171 lainaa.
Kirjahankinnat yhteensä 1276 kpl.
Kuukausittain vaihtuvia näyttelyjä oli kaikkiaan 12.

Koillis-Savon yhteinen kirjastoauto liikennöi normaalisti pois lukien autovirkailijan vuosiloma-ajat. Kirjastoauton keskiviikkoisin ajettuja ajopäiviä Tuusniemen alueella oli 43 ajopäivää ja kokonaislainaus 2147 lainaa. Pysäkkejä Tuusniemen alueella oli 25. Kirjastoauton pysäkkejä tarkastellaan säännöllisesti asiakastarpeiden mukaan.

Kirjaston tilat ja muut puitteet ovat omatoimikirjastoon asianmukaiset. Alueellinen yhteistyö on toimivaa. Keskeiset palvelutekijät ovat varsinkin omatoimiratkaisun myötä saatu huomattava lisäys aukioloon ja riittävä ai-neistohankintamääräraha.

Talous

Kirjasto	TP 2023	TA 2024	Muutos	TA muut. jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-194 790	-194 878	0	-194 878	-197 278	2 400
Toimintakate (netto)	-194 790	-194 878	0	-194 878	-197 278	2 400
Poistot	-11 601	-11 600	0	-11 600	-15 001	3 401
Tehtävän kokonaiskust. =valtuustoon nähden sitovat erät	-206 391	-206 478	0	-206 478	-212 278	5 801

Kirjaston toimintakulut ylittivät talousarvion 2 400 €:lla. Ylitys johtui rakennuksen kunnossapitopalveluista.

Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikatoimi mahdollistaa kuntalaisten tarpeista lähtöisin olevaa vapaa-ajan toimintaa ja pyrkii lisäämään kuntalaisten viihtymistä ja hyvinvointia. Vapaa-aikapalveluihin sisältyy hyvinvoinnin edistäminen, nuorisotyö, liikuntatoimi, kulttuuritoimi sekä osallisuuden edistäminen erityisesti järjestöjen toimintaa mahdollistamalla.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024–2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Kuntalaisten palvelutarpeen kartoitus	Asukastyytyväisyys	Hyvä	
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Tapahtumien tarjoaminen / kuntalaisten osallistuminen	Tapahtumat / osallistujat	80/3500	96/3840
Nuorisotalon kävijä- määrä/käyntikertatavoite	Kävijämäärä / käyntikerta / vko / koulujen toiminta- vuonna	75 käyntikertaa / vko / koulujen toimintavuo- den ajan	52

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024–2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Järjestöjen aktivoiminen	Yhteistyö kunnan kanssa	Väh. 30 järjestöä tapaamisissa / tapahtumissa vuosittain	32
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Syrjäytymisen ehkäisy	Kontaktit työelämän /koulutuksen ulkopuolella oleviin nuoriin	30 tavoitettua asiakasta (alle 29-vuotias nuorta)	16
Nuorten osallisuuden lisääntyminen	esitykset ja/tai aloitteet nuorilta	8	2

Vapaa-aikatoimessa työskenteli vapaa-aikasihteeri ja nuorisotyöntekijä. Lisäksi hyvinvointiryhmän alla toimi hankerahoituksen turvin ikäihmisten hyvinvoinnin edistäjä.

Tapahtumista suurin osa on ohjattuja tilaisuuksia, jumppia, tuokioita, kuulemisia, retkiä tai muita vastaavia tilaisuuksia. Nuoriso-ohjausta suoritettiin sekä nuorisotalolla, koululla, etsivässä nuorisotyössä ja nuorisovaltuuston kanssa. Vapaa-aikatoimi oli kumppanina useissa kymmenissä tapahtumissa yhteistyössä järjestöjen kanssa. Laajempia yleisötapahtumia, joissa kunta on vastuullinen järjestäjä, järjestettiin kymmenkunta mutta niissäkin korostuu yhteistyö yhdistysten kanssa.

Yhdistysten toimintaa mahdollistettiin avustusten ja tilojen kautta. Eri teemaisia foorumeja ja järjestötapaamisia järjestettiin kuusi, joiden lisäksi yhdistysten kanssa pyritään jatkuvaan vuorovaikutukseen ja käytännön toimiin pitkin vuotta.

Talous

VAPAA-AIKATOIMI YHTEENSÄ	TP 2023	TA 2024	Muutos	TA muut. jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	42 976	18 300	544	18 544	56 883	-38 339
Toimintakulut	-315 495	-314 493	-31 446	-342 839	-352 678	9 839
Toimintakate (netto)	-272 519	-296 193	-30 802	-324 295	-295 795	-28 500
Poistot	-42 071	-39 197	0	-39 197	-38 334	-863
Tehtävän kokonaiskust. =valtuustoon nähden sitovat erät	-314 590	-332 690	-30 802	-363 492	-334 129	-29 363

Vapaa-aikatoimelle myönnettiin lisämäärärahaa syksyllä 2024. Perusteluna tähän oli toimintaan saatu avustus, jonka käyttäminen lisäsi myös kustannuksia. Vapaa-aikatoimen toimintakulut ylittivät tästä huolimatta talousarvion 9 839 €:lla. Ylitys johtuu ulkoisten ja sisäisten palveluiden ostojen talousarviota suurempana toteutumasta.

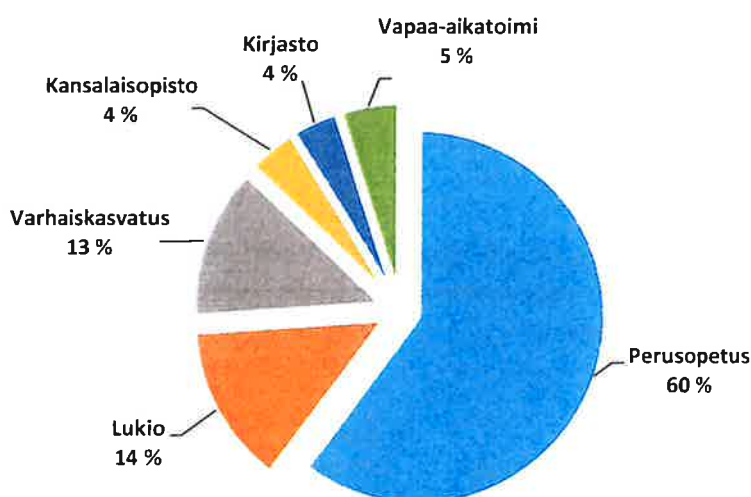
SIVISTYSLAUTAKUNTA YHTEENSÄ

Talous

SIVISTYSLAUTAKUNTA YHTEENSÄ	TP 2023	TA 2024	Muutos	TA muut. jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	1 357 065	1 064 000	6 688	1 070 688	1 491 765	-421 077
Toimintakulut	-5 736 199	-5 644 974	-117 186	-5 762 160	-5 769 589	7 429
Toimintakate (netto)	-4 379 134	-4 580 974	-110 498	-4 691 472	-4 277 823	- 413 648
Poistot	-219 128	-219 914	0	-219 914	- 230 813	10 899
Tehtävän kokonaiskust. =valuustoon nähden sitovat erät	-4 598 263	-4 800 888	-110 498	-4 911 386	-4 508 636	-402 749

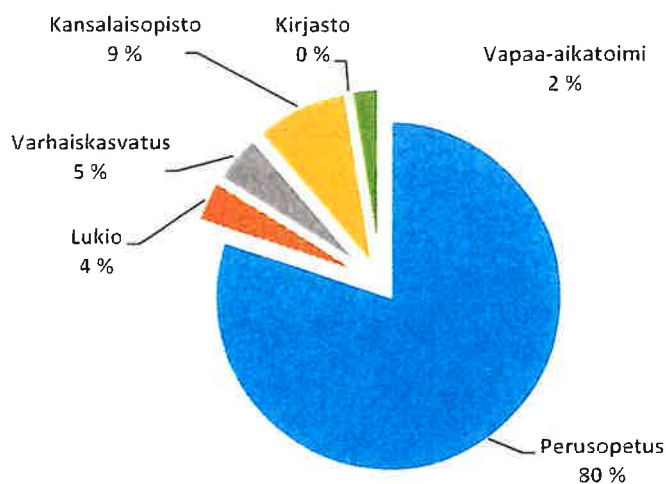
Sivistyslautakunnan alaisen toiminnan kokonaiskustannukset ylittyivät 7 429 €:lla. Toimintatuotot ylittyivät puolestaan 421 077 €:lla.

Sivistyslautakunnan toimintakulujen jakaantuminen tehtävittäin 2024

Perusopetus	3 364 437
Lukio	676 248
Varhaiskasvatus	973 368
Kansalaisopisto	205 579
Kirjasto	197 278
Vapaa-aikatoimi	352 678
	<u>5 769 588</u>

Sivistyslautakunnan toimintatuottojen jakaantuminen tehtävittäin 2024

Perusopetus	1 195 734
Lukio	23 967
Varhaiskasvatus	111 790
Kansalaisopisto	103 392
Kirjasto	0
Vapaa-aikatoimi	56 883
	<u>1 491 766</u>

TEKNINEN LAUTAKUNTA

Tilivelvolliset: tekninen johtaja ja teknisen lautakunnan jäsenet

Yhdyskuntatekniset palvelut

Tulosalueeseen kuuluvat maankäyttö- ja kaavoitus, liikenneväylät ja yleiset alueet, jätehuolto ja kuljetus- ja työvälineet sekä väestönsuojelu. Jätehuollon yhteistyö toimii maakunnan rajat ylittävällä tavalla. Jätteiden keräämisen hoitaa Jättekukko Oy. Yhteistyöelimenä eri kuntien välillä toimii jätehuollon neuvottelukunta. Jättekukon toiminta-alueella toimii kuntien yhteinen jätelautakunta (Savo-Pielisen jätelautakunta) ja isäntäkuntana Kuopion kaupunki.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Siisti ja hoidettu ympäristö	Kuntalaispalautteet	Tyytyväinen kuntalainen	Ympäristö on hoidettu ja pidetty siistinä olemassa olevien resurssien puitteissa. Kuntalaisilta ei ole tullut kirjallisia palautteita.
Maankäyttö- ja kaavoitus Mökkintonttien kaavamuutokset (Pahkasalo)	Kaavoituksen eteneminen	Kaavoitus ajanhermolla, myytävien mökkintonttien lisääminen	Mökkintonttimäärät eivät lisääntyneet, kaavamuutoksia ei tehty Pahkasaloon.
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Investointisuunnitelman mukaiset saneerauskohteet mm. alkalointilaitoksen saneerauksen loppuun saattaminen, kirjaston katto sekä muu infrarakentaminen	Toteutuneet hankkeet	100 % hankkeiden toteutus	Hankkeet toteutuivat suunnitelmien mukaan (100 %). Vedenkäsittelylaitoksen, ja kirjaston katon saneeraus sekä koulukeskuksen salaojaurakka toteutuivat suunnitellusti.
Teiden ja muiden yleisten alueiden kunnossapidon tason pitäminen lähes nykytasolla	Kuntalaispalautteet	Mahdollisimman hyvä kunnossapito resurssien puitteissa	Teiden ja yleisten alueiden kunnossapito on ollut hyvällä tasolla. Yksittäisiltä kuntalaisilta palautetta liiallisesta aurauksesta.
Yleiskaavoitustyön jatkaminen	Työn eteneminen	Tuusjärven kyläleiskaava, kirkonkylän yleiskaavan muutokset sekä asemakaavamuutokset valmiit 2024	Tuusjärven kyläleiskaava ei valmistunut vuonna 2024. Kaavaan liittyvät aurinkovoimaselvitykset vielä kesken. Kirkonkylän yleiskaavaavan ja asemakaavan muutokset aloitettiin vuoden 2024 loppupuolella.

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Teiden ja yleisten alueiden kunnossapito lähes nykytasolla	Kustannukset/yksikkö, esim. €/km	Mahdollisimman hyvä taso resurssien puitteissa	Teiden ja yleisten alueiden kunnossapito on ollut hyvällä tasolla. Kustannukset/yksikkö vuosittainen vertailu on hyvin hankalaa, kun lumen määrä on vuosittain hyvin erilainen ja auraustunnit hyvin vaihtelevat.
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Toteuttaa kunnan saneerauskohteet sekä infrarakentaminen vuoden 2024 investointisuunnitelman mukaisesti	Hankkeiden toteutuminen suhteessa suunnitelmiin	Kunnan infrastruktuurin ja maankäytön kehittäminen strategian mukaisesti	Hankkeet toteutuivat suunnitelmien mukaan (100 %). Vedenkäsittelylaitoksen, ja kirjaston katon saneeraus sekä koulukeskuksen salaojaurakka toteutuivat suunnitellusti.
Jalkakäytävien liikkauttorjunta. Mahdollisimman hyvä teiden ja katujen talvikunnossapito	Liukastumisonnettomuuksien seuranta vuosittain. Kuntalaispalautteet	Liukastumisonnettomuuksia 0 kpl/vuosi	Liukastumisonnettomuuksia ei ilmoitettu. Kirjattuja onnettomuuksia 0 kpl.

Tehtävänä on kaavojen ja maankäyttösuunnitelmien laatiminen niin, että asukkaille turvataan hyvä elinympäristö tarjoamalla laadukkaita ja kohtuuhintaisia rakennuspaikkoja niin taajamassa kuin haja-alueellakin. Keskeisenä tehtävänä on huolehtia katujen ja yleisten alueiden pitämisestä toimivina, turvallisina ja ympäristöltään viihtyisinä sekä varmistaa yhdyskuntarakenteen kehittyminen asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Teiden, katujen ja yleisten alueiden kunnossapito on hoidettu pääosin ulkoistettuna. Kunnan omalla kalustolla on aurattu vain muutamia kohteita mm. jäteasema, aluekeräyspiste sekä Pumppaamontie. Aurausurakoiden optiovuosi päätettiin ottaa käyttöön ja optiovuosi alkoi 1.1.2025 ja päättyy 31.12.2025. Puistoalueita hoidettiin kesäaikana ostopalveluna. Puistojen ja katujen puita ja pensaita huoltoleikattiin.

Sisäinen valvonta ja riskien hallinta on toteutettu kunnanvaltuuston linjaamien periaatteiden ja kunnanhallituksen hyväksymän toimeenpano-ohjeen mukaisesti. Arviointilomake on täytetty kaksi kertaa vuodessa, ajalta 1.1. – 30.6.2024 sekä 1.7. – 31.12.2024. Toimintaan liittyviä riskejä kartoitetaan ja työsuojelutoimenpitein pyritään ehkäisemään riskien toteutumista. Myös kalustohankintojen kautta pyritään lisäämään työturvallisuutta ja vähentämään riskejä. Henkilöstön koulutus ja työhyvinvoinnista huolehtiminen on ollut osa riskienhallintaa.

Jalkakäytävät ja kevyen liikenteen väylät on hiekoitettu koko väylän leveydeltä urakkasopimuksen mukaisesti. Esteetön liikkuminen on mahdollistettu jalkakäytävillä ja kevyen liikenteen väylillä mm. pyörätuolilla.

Talous

Toiminnan tuottoja kertyi noin 85.634 euroa eli 74.834 euroa budjetoitua enemmän. Suurimmat tuotot muodostuivat sisäisistä myyntituotoista. Sisäisiä myyntituottoja muodostuu lähinnä kuorma-auto ja traktoritöistä muille hallintokunnille esim. latuvalojen siirrosta ja huolloista, polttoaineiden toimittaminen esim. Nuorelalle, Lautalan latuparkin aurauksesta. Muita myyntituottoja muodostui mm. Jätekuukko Oy:lle, Kiinteistö Oy Tuusniemen Turulalle sekä As Oy Hiekkaharjulle tehdyistä traktori- ja kuorma-autotöistä. Tuottoja muodostui myös vakuutuskorvauksista. Teknisen toimen taksojen korotusten myötä tuotot ovat kasvaneet. Esim. venepaikkamaksuja on kertynyt enemmän kuin talousarviossa on arvioitu.

Kuluja kertyi noin 1.431 € arvioitua enemmän. Pääasiallinen ylitys syntyi liikenneväylillä ja yleisillä alueilla.

Yhdyskuntatekniset palvelut	TP 2023	TA 2024	Muutos	TA muut. jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	75 122	10 800	0	10 800	85 634	-74 834
Toimintakulut	-699 561	-303 310	-35 000	-338 310	-339 742	1 431
Toimintakate (netto)	-624 439	-292 510	-35 000	-327 510	-254 108	-73 402
Poistot	-241 332	-215 740	0	-215 740	-212 569	-3 171
Tehtävän kokonaiskust.	-865 771	-508 250	-35 000	-543 250	-466 677	-76 574

=valuustoon nähden sitovat erät

Kiinteistötoimi

Tulosalueeseen kuuluvat kiinteistöosakeyhtiöt, asunto-osakeyhtiöt, muut osakeyhtiöt, asunnot ja huoneistot, rakennukset ja rakenteet, kiinteistöhuoltopalvelut sekä maa- ja metsätilat. Kiinteistötoimeen kuuluvat myös Pohjois-Savon hyvinvointialueelle vuokrattavat tilat eri kiinteistöillä.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Kiinteistöjen energiankulutuksen pienentäminen	Energiakatselmuksien/energian kulutuksen seuranta	Kiinteistöjen energiankulutuksen pienentäminen	Energiankulutusta on osin saatu pienennettyä. Toisaalta mm. lämmitysenergian hinta on noussut aiemmista vuosista. Valaistuksen osalta koko ajan lisätään esim. led-valojen käyttöä. Laitehankinnoissa pyritään huomioimaan energiatehokkuus.
Tuottamattomien ja tarpeettomien kiinteistöjen myynti	Myyntin toteutuminen	Saada myytyä tuottamattomat kiinteistöt	Tuottamattomia kiinteistöjä ei ole saatu myytyä koska kysyntä on olematonta.
Puun myynnin toteuttaminen metsänhoitosuunnitelman mukaisesti	Myyntin toteutuminen	Puun myynti toteutetaan suunnitelman mukaisesti	Puun myynti on toteutunut vähintään suunnitelman mukaisesti, tuottoja 51 369 € yli arvioidun.
Kunnan omistamien maa- ja metsäalueiden myynti Mökkitonttimyyntin kasvattaminen	Myyntin toteutuminen Myyntin toteutuminen	Myyntiä toteutetaan strategian mukaisesti Myyntiä lisätään nykyisestä	Lisämaakauppoja on toteutunut 1 kpl Tulikaarretilasta ja kh:n päätös 227,23 ha:n määrään myynnistä Vihtaniemestä. Kauppakirja vuoden 2025 puolella. Mökkitontteja ei myyty, Ok-tontteja myytiin 1 kpl
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Kiinteistöjen energiankulutuksen pienentäminen	Energiakatselmuksien/energian kulutuksen seuranta	Kiinteistöjen energiankulutuksen pienentäminen	Energiankulutusta on osin saatu pienennettyä. Toisaalta mm. lämmitysenergian hinta on noussut

			aiemmista vuosista. Valaistuksen osalta koko ajan lisätään esim. led-valojen käyttöä. Laitehankinnoissa pyritään huomioimaan energiatehokkuus.
Tuottamattomien ja tarpeettomien kiinteistöjen myynti	Myynnin toteutuminen	Saada myytyä tuottamattomat kiinteistöt	Tuottamattomia kiinteistöjä ei ole saatu myytyä koska kysyntä on olematonta.
Puun myynnin toteuttaminen metsänhoitosuunnitelman mukaisesti	Myynnin toteutuminen	Puun myynti toteutetaan suunnitelman mukaisesti	Puun myynti on toteutunut vähintään suunnitelman mukaisesti, hieman yli.
Kunnan omistamien maa- ja metsäalueiden myynti	Myynnin toteutuminen	Myyntiä toteutetaan strategian mukaisesti	Lisämaakauppoja on toteutunut 1 kpl Tulikaarretilasta ja kh:n päätös 227,23 ha:n määräalan myynnistä Vihtaniemestä. Kauppakirja vuoden 2025 puolella.

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Myyntiin laitettujen kiinteistöjen ja huoneistojen myynti	Myynnin toteutuminen	Saada myytyä kaikki myynnissä olevat kiinteistöt ja huoneistot	Myytiin 2 osakehuoneistoa, 1 kpl Hietarannasta ja Peltotieltä 1 kpl.
Kiinteistömäärän hallintastrategian ja kiinteistökohtaisten pitkän tähtäimen suunnitelmien laatiminen	Kiinteistömäärän hallintastrategian ja kiinteistökohtaisten pitkän tähtäimen suunnitelmien valmistuminen	Kiinteistömäärän hallintastrategia ja kiinteistökohtaiset pitkän tähtäimen suunnitelmat valmiit vuonna 2025	Koulun, palvelukeskuksen, Koivukodin, terveyskeskuksen sekä ja virastotalon PTS:t ovat valmistuneet jo vuoden 2023 lopussa. Mutterinmutkan selvitys vuoden 2025 aikana.

Pohjois-Savon Isännöinti Oy (myöhemmin Iljan Isännöintikeskus Oy) on hoitanut kunnan omistuksessa olevan Kiinteistö Oy Tuusniemen Turulan kirjanpito- ja ko. yhtiö kuuluu kuntakonserniin. Kiinteistö Oy Tuusniemen Turulan kirjanpito siirtyi 1.7.2024 Laskentapalvelu Mikkoselle. Isännöinti on hoidettu kunnan puolella siten, että toimitusjohtajana on toiminut rakennustarkastaja Petteri Heikkinen. Vuokralaishallinta ja vuokraeskontra on hoidettu vuokratyöyhtiöille tarkoitettulla Kodia ohjelmistolla.

Metsätilojen hoitoa ja hakkuuta koskevat palvelut on ostettu Metsänhoitoyhdistys Pohjois-Savolta – metsiä hoidetaan ja hakataan metsätaloussuunnitelman mukaisesti (Tuusniemen kunnan metsätaloussuunnitelma 2024 – 2034). Tuusniemen kunnan metsäomaisuutta on myyty siten, että vuosittainen puunmyyntitulo on ollut noin 120.000 euroa. Kuluja muodostuu metsänhoidollisista töistä sekä ennallistamistöistä. Vuoden 2024 aikana toteutettiin kaikki suunnitelmissa olleet puukaupat.

Sisäinen valvonta ja riskien hallinta on toteutettu kunnanvaltuuston linjaamien periaatteiden ja kunnanhallituksen hyväksymän toimeenpano-ohjeen mukaisesti. Arviointilomake on täytetty kaksi kertaa vuodessa, ajalta 1.1. – 30.6.2024 sekä 1.7. – 31.12.2024. Toimintaan liittyviä riskejä kartoitetaan ja työsuojelutoimenpitein pyritään ehkäisemään riskien toteutumista. Myös kalustohankintojen kautta pyritään lisäämään työturvallisuutta ja vähentämään riskejä. Henkilöstön koulutus ja työhyvinvoinnista huolehtiminen on ollut osa riskienhallintaa.

Kunta on huolehtinut omistamiensa kiinteistöjen ja huoneistojen kunnossapidosta, ylläpidosta, rakentamisesta ja rakennuttamisesta. Kustannukset on siirretty todellisten kustannusten mukaan käyttäjille (käyttäjä maksaa kulut). Kunnan omistamassa kiinteistökannassa on saneeraustarvetta johtuen osin ikääntymisestä.

Toiminnan painopisteenä on saada kunnan omistamat kiinteistöt kuntoon – tuottamattomista kiinteistöistä on tarkoitus luopua. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi vuonna 2022 aloitettiin korjaustarveselvitysten ja pitkäntähtäimen korjaussuunnitelmien laatiminen koko kuntakonsernin kiinteistömässasta. Kun korjaustarveselvitykset on tehty, on mahdollista laatia kiinteistöjen hallintastrategia.

Talous

Kiinteistötoimen osalta toimintatuotot olivat 1.887.813 euroa eli ylittyivät noin 206.907 eurolla. Toimintatuottoja muodostui arvioitua enemmän mm. metsän myyntituloista (n. 51 369 €), kiinteistöjen vuokratuloista, uusien kunnan ostamien tilojen (MTK ja livari Smolanderin säätiö) vuokrista, sisäisistä myyntituloista sekä maa- ja vesialueiden vuokrista. Sisäisiä tuottoja on tullut rakennusten ja alueiden kunnossapidosta n. 69.663 euroa sekä muita tuottoja 40.669 euroa arvioitua enemmän. Vuokratuottojen nousu johtuu indeksikorotuksista sekä muutamista uusista vuokrasopimuksista. Nuorelan kiinteistölle saatiin vakuutuskorvausta 8.500 euroa.

Toimintakulut olivat yhteensä 1.612.420 euroa ja jäivät lopulta noin 10 372 € alle arvioidun.

Kiinteistötoimi	TP 2023	TA 2024	Muutos	TA muut. jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	1 790 049	1 672 751	8 155	1 680 906	1 887 813	-206 907
Toimintakulut	-1 366 607	-1 319 283	-303 508	-1 622 792	-1 612 420	-10 372
Toimintakate (netto)	423 442	353 468	-295 353	58 115	275 393	-217 278
Poistot	-293 680	-290 644	0	-290 644	-291 349	705
Tehtävän kokonaiskust.	129 763	62 824	-295 353	232 530	-15 953	-216 574

=valtuustoon nähden sitovat erät

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonta luo neuvonnan, lupakäsittelyn ja valvonnan keinoin edellytykset hyvälle rakentamiselle ja tätä kautta toimivalle, turvalliselle ja viihtyisälle elinympäristölle. Lupakäsittely toteutetaan asiantuntevasti, jouhevasti ja kuntalaisia palvelevalla otteella unohtamatta ulkopaikkakuntalaisia maanomistajia.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Rakennusvalvonnan tulojen osuuden kasvattaminen niin, että ne vastaavat menoja	Rakennusvalvonnan tulot suhteessa menoihin	Rakennusvalvonnan menot pyritään suhteuttamaan saataviin lupatuloihin	Lupatuotoilla katetaan vajaa 40 % rakennusvalvonnan kuluista.
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Vähentää keskeneräisten rakennushankkeiden määrää	Keskeneräisten rakennusten määrä pysyy maankäyttö- ja rakennuslain säädösten asettamissa rajoissa.	Pyritään vanhentuneiden lupien määrän vähentämiseen	Keskeneräiset rakennushankkeet ovat lupaehtojo rajoissa. Loppukatselmoimattomia vanhentuneita lupia ei juurikaan enää ole.

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Rakennusvalvonnan tulo-pohjan vahvistaminen seuraamalla taksojen kustannuskehitystä ja rakennuslupien määrää	Lupien määrä/lupatulot	Lupatulot vastaavat 50 %:sti rakennusvalvonnan menoja	Lupatuotoilla katetaan vajaa 40 % rakennusvalvonnan kuluista.
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Lupakäsittelyaikojen lyhentäminen	Lupakäsittelyaikojen seuraaminen	Lupakäsittely aika keskimäärin 1 kk	Käsittelyajat ovat tavoitetasossa. Mikäli hakemuksia on pyydetty täydentämään, luvat valmistuvat hakijan täydennys aikataulujen mukaan.
Digitaalisen lupakäsittelyn lisääminen	Digitaaliset – paperilupakäsittelymäärien seuraaminen	90 % lupakäsittelyistä digitaalisen palvelun kautta	Lupakäsittely digitaalisen palvelun kautta on jo ainakin 98 %.

Kuntaliiton suositusten mukaan rakennusvalvonnan tulojen tulisi vastata menoja 100 %:sti. Nykyisillä lupamäärillä on kuitenkin vaikea päästä kuntaliiton mukaiseen suositukseen. Rakennusvalvonnan tulot olivat vuonna 2024 noin 40 % menoista. Mikäli kiinteistöinventointikulut eivät rasittaisi rakennusvalvontaa olisi mahdollista päästä tilanteeseen, jossa tulot olisivat jo 57 % menoista.

Ympäristöpalvelut

Seurataan ympäristön tilaa ja kehitystä yleisesti ja lupamenettelyn avulla. Puututaan havaittuihin epäkohtiin ja kuntalaisten ilmoituksiin. Toiminnassa huomioidaan ympäristöarvot, kestäväkehitys sekä on pyritty lisäämään kiertotaloutta.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT**Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet**

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Vastataan lisääntyvän ympäristötietoisuuden mukanaan tuomiin haasteisiin kouluttautumalla ja lisäämällä neuvontaa.	Koulutuksen ja neuvonnan määrä	Olla ajanhermolla muuttuvassa lainsäädännössä Toiminnoissa otetaan huomioon ilmastonmuutoksen torjunta	Koulutuksiin on osallistuttu. Osallistuttu mm. Juojärvi-hankeeseen
Tuottaa laadukkaita palveluja.	Kuntalaispalautte	Tyytyväiset kuntalaiset	Palvelut ovat olleet hyvällä tasolla. Kirjallisia palautteita ei ole tullut.
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Edistetään uusiutuvan energian käyttöönottoa	Hankkeiden määrä	Vuosittain muutama luvittu kohde	Talviuintipaikan avanto suunniteltiin pidettäväksi sulana aurinkoenergialla, toteutus pääosin seuraavan vuoden puolella. On oltu mukana aurinkoenergiainkkehityshankkeiden alkuvaiheissa. Hankkeet eivät ennättäneet vielä luvittuun kuluneeseen

			tilikauden aikana. Hankkeiden viivästymiseen vaikutti mm. uuden rakentamislain voimaantulo 1.1.2025.
--	--	--	--

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Edistetään uusiutuvan energian käyttöönottoa	Hankkeiden määrä	Vuosittain muutama luvittettu kohde	Talviuintipaikan avanto suunniteltiin pidettäväksi sulana aurinkoenergialla, toteutus pääosin seuraavan vuoden puolella. On oltu mukana aurinkoenergiahankkeiden alkuselvitystyössä. Hankkeet eivät ennättäneet vielä luvittukseen kuluneen tilikauden aikana. Hankkeiden viivästymiseen vaikutti mm. uuden rakentamislain voimaantulo 1.1.2025.
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Lupahakemusten käsittely mahdollisimman nopeasti	Lupapäätösten käsittely-aika	Lupapäätös kohtuullisessa ajassa	Lupakäsittely on toteutunut hyvin. Luvan käsittelyajat vaihtelevat pyydettyjen lausuntojen aikataulujen mukaan.

Lupapäätökset käsitellään mahdollisimman nopeasti. Tarvitavat lausunnot on pyydetty heti lupahakemuksen saavuttua koska lausuntojen antaminen muissa viranomaistahoissa kestää yleensä kuukauden. Kuulutusaika on 30 vrk. Tuloja on vaikea ennustaa, koska ne riippuvat ympäristö- ja maa-aineslupien määrästä. Vuoden 2024 ympäristöpuolen tulot olivat n. 2.475 euroa budjetoitua suuremmat ollen yhteensä noin 7.476.

Lautakunta käsitteli hakemuksen luonnon muistomerkin rauhoittamisesta, kohteena poikkeuksellisen suuri haapa. Lautakunta teki päätöksen maastoliikennelain mukaisen moottorikelkkareitin reittisuunnitelman ja reitin pitäjän hyväksymisestä.

Kunta osallistui Juojärven ekologisen tilan säilyttämiseen tähtäävään esiselvityshankkeeseen.

Yksityistiet

Yksityistieavustuksilla helpotetaan yksityisten talouksien ja tiekuntien kustannuspaineita, joita syrjäseudulla asuminen aiheuttaa. Avustamalla yksityisteitä ehkäistään omalta osaltaan maaseudun autioitumista.

Maanmittauslaitos hoitaa yksityisteihin liittyvät tiekuntien perustamiset ja tietoimitukset yms. Kunnilla ei ole enää kyseistä roolia. Kunta osallistuu omistamiensa maiden osalta tieyksikkömaksuihin.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Tieavustusmäärärahoja pyritään jakamaan talousarvion puitteissa	Jaettu avustuksen määrä	Jaetaan koko avustussumma 15.000 euroa	Koko 15.000 euron avustussumma on jaettu.
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Tieavustusmäärärahat pyritään sopeuttamaan taloudellisen tilanteen mukaan, jakoperusteet määritellään vuosittain (edellytyksenä tiekunta, avustettava vähimmäispituus 500 – 1000 m) Alle 50 e avustuksia ei makseta	Jaettu avustussumma	Jaetaan kokonaan talousarvioon varattu avustussumma	Koko 15.000 euron avustussumma on jaettu.

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Kannustaa tiekuntia hyvään tienpitoon	Yksityisteiden kunto	Yksityistiet pysyvät mahdollisimman hyvässä kunnossa	Yksityistiet ovat olleet pääosin hyvässä kunnossa.
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Valtuuston myöntämien tieavustusmäärärahojen jakaminen	Jaettu avustussumma	Jaetaan kokonaan talousarvioon varattu avustussumma	Koko 15.000 euron avustussumma on jaettu.

Tieavustuksilla helpotetaan taajaman ulkopuolella asuvien tienhoitokustannuksia ja näin luodaan tasapuolisuutta verrattuna taajaman kiinteistöihin. Avustusmäärärahoja on vähennetty aiemmista vuosista kunnan niukkeneviin talousresursseihin perustuen. Samalla on muutettu jakoperusteita – avustusta on jaettu vain tiekunnille. Lautakunta on hyväksynyt jakoperusteet vuosittain.

Vuonna 2024 on jaettu avustuksia yksityistiekunnille yhteensä 15.000 euroa. Kunta on maksanut osuuksia yksityistemaksuihin omistamiensa maiden osalta noin 2.500 euroa. Muita kuluja kertyy mm. Tieyhdistyksen jäsenmaksusta sekä ilmoituskuluista.

Talous (rakennusvalvonta, ympäristöpalvelut ja yksityistiet)

Rakennusvalvonta, ympäristöpalvelut ja yksityistiet muodostavat yhdessä ympäristötoimen. Ympäristötoimen tulot olivat 8.849 € suuremmat budjettiin verrattuna ollen 44.699 euroa. Kulut olivat 153.622 € joka on noin 12.785 € vähemmän kuin budjetoidut kulut.

	TP 2023	TA 2024	Muutos	TA muut. jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	53 243	35 850	0	35 850	44 699	-8 849
Toimintakulut	-154 259	-155 407	-11 000	-166 407	-153 622	-12 785
Toimintakate (netto)	-101 017	-119 557	-11 000	-130 557	-108 923	-21 634
Poistot					-762	762
Tehtävän kokonaiskust.	101 017	-119 557	-11 000	-130 557	-109 685	-20 872

=valtuustoon nähden sitovat erät

TEKNINEN LAUTAKUNTA YHTEENSÄ

Teknisen lautakunnan alaisuuteen kuuluvat kunnan tekninen toimi sekä ympäristötoimi. Vesihuoltolaitos on kunnan kirjanpidossa oma kirjanpidollinen taseyksikkö, joka on esitetty kokonaisuutena kohdassa Vesihuoltolaitos.

Teknisen lautakunnan alaiset toimintatuotot tilikaudella 2024 olivat 2.006.704 €, mikä oli 279.148 € budjetoitua enemmän. Tuottojen ylitys johtuu pääasiassa sisäisistä myyntituotoista, metsän myyntituloista, vuokrien indeksikorotuksista sekä muista taksakorotuksista.

Toimintakulut olivat 2.105.784 € mikä on 21.725 € alle budjetoidun.

Talous

TEKNINEN LAUTAKUNTA YHTEENSÄ	TP 2023	TA 2024	Muutos	TA muut. jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	1 918 414	1 719 401	8 155	1 727 556	2 018 146	-279 148
Toimintakulut	-2 220 427	-1 778 000	-349 509	-2 127 509	-2 105 784	-21 725
Toimintakate (netto)	-302 013	-58 599	-341 354	-399 953	-87 639	-312 314
Poistot	-535 455	-506 384	0	-506 384	-504 679	-1 705
Tehtävän kokonaiskust. =valtuustoon nähden sitovat erät	-837 469	-564 983	-341 354	-906 337	-592 318	-314 019

Teknisen toimen toimintakulujen jakaantuminen tehtävittäin:

Yhdyskuntatekniset palvelut	339 742
Kiinteistötoimi	1 612 420
Ympäristötoimi	153 622
	<u>2 105 784</u>

Teknisen toimen toimintatuottojen jakaantuminen tehtävittäin:

Yhdyskuntatekniset palvelut	85 634
Kiinteistötoimi	1 887 813
Ympäristötoimi	44 699
	<u>2 018 146</u>

INVESTOINNIT TP 2024

MAA- JA VESIALUEET

Hankekuvaus:

Menot maa-alueiden ostot: Lunastettiin määräala Kankaanpaikkatilasta.

Tulot maa-alueiden myynnistä: Myytiin määräalat Pappilanniemestä ja Tulikaarteesta.

	TP 2023	Talous- arvio 2024	MRM 2024	TA muut. jälkeen	Toteutuma 2024	Poikkeama
Investointitulot	4 390	30 000	0	30 000	18 104	11 896
Investointimenot	-111 047	-30 000	-15 000	-45 000	-44 773	-227
Nettomenot	-106 657	0	-15 000	-15 000	-26 669	11 669

= valtuustoon nähden sitovat erät

OSAKKEET JA OSUDET

Hankekuvaus:

Myyty osakkeita: As Oy Hietarannan osake 104.690 € ja As Oy Peltotien osake 182.523 €.

Ostettu osakkeita: Virastotalolla sijaitsevat livari Smolander Säätiön ja MTK-Tuusniemi osakkeet.

Osakkeiden myyntitappiot on kirjattu käyttötalouspuolelle 193.213 e.

	TP 2023	Talous- arvio 2024	MRM 2024	TA muut. jälkeen	Toteutuma 2024	Poikkeama
Investointitulot	0	40 000	0	40 000	287 214	-247 214
Investointimenot	-1 000	-20 000	16 955	-3 045	-3 045	0
Nettomenot	-1 000	20 000	16 955	36 955	284 169	-247 214

= valtuustoon nähden sitovat erät

IRTAIN OMAISUUS

KONEET JA KALUSTO

Hankekuvaus: Koulukeskuksen kotitalousluokan kalusteet ja koneet, Tietoliikenneinfran rakentaminen

	TP 2023	Talous- arvio 2024	MRM 2024	TA muut. jälkeen	Toteutuma 2024	Poikkeama
Investointitulot	0	0	0	0	0	
Investointimenot	-128 344	0	0	0	0	
Nettomenot	-128 344	0	0	0	0	

= valtuustoon nähden sitovat erät

JULKINEN KÄYTTÖMAISUUS

MUU JULKINEN KÄYTTÖMAISUUS

	TA2024	MRM	Käyttö	Poikkeama
Valokuituverkon laajennus	-50 000	25 000	-22 000	-3 000

Hankekuvaus: Kunnan kriittisen infrastruktuurin kehittäminen.

	TP 2023	Talous- arvio 2024	MRM 2024	TA muut. jälkeen	Toteutuma 2024	Poikkeama
Investointitulot		0	0	0	0	0
Investointimenot		-50 000	25 000	-25 000	-22 000	-3 000
Nettomenot		-50 000	25 000	-25 000	-22 000	-3 000

= valtuustoon nähden sitovat erät

MUUT HALLINTO- JA LAITOSRAKENNUKSET

	TA2024	MRM	Käyttö	Poikkeama
- Kirjaston kattosaneeraus	-310 000	180 319	-129 680	0
- Sali, lukio, kirjasto salaojat	-100 000	-68 000	-167 514	-486

Hankekuvaus: Koulukeskuksen perusparannusten toteuttaminen

	TP 2023	Talous- arvio 2024	MRM 2024	TA muut. jälkeen	Toteutuma 2024	Poikkeama
Investointitulot	0	0	0	0	0	0
Investointimenot	-80 427	-410 000	112 319	-297 681	-297 194	-486
Nettomenot	-80 427	-410 000	112 319	-297 681	-297 194	-486

= valtuustoon nähden sitovat erät

	TA 2024	MRM	Käyttö	Poikkeama
- Kouluterveydenhoitajan tilat	0	-25 000	-24 925	-75

Hankekuvaus: Koulukeskuksen käsityöluokasta erotettiin 20 m2 tila, joka saneerattiin kouluterveyden hoitajan tilaksi.

	TP 2023	Talous- arvio 2024	MRM 2024	TA muut. jälkeen	Toteutuma 2024	Poikkeama
Investointitulot	0	0	0	0	0	0
Investointimenot	0	0	-25 000	-25 000	-24 925	-75
Nettomenot	0	-0	-25 000	-25 000	-24 925	-75

= valtuustoon nähden sitovat erät

MUUT HALLINTO- JA LAITOSRAKENNUKSET

	TA 2024	MRM	Käyttö	Poikkeama
- Palvelukeskus matala osa vesikatto	0	-20 000	-19 696	-304
- Palvelukeskus sisäilmaremontti	0	-162 124	-19 565	-142 559

Hankekuvaus: Uusittiin kattorakenteet ja huopakate, lämmöneristystä lisättiin. Sisäilmaremontista tehtiin kuntokartoitus ja haitta-aineselvitys ja olosuhdearvio sekä laadittiin korjaussuunnitelma.

	TP 2023	Talous- arvio 2024	MRM 2024	TA muut. jälkeen	Toteutuma 2024	Poikkeama
Investointitulot	0	0	0	0	0	0
Investointimenot	0	0	-182 124	-182 124	-39 261	-142 863
Nettomenot	0	-0	-182 124	-182 124	-39 261	-142 863

= valtuustoon nähden sitovat erät

KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET

LIIKENNEVÄYLIEN SANEERAUS

	TA2024	MRM	Käyttö	Poikkeama
- Katualueiden lohkominen	-20 000	20 000	0	0
- Katuvalojen huolto	-20 000	1 850	-18 150	0

Hankekuvaus: Kunnan kriittisen infrastruktuurin perusparantaminen.

	TP 2023	Talous- arvio 2024	MRM 2024	TA muut. jälkeen	Toteutuma 2024	Poikkeama
Investointitulot	0	0	0	0	0	0
Investointimenot	0	-40 000	21 850	-18 150	-18 150	0
Nettomenot	0	-40 000	21 850	-18 150	-18 150	0

= valtuustoon nähden sitovat erät

MUUT KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET

KOULUKESKUKSEN JÄÄKIEKKOKAUKALON LAIDAT

Hankekuvaus: Koulukeskuksen jääkiekkokaukalon laitojen uusiminen.
Tulot: Korjaukseen rahoitus Edla Miettisen perintövaroista.

	TP 2023	Talous- arvio 2024	MRM 2024	TA muut. jälkeen	Toteutuma 2024	Poikkeama
Investointitulot	14 258	0	0	0	0	0
Investointimenot	-14 258	0	0	0	0	0
Nettomenot	0	0	0	0	0	0

= valtuustoon nähden sitovat erät

PÄIVÄKODIN LEIKKIVÄLINEET

Hankekuvaus: Päiväkodin perusparannusten toteuttaminen
Tulot: Rahoitus Edla Miettisen perintövaroista.

	TP 2023	Talous- arvio 2024	MRM 2024	TA muut. jälkeen	Toteutuma 2024	Poikkeama
Investointitulot	18 075	0	0	0	0	0
Investointimenot	-18 075	0	0	0	0	0
Nettomenot	0	0	0	0	0	0

= valtuustoon nähden sitovat erät

MOOTTORIKELKKAREITIN SUUNNITTELUHANKE

Hankekuvaus: Moottorikelkkareitin hankesuunnitelma tehtiin loppuun.

	TP 2023	Talous- arvio 2024	MRM 2024	TA muut. jälkeen	Toteutuma 2024	Poikkeama
Investointitulot	0					
Investointimenot	-6 217	-15 000	8 000	-7 000	-6 315	-685
Nettomenot	-6 217	-15 000	8 000	-7 000	-6 315	-685

= valtuustoon nähden sitovat erät

TEOLLISUUSALUE INFRA SUUNNITTELU

Hankekuvaus: Kankaalan teollisuusalueen kunnallistekniikan suunnittelu

	TP 2023	Talous- arvio 2024	MRM 2024	TA muut. jälkeen	Toteutuma 2024	Poikkeama
Investointitulot	0					
Investointimenot	-20 420					
Nettomenot	-20 420					

= valtuustoon nähden sitovat erät

SATAMA-ALUEEN KEHITTÄMINEN

	TA2024	MRM	Käyttö	Poikkeama
- Satama-alueen laiturin kunnostus veneluiskat	-50.000	28 000	-20 676	-1 324

Hankekuvaus: Uusittiin kelluvia venepuomeja. Laivalaiturin luiska uusittiin.

	TP 2023	Talous- arvio 2024	MRM 2024	TA muut. jälkeen	Toteutuma 2024	Poikkeama
Investointitulot	0	0	0	0		
Investointimenot	-39 500	-50 000	28 000	-22 000	-20 676	-1 324
Nettomenot	-39 500	-50 000	28 000	-22 000	-20 676	-1 324

= valtuustoon nähden sitovat erät

UIMALAN PERUSKORJAUS

Hankekuvaus: Uimalan peruskorjaus aloitettiin maalaamalla pukukoppeja, uimalaiturin peruskorjaus siirtyi vuodelle 2023.

Tulot: Peruskorjaukseen rahoitus Edla Miettisen perintövaroista.

	TP 2023	Talous- arvio 2024	MRM 2024	TA muut. jälkeen	Toteutuma 2024	Poikkeama
Investointitulot	60 191					
Investointimenot	-58 400					
Nettomenot	1 791					

= valtuustoon nähden sitovat erät

VESI- JA VIEMÄRILAITOKSEN TÄYDENNYSRAKENTAMINEN

Hankekuvaus: Uusittiin runko- ja taloventtiilejä. Saatettiin Lamminpään vedenkäsittelylaitoksen saneeraus loppuun.

	TP 2023	Talous- arvio 2024	MRM 2024	TA muut. jälkeen	Toteutuma 2024	Poikkeama
Investointitulot	0	0	0	0	0	0
Investointimenot	-45 511	315 000	-15 000	-330 000	-307 145	-22 855
Nettomenot	-45 511	-315 000	-15 000	-330 000	-307 145	-22 855

= valtuustoon nähden sitovat erät

VESILAITOS, VEDENKÄSITTELYLAITOKSEN SANEERAUS

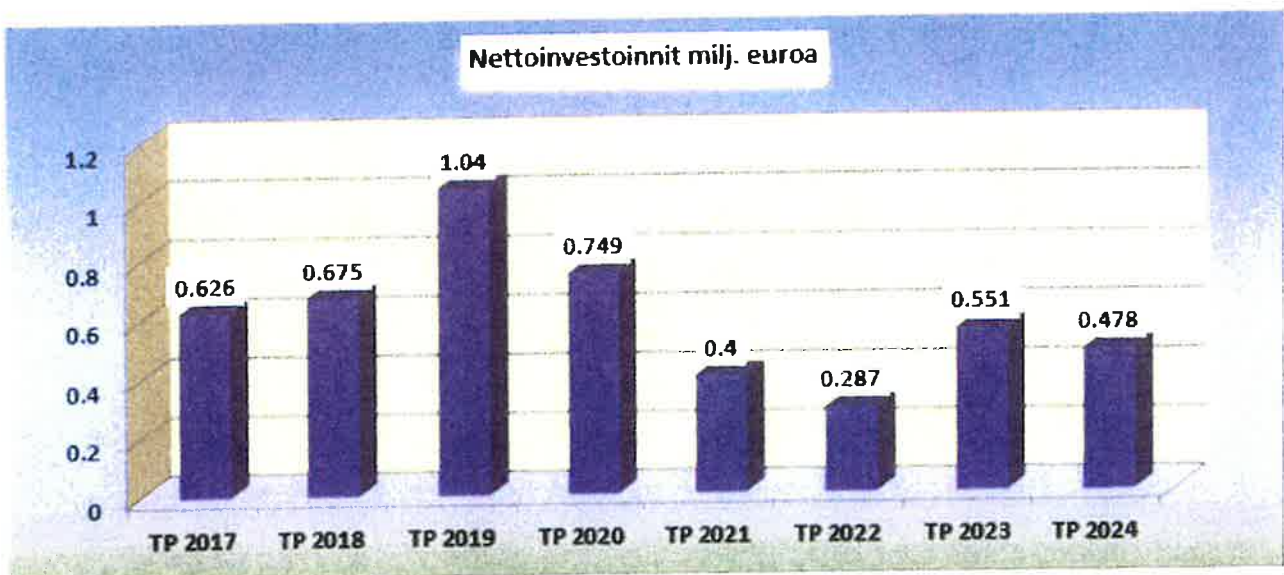
Hankekuvaus: Lamminpään vedenkäsittelylaitoksen saneeraus.

	TP 2023	Talous- arvio 2024	MRM 2024	TA muut. jälkeen	Toteutuma 2024	Poikkeama
Investointitulot	0	0	0	0		
Investointimenot	-124 856					
Nettomenot	-124 856					

= valtuustoon nähden sitovat erät

INVESTOINNIT YHTEENSÄ

	TP 2023	TA 2024	MRM 2024	TA muut. jälkeen	TP 2024	Poikkeama
Investointitulot	96 915	70 000	0	70 000	305 317	-235 317
Investointikulut	-648 055	-930 000	-25 000	-955 000	-783 484	-171 516
Nettoinvestoinnit	-551 140	-860 000	-25 000	-885 000	-478 167	-406 833

YHTENVETO MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTA (SIS. VESIHUOLTO)

	Sitov. taso	Määrärahat				Tuloarviot				Toteuma	Poikkeama	
		Alkuperäinen talousarvio	TA:n muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Alkuperäinen talousarvio	TA:n muutokset	TA muutosten jälkeen			
KÄYTTÖTALOUSOSA												
Keskuvaalilautakunta	B	19 429	5 000	24 429	22 881	1 548	9 800	0	9 800	14 398	-4 598	
Tarkastuslautakunta	B	23 972	0	23 972	15 842	8 130	0	0	0			
Kunnanvaltuusto	B	58 290	0	58 290	45 669	12 621	0	0	0			
Kunnanhallitus	B	2 146 389	8 490	2 154 879	1 873 209	281 670	916 526	36 157	952 683	879 088	73 595	
Sivistyslautakunta	B	5 644 974	117 186	5 762 160	5 769 589	-7 429	1 064 000	6 688	1 070 688	1 491 765	-421 077	
Tekninen lautakunta	B	1 778 000	349 509	2 127 509	2 105 784	21 725	1 719 401	8 155	1 727 556	2 018 146	-290 590	
Vesihuolto	N	249 300	44 000	293 300	293 169	131	407 882	0	407 882	472 278	-64 396	
KÄYTTÖTALOUS YHTEENSÄ		9 920 355	524 185	10 444 539	10 126 143	318 396	4 117 609	51 000	4 168 609	4 875 675	-707 066	
TULOSLASKELMAOSA												
Verotulot	B											
Valtiosuudet	B											
Korkotulot	B											
Muut rahoitustulot	B											
Korkokulut	B											
Muut rahoituskulut	B	65 000	30 000	95 000	118 049	23 049	260 922	0	260 922	368 946	-108 024	
Satunnaiset erät	B	80 922	0	80 922	82 119	1 197						
Poistoeron muutos	B											
Varausten muutos	B											
YHTEENSÄ		145 922	30 000	175 922	200 168	24 246	5 412 438	187 000	5 599 438	5 838 700	-239 262	

Sifov. taso	Määrärahat				Tuloarviot				Poikkeama	Toteuma	Poikkeama
	Alkuperäinen talousarvio	TA:n muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Alkuperäinen talousarvio	TA:n muutokset	TA muutosten jälkeen			
INVESTOINTIOSA											
KIINTEÄ OMAISUUS	30 000	15 000	45 000	44 773	-227	30 000	30 000	18 104	11 896		
Kunnanvaltuusto	30 000	15 000	45 000	44 773	-227	30 000	30 000	18 104	11 896		
IRTAIN OMAISUUS	20 000	-16 955	3 045	3 045	0	40 000	40 000	287 214	-247 214		
Kunnonhallitus osakkeet	20 000	-16 955	3 045	3 045	0	40 000	40 000	287 214	-247 214		
TALONRAKENNUS	410 000	-87 319	322 681	322 119	-562						
Sivistystoimi	410 000	-87 319	322 681	322 119	-562						
Kirjaston kattosaneeraus	310 000	-180 319	129 681	129 680	-1						
Sail-lukio-kirjasto salaojat	100 000	68 000	168 000	167 514	-486						
Kouluterveyden hoitajan tilat		25 000	25 000	24 925	-75						
MUU JULK. KÄYTTÖÖM.	470 000	99 274	584 274	413 547	-170 727						
Kunnanhallitus	50 000	-25 000	25 000	22 000	-3 000						
Valokuituverkon laajennus	50 000	-25 000	25 000	22 000	-3 000						
Vapaa-aikatoimi	15 000	-8 000	7 000	6 315	-685						
Moottorikelkkareitin suunnitt.	15 000	-8 000	7 000	6 315	-685						
Tekninen toimi	90 000	132 274	222 274	78 087	-144 187						
Palvelukeskus vesikatko	20 000	20 000	20 000	19 696	-304						
Palvelukeskus sisälämmärem.		162 124	162 124	19 565	-142 559						
Liikenneväyl.katualueet lohkom.	20 000	-20 000	0	0	0						
Katuvalojen huolto	20 000	-1 850	18 150	18 150	0						
Sataman laiturin kunnostus ym.	50 000	-28 000	22 000	20 676	-1 324						
VESIHUOLTO	315 000	15 000	330 000	307 145	-22 855						
Runkoventtiilien uusiminen	30 000	-19 282	10 718	10 717	-1						
Lukitusjärjestelmä		22 853	22 853	0	-22 853						
Lamminpään vedenkäsitteily	285 000	11 429	296 429	296 428	-1						
INVESTOINNIT YHT.	930 000	25 000	955 000	783 484	-171 516	70 000	70 000	305 318	-235 318		
RAHOITUSOSA	2 275 000		2 275 000	1 975 000	300 000						
Antolainojen vähennys	B										
Antolainojen lisäykset	B	100 000	100 000		100 000						
Pitkäaik.lainojen lisäys	B	1 800 000	1 800 000	1 500 000	300 000						
Pitkäaik.lainojen lyhennys	B	375 000	375 000	475 000	-100 000						
Lyhytaik.lainojen muutos	B										
Oman pääoman muutokset	B										
YHTEENSÄ		13 271 277	13 850 461	13 084 795	471 126	9 600 047	9 838 047	11 019 693	-1 181 646		

Sivovuus N = sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio B = bruttomääräraha/ - tuloarvio

TULOSLASKELMAN TOTEUTUMINEN (SIS. VESIHUOLTO)

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatuotot	4 117 609	51 000	4 168 609	4 875 675	-707 066
Myyntituotot	2 529 328		2 529 328	3 032 532	-503 204
Maksutuotot	80 300		80 300	126 656	-46 356
Tuet ja avustukset	310 820	51 000	361 820	353 034	8 786
Muut toimintatuotot	1 197 161		1 197 161	1 352 011	-154 850
Valmistus omaan käyttöön				11 442	-11 442
Toimintakulut	-9 920 355	-524 185	-10 444 540	-10 126 143	-318 397
Henkilöstökulut	-4 518 727	-145 000	-4 663 727	-4 410 195	-253 532
Palvelujen ostot	-3 795 773	-161 325	-3 957 098	-3 889 705	-67 393
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-830 107	-12 630	-842 737	-922 921	80 184
Avustukset	-301 000		-301 000	-310 032	9 032
Muut toimintakulut	-474 747	-205 230	-679 977	-593 289	-86 688
TOIMINTAKATE	-5 802 746	-473 185	-6 275 931	-5 250 468	-1 025 462
Verotulot	5 200 000		5 200 000	5 296 823	-96 823
Valtionsuudet	-160 000	187 000	27 000	53 093	-26 093
Rahoitustuotot ja -kulut	115 400		85 400	177 500	-92 100
Korkotuotot	400		400	8 722	-8 322
Muut rahoitustuotot	260 922		260 922	368 946	-108 024
Korkokulut	-65 000	-30 000	-95 000	-118 049	23 049
Muut rahoituskulut	-80 922		-80 922	-82 119	1 197
VUOSIKATE	-647 346	-316 185	-963 531	276 948	-1 240 478
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-870 307		-870 307	-898 723	28 416
Arvonalentumiset					
Satunnaiset erät					
Satunnaiset tuotot					
Satunnaiset kulut					
TILIKAUDEN TULOS	-1 517 653	-316 185	-1 833 838	-621 775	-1 212 062
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	111 116		111 116	111 116	
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)					
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)					
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-1 406 537	-316 185	-1 722 722	-510 659	-1 212 062

Verotulot olivat tilinpäätösvuonna yhteensä 5,2 milj. € ja toteutuivat 96.823 € talousarviota suurempana. Verotuloista kunnallisveron tuotto oli 3,54 milj. €, kiinteistöveron tuotto 1,08 milj. € ja yhteisöveron tuotto 0,66 milj. €. Valtionsuudet toteutuivat 0,026 milj. € talousarviota suurempana.

Rahoitustuotot ja -kulut olivat yhteensä 177.500 € ja toteutuivat 92.100 € suurempana. Toteutumaan vaikutti eniten liian pienenä arvioidut muut rahoitustuotot ja liian pienenä arvioidut korkokulut.

RAHOITUSOSAN TOTEUTUMINEN

	Alkuperäinen talousarvio 2024 €	Talousarvio- muutokset 2024 €	Talousarvio muutosten jälkeen €	Toteuma 2024 €	Poikkeama 2024 €
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	-647 346	-316 185	-963 531	276 948	-1 240 479
Satunnaiset erät				99 041	-99 041
Tulorahoituksen korjauserät					
Tulorahoitus yhteensä	-647 346	-316 185	-963 531	375 989	-1 339 520
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-930 000	-25 000	-955 000	-783 484	-171 516
Rahoitusosuudet investointimenoihin					
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutus- tulot	70 000	0	70 000	134 000	-64 000
Investoinnit yhteensä	-860 000	-25 000	-885 000	-649 484	-235 516
Toiminta ja investoinnit netto	-1 507 346	-341 185	-1 848 531	-273 946	-1 575 035
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamiset lisäykset	100 000		100 000		100 000
Antolainasaamisten vähennykset					
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 800 000		1 800 000	1 500 000	300 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-375 000		-375 000	-475 000	100 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos					
Oman pääoman muutokset					
Vaikutus maksuvalmiuteen	17 654	-341 185	-323 531	751 504	-1 075 035

Tulorahoitus; Vuosikatteeksi oli arvioitu -963.531 € (määrärahamuutokset huomioitu) ja toteutuma oli 276.948 €. Toteutuma ylitti arvion -1 240 479 €.

Investoinnit; Investointien bruttototeuma oli 783 484 €. Investointeihin kohdistuvien tuloerien jälkeen nettoinvestoinnit ovat 649.484 €.

Varsinaisen toiminnan ja investointien netto; muutoksen arvioitiin olevan vuoden aikana tehdyt muutokset huomioiden -1.848.531 €. Investointien toteutuminen oli kuitenkin -235.516 € arvioitua pienempi ja siitä syystä varsinaisen toiminnan ja investointien netto oli -273.946 €.

Lainakannan muutokset; Pitkäaikaista lainaa otettiin 1.500.000 €. Pitkäaikaisia lainoja on lyhennetty 475.000 €.

Vaikutus maksuvalmiuteen; Rahoitusosan toteutumisen mukaan edellä esitetyt rahoituserät vaikuttavat maksuvalmiuteen ja rahavarojen muutokseen 751.504 €.

Maksuvalmiuden muutos koostuu seuraavista eristä; toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos 34.860 €, saamisten muutos -61.779 € ja korottomien velkojen muutos -32.504 €, josta tulee rahavarojen muutos -59.423 €.

Rahoitusarvopaperit, rahat ja pankkisaamiset olivat vuoden alussa 1.275.465 € (rahoitusarvopaperit 58.726 €) ja vuoden lopussa 1.967.247 € (rahoitusarvopaperit 58.726 €). Markkinaehtoisia talletuksia kunnalla ei ollut 31.12.2024.

3. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

TULOSLASKELMA ulkoinen

82

	2024	2023	muutos
Toimintatuotot			
Myyntituotot	1 733 982,27	1 509 563,31	224 418,96
Maksutuotot	126 655,91	117 139,19	9 516,72
Tuet ja avustukset	353 034,09	360 641,61	-7 607,52
Muut toimintatuotot	1 254 720,52	1 198 586,06	56 134,46
Toimintatuotot yhteensä	3 468 392,79	3 185 930,17	282 462,62
Valmistus omaan käyttöön	11 441,56	18 950,37	-7 508,81
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-4 410 195,51	-4 333 308,86	-76 886,65
Palkat ja palkkiot	-3 552 574,03	-3 477 894,50	-74 679,53
Henkilösivukulut	-857 621,48	-855 414,36	-2 207,12
Eläkekulut	-763 254,21	-747 233,09	-16 021,12
Muut henkilösivukulut	-94 367,27	-108 181,27	13 814,00
Palvelujen ostot	-2 598 503,72	-3 004 601,68	406 097,96
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-907 106,53	-858 652,33	-48 454,20
Avustukset	-310 032,26	-357 655,63	47 623,37
Muut toimintakulut	-504 464,81	-323 287,79	-181 177,02
Toimintakulut yhteensä	-8 730 302,83	-8 877 506,29	147 203,46
Toimintakate	-5 250 468,48	-5 672 625,75	422 157,27
Verotulot	5 296 822,94	5 349 232,57	-52 409,63
Valtionosuudet	53 093,00	-83 041,00	136 134,00
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	8 721,57	59,25	8 662,32
Muut rahoitustuotot	288 024,41	198 283,31	89 741,10
Korkokulut	-118 048,94	-64 087,39	-53 961,55
Muut rahoituskulut	-1 196,59	-2 109,53	912,94
Vuosikate	276 947,91	-274 288,54	551 236,45
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-898 723,14	-928 722,93	29 999,79
Arvonalentumiset			
Satunnaiset erät			
Satunnaiset tuotot			
Satunnaiset kulut			
Tilikauden tulos	-621 775,23	-1 203 011,47	581 236,24
Poistoeron lisäys (-) tai väh.(+)	111 115,90	111 115,90	0,00
Varausten lisäys (-) tai väh.(+)			
Rahastojen lisäys (-) tai väh.(+)			
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-510 659,33	-1 091 895,57	581 236,24

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/Toimintakulut, %	39,7 %	35,8 %
Vuosikate/Poistot, %	30,8 %	-29,5 %
Vuosikate, euroa/asukas	120	-119
Asukasmäärä	2 308	2 313

RAHOITUSLASKELMA

	2024	2023
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	276 947,91	-274 288,54
Satunnaiset erät		
Tulorahoituksen korjaukset	99 040,65	314 690,30
	<u>375 988,56</u>	<u>40 401,76</u>
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-783 484,30	-648 055,05
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	92 524,50
Pysyvien vastaavien hyödykk. luovutustulot	134 000,00	38 300,00
	<u>-649 484,30</u>	<u>-517 230,55</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta	-273 495,74	-476 828,79
Rahoitustoiminnan rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset		
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	0,00
	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 500 000,00	1 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-475 000,00	-450 000,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos		
	<u>1 025 000,00</u>	<u>550 000,00</u>
Oman pääoman muutokset	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiant.varojen ja pääomien muutokset	34 860,18	-91 262,32
Vaihto-omaisuuden muutos		
Saamisten muutos	-61 778,73	401 376,62
Korottomien velkojen muutos	-32 504,35	-765 002,41
	<u>-59 422,90</u>	<u>-454 888,11</u>
Rahoituksen rahavirta	965 577,10	95 111,89
Rahavarojen muutos	692 081,36	-381 716,90
Rahavarat 31.12.	1 908 820,48	1 216 739,12
Rahavarat 1.1.	1 216 739,12	1 598 456,02
	<u>692 081,36</u>	<u>-381 716,90</u>

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä

5 v, 1000 €

Investointien tulorahoitus, %

Laskennallinen lainanhoitokate

Kassan riittävyys, pv

Asukasmäärä

-15

35,3 %

0,6

69

2 308

-881

-49,4 %

-0,4

44

2 313

VASTAAVAA	2024	2023
A PYSYVÄT VASTAAVAT		
I Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	0,00	0,00
Muut pitkävaikutteiset menot	301 200,17	346 943,41
Ennakkomaksut	0,00	0,00
	<u>301 200,17</u>	<u>346 943,41</u>
II Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	1 798 763,77	1 770 104,63
Rakennukset	5 684 758,96	5 783 569,14
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 668 070,35	2 539 519,86
Koneet ja kalusto	92 053,91	140 131,98
Muut aineelliset hyödykkeet	15 099,74	15 099,74
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	52 517,26	153 482,84
	<u>10 311 263,99</u>	<u>10 401 908,19</u>
III Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	5 832 658,46	6 116 827,16
	<u>5 832 658,46</u>	<u>6 116 827,16</u>
Pysyvät vastaavat yhteensä	16 445 122,62	16 865 678,76
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Lahjoitusrahastojen varat	198 053,30	87 273,82
C VAIHTUVAT VASTAAVAT		
I Vaihto-omaisuus		
Muut vaihto-omaisuus		
II Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	20 000,00	
Muut saamiset	30 032,44	33 786,52
	<u>50 032,44</u>	<u>33 786,52</u>
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	308 127,87	230 786,23
Lainasaamiset	10 000,00	
Muut saamiset	6 267,87	45 464,84
Siirtosaamiset	33 173,13	35 784,99
	<u>357 568,87</u>	<u>312 036,06</u>
III Rahoitusarvopaperit		
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	58 726,18	58 726,18
IV Rahat ja pankkisaamiset	1 908 820,48	1 216 739,12
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	2 375 147,97	1 621 287,88
VASTAAVAA	19 018 323,89	18 574 240,46

VASTATTAVAA	2024	2023
A OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	9 271 644,76	9 271 644,76
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	1 943 509,14	3 035 404,71
Tilikauden yli-/alijäämä	-510 659,31	-1 091 895,57
	10 704 494,59	11 215 153,90
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	1 587 955,02	1 699 070,94
C PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	276 323,35	348 600,00
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Lahjoitusrahastojen pääomat	291 993,29	148 525,20
Muut toimeksiantojen pääomat	3 177,31	1 005,74
	295 170,60	149 530,94
E VIERAS PÄÄOMA		
I Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	4 125 000,00	3 250 000,00
Muut velat	0,00	779,03
	4 125 000,00	3 250 779,03
II Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	625 000,00	475 000,00
Saadut ennakot	40 699,82	40 699,82
Ostovelat	445 844,75	508 697,61
Muut velat	100 339,93	96 374,19
Siirtovelat	817 495,83	790 334,03
	2 029 380,33	1 911 105,65
Vieras pääoma yhteensä	6 154 380,33	5 161 884,68
VASTATTAVAA	19 018 323,89	18 574 240,46

TASEEN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuusaste, %	64,8	69,7
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	69,3	60,6
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	1 433	1 944
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	621	840
Lainakanta 31.12., 1000 €	4 750	3 725
Lainakanta 31.12., €/asukas	2 058	1 610
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	4 779	3 771
Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	2 070	1 631
Lainasaamiset 31.12., 1000 €	0	0
Kunnan asukasmäärä 31.12.	2 308	2 313

Konsernituloslaskelma, €	2024	2023
Toimintatuotot	3 927 685	3 678 562
Toimintakulut	-9 592 579	-9 719 743
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	8 884	-23 005
Toimintakate	-5 656 010	-6 064 186
Verotulot	5 256 571	5 309 183
Valtionosuudet	584 145	424 196
Rahoitustuotot ja -kulut:		
Korkotuotot	23 488	11 256
Muut rahoitustuotot	287 495	198 139
Korkokulut	-127 935	-72 370
Muut rahoituskulut	-3 774	-5 389
	179 273	131 636
Vuosikate	363 980	-199 171
Poistot ja arvonalentumiset:		
Suunn.mukaiset poistot	-1 026 423	-1 111 381
Omistuksen eliminointierot	7 888	
Arvonalentumiset	-1 345	-200
Satunnaiset erät	720	
Tilikauden tulos	-655 181	-1 310 752
Tilinpäätössierrot	2 296	33 144
Tilikauden verot	-796	-229
Laskennalliset verot		
Vähemmistöosuudet	1 354	3 028
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-652 327	-1 274 809

Konsernirahoituslaskelma, €

	2024	2023
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	363 980	-199 171
Satunnaiset erät	720	
Tilikauden verot	-796	-229
Tulorahoituksen korjauserät	89 822	252 718
	<u>453 726</u>	<u>53 318</u>
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-815 548	-753 381
Rahoitusosuudet investointimenoihin	5 984	92 525
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	134 341	214 068
	<u>-675 222</u>	<u>-446 789</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta	-221 496	-393 471
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset		
Antolainasaamisten vähennykset	0	261
	<u>0</u>	<u>261</u>
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 500 000	1 062 172
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-475 000	-464 507
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-87 203	-83 584
	<u>937 797</u>	<u>514 081</u>
Oman pääoman muutokset	0	-1 726
Muutokset vähemmistön osuudessa		
	<u>0</u>	<u>-1 726</u>
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	35 559	-58 151
Vaihto-omaisuuden muutos	431	-81
Saamisten muutos	-10 285	431 071
Korottomien velkojen muutos	-32 286	-879 317
	<u>-6 581</u>	<u>-506 477</u>
Rahoituksen rahavirta	931 216	6 139
Rahavarojen muutos	709 720	-387 332
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	2 498 670	1 788 949
Rahavarat 1.1.	1 788 949	2 176 282
	<u>709 720</u>	<u>-387 332</u>

Konsernitase, €

VASTAAVA	31.12.2024	31.12.2023
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	11 558	12 662
Muut pitkävaikutteiset menot	302 934	349 262
Ennakkomaksut		
	<u>314 492</u>	<u>361 924</u>
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	2 049 540	2 020 831
Rakennukset	7 144 538	7 342 859
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 818 299	2 694 396
Koneet ja kalusto	144 132	205 053
Muut aineelliset hyödykkeet	16 393	17 080
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	72 522	157 151
	<u>12 245 424</u>	<u>12 437 369</u>
Sijoitukset		
Osakkuusyhtiö osakkeet ja osuudet	864 054	1 247 058
Muut osakkeet ja osuudet	764 161	659 471
Joukkovelkakirjalainasaamiset	661	661
Muut saamiset	14 524	14 524
	<u>1 643 401</u>	<u>1 921 714</u>
Pysyvät vastaavat yhteensä	14 203 317	14 721 008
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	58 123	78 150
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	198 165	87 389
Muut toimeksiantojen varat	11 134	9 690
	<u>267 421</u>	<u>175 229</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	1 170	1 601
Keskeneräiset tuotteet		
Ennakkomaksut		
	<u>1 170</u>	<u>1 601</u>
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Muut saamiset	30 032	33 787
Siirtosaamiset		
	<u>30 032</u>	<u>33 787</u>
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	323 899	250 005
Lainasaamiset		
Laskennalliset verosaamiset		
Muut saamiset	14 667	59 224
Siirtosaamiset	49 857	65 154
	<u>388 422</u>	<u>374 383</u>
Rahoitusarvopaperit		
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	58 726	58 726
Muut arvopaperit		
	<u>58 726</u>	<u>58 726</u>
Rahat ja pankkisaamiset	2 439 944	1 730 223
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	2 918 294	2 198 720
VASTAAVAA	<u>17 389 033</u>	<u>17 094 957</u>

VASTATTAVAA	31.12.2024	31.12.2023
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	9 271 645	9 271 645
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat	200 000	200 000
Muut omat rahastot	189 714	189 755
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	830 065	2 106 402
Tilikauden yli-/alijäämä	-652 327	-1 274 809
	9 839 097	10 492 993
VÄHEMMISTÖOSUUDET	53 938	66 225
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	276 323	348 600
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	58 123	78 150
Lahjoitusrahastojen pääomat	292 105	148 640
Muut toimeksiantojen pääomat	14 540	10 952
	364 768	237 743
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat vakuutus- ja rahoituslaitoksilta	4 576 694	3 796 575
Lainat julkisyhteisöiltä		
Saadut ennakot	0	470
Liittymismaksut ja muut velat	0	779
Siirtovelat		
Laskennalliset verovelat	468	468
	4 577 162	3 798 292
Lyhytaikainen		
Joukkovelkakirjalainat		
Lainat vakuutus- ja rahoituslaitoksilta	719 881	562 203
Saadut ennakot	63 713	81 656
Ostovelat	497 737	539 447
Liittymismaksut ja muut velat	116 788	109 044
Siirtovelat	879 626	858 754
Laskennallsiet verovelat		
	2 277 745	2 151 104
Vieras pääoma yhteensä	6 854 907	5 949 396
VASTATTAVAA	17 389 033	17 094 957

4. LIITETIEDOT

---

4 Liitetiedot

4.1 Tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot

4.1.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot

Tilinpäätös tilikaudelta 2024 on laadittu Kirjanpitolautakunnan Kuntajaoston antamien yleisohjeiden "Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta" (29.10.2024) ja "Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen liitetiedoista" (13.10.2020) mukaisesti.

- 1) Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja –menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja –menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysajankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Kunnanvaltuuston 17.12.2012 hyväksymällä poistosuunnitelman muutoksella on poistoaikoja tarkistettu 1.1.2013 jälkeen valmistuvien investointien osalta. Poistosuunnitelmaan on tehty kunnanvaltuuston 14.12.2020 hyväksymä lisäys rakennusten IV nuohousten poistamiseen vaikutusaikanaan. Muutettu poistosuunnitelma on hyväksytty voimaan taannehtivasti 1.1.2020 alkaen. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmanpoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen painotetun keskihankintahinnan tai sitä alemman todennäköisen hankintameno tai todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuus

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Johdannaissopimusten käsittely

Kunnalla ei ole johdannaissopimuksia

- 2) Esittämistavan muutokset
Ei muutoksia

- 3) Oikaisut edellisen tilikauden tietoihin
Ei ilmoitettavaa
- 4) Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus
Ei ilmoitettavaa
- 5) Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut ja virheiden korjaukset
Ei olennaisia tapahtumia

4.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt ja osakkuusyhteisöt. Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä sekä yksi säätiö, jossa Tuusniemen kunnalla yksin on määräysvalta.

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätös tilikaudelta 2024 on laadittu kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeen "Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän konsernitilinpäätöksen laatimisesta" (31.5.2021) mukaisesti.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Tytäryhteisöjen kiinteistöverot on eliminoitu konsernitilinpäätöksessä. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemissä.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan konsernitilinpäätöksen omistuksen eliminointimenetelmä vastaa olennaisilta osin hankintamenetelmää. Eliminointieroa ei kuitenkaan pääsääntöisesti kohdisteta konsernitaseessa omaisuus- ja velkaerille, vaan ne kirjataan oman pääoman lisäykseksi tai vähennykseksi riippumatta siitä, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet eliminointieron syntymiseen. Mikäli eliminointiero kohdistetaan omaisuus- tai velkaerille, konsernitaseeseen voi syntyä konserniaktiivaa tai -passiivaa.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Asunto-osakeyhtiöiden ja muiden keskinäisten kiinteistötytäryhteisöjen rakennusten ja rakennelmien poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi. Jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

Poikkeavat arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät

Konsernitilinpäätöksessä on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin kunnan tilinpäätöksessä.

Konsernirakenteessa tapahtuneet muutokset

Tilikaudella 2024 Tuusniemen kunnan omistusosuus kasvoi Tuusniemen Virastotalo Oy:ssä 94,79 %:iin ja pienentyi kahdessa osakkuusyhteisössä. Omistusosuus Asunto Oy Tuusniemen Peltotiestä laski 27,58 %:iin. Osakkuusyhteisöyhdistelyä ei tehty enää Asunto Oy Tuusniemen Hietarannan osalta, omistusosuuden laskettua tilikaudella 16,66 %:iin.

Poikkeavat tilikaudet
Ei ilmoitettavaa

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus
Ei ilmoitettavaa

4.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6) Toimintatuotot tehtäväkokonaisuuksina

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Yleishallinto	117 589	76 686	91 974	64 828
Opetus- ja kulttuuripalvelut	1 612 435	1 517 573	1 490 694	1 355 886
Tekninen- ja ympäristöpalvelut	1 810 572	1 741 698	1 471 713	1 417 756
Vesihuolto	387 088	342 605	414 012	347 460
Muut palvelut				
Kunnan toimintatuotot yhteensä	3 927 685	3 678 562	3 468 393	3 185 930

7) Verotulojen erittely

	2024	2023
Kunnan tulovero	3 548 943	3 573 344
Osuus yhteisöveron tuotoista	663 382	753 405
Kiinteistövero	1 084 498	1 022 483
Verotulot yhteensä	5 296 823	5 349 233

8) Valtionosuuksien erittely

	2024	2023
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	-442 414	-711 070
<i>Siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus</i>	1 126 104	971 581
<i>Siitä: Harkinnan varainen valtionosuuden korotus</i>	230 000	180 000
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-23 037	100 577
Verotulomenetysten korvaus	518 544	527 452
Valtionosuudet yhteensä	53 093	-83 041

9) Palvelujen ostojen erittely

	2024	2023
Asiakaspalvelujen ostot	546 070	591 054
Muiden palvelujen ostot	2 052 434	2 413 547
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	2 598 504	3 004 602

10) Valtuustoryhmien toimintaedellytysten tukemiseksi annetut tuet valtuustoryhmittäin eriteltyinä

Tuusniemen kunta tukee valtuustoryhmiä vain luovuttamalla vastikkeetta kunnantalon kokoustiloja ja niiden laitteistoa ryhmien omien kokousten pitämiseen.

11) Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt uuden poistosuunnitelman 17.12.2012 § 50. Uusittu poistosuunnitelma on otettu käyttöön vuoden 2013 alusta alkaen niin, että poistoaikojen muutokset koskevat vuoden 2013 alusta alkaen ja sen jälkeen valmistuvia investointeja. Poistosuunnitelmaan on tehty kunnanvaltuuston 14.12.2020 hyväksymä lisäys rakennusten IV nuohousten poistamiseen vaikutusaikanan. Muutettu poistosuunnitelma on hyväksytty voimaan taannehtivasti 1.1.2020 alkaen. Kirjanpitolautakunnan kunta- jaoston suosituksen mukaan käytetään poistoaikojen alarajoja ja pidempi poistoaika on perusteltava hankekohtaisesti. Vanhat investoinnit poistetaan vanhoilla poistoperusteilla loppuun.

Poistosuunnitelma 1.1.2020 alkaen

Aineettomat hyödykkeet		
Kehittämismenot	2-5 vuotta*	Tasapoisto
Aineettomat oikeudet	5-20 vuotta*	Tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot		
- ATK-ohjelmat	2-5 vuotta*	Tasapoisto
- Muut	2-5 vuotta*	Tasapoisto
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	Ei poistoaikaa	
Rakennukset ja rakennelmat		
- Hallinto- ja laitosrakennukset	20-50 vuotta	Tasapoisto
- Tehdas- ja tuotantorakennukset	20-30 vuotta	Tasapoisto
- Asuinrakennukset	30-50 vuotta	Tasapoisto
- Talousrakennukset	10-20 vuotta	Tasapoisto
- Vapaa-ajan rakennukset	20-30 vuotta	Tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
- Kadut, tiet, torit ja puistot	15 %	Menojäännös
- Sillat, laiturit, ja uimalat	10 %	Menojäännös
- Muut maa- ja vesirakenteet	10 %	Menojäännös
- Vedenjakelu- ja viemäriverkostot	7 %	Menojäännös
- Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	15 %	Menojäännös
- Laitosten laitoskoneet ja laitteet	15 %	Menojäännös
- Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	20 %	Menojäännös
- Rakennusten IV-nuohous	5 vuotta (*1)	Tasapoisto
Koneet ja kalusto		
- Kuljetusvälineet	4-7 vuotta	Tasapoisto
- Liikkuvat työkoneet	5-10 vuotta	Tasapoisto
- Terveystieteiden laitteet	5-15 vuotta	Tasapoisto
- ATK-laitteet	3-5 vuotta	Tasapoisto
- Muut laitteet ja kalusteet	3-5 vuotta	Tasapoisto
Muut aineelliset hyödykkeet		
- Luonnonvarat	Käytön mukaan	
- Arvo- ja taide-esineet	Ei poistoaikaa	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Ei poistoaikaa	
Pysyvien vastaavien sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	Ei poistoaikaa	

*erityisestä syystä voi olla enintään 20 vuotta, erityisperustelut hankekohtaisesti

*1) Lisäys poistosuunnitelmaan Kvalt. 14.12.2020 § 50

Pienet, pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, kirjataan kunnassa vuosikuluiksi. Pysyvien vastaavien poistolaskennassa 31.12. olevat investointihankkeet, joiden menojäännösarvo on alle 1.000 euroa, poistetaan vuosittain kertapoistona.

Poistoajat vanhoista investoinneista:

31.12.2012 mennessä tehdyt hankinnat, Kvalt 13.11.1996 § 49

Aineettomat hyödykkeet		
- ATK-ohjelmat	3 vuotta	Tasapoisto
- Aineettomat oikeudet	5 vuotta	Tasapoisto
- Muut pitkäaikaiset menot	3-10 vuotta(*1)	Tasapoisto
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	Ei poistoa	
Rakennukset		
- Asuinrakennukset	Puiset 40v/kiviset 50v	Tasapoisto
- Hallinto- ja laitosrakennukset	Puiset 40v/kiviset 50v	Tasapoisto
- Tehdas- ja tuotantorakennukset	Puiset 40v/kiviset 50v	Tasapoisto
- Muut rakennukset	30 vuotta	Tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
- Maa- ja vesirakenteet	15-20 vuotta	Tasapoisto
- Vedenjakeluverkosto	10 %	Menojäännös
- Viemäriverkko	10 %	Menojäännös
- Kaukolämpöverkko	10 %	Menojäännös
- Vesi- ja viemäriverkoston koneet ja laitteet	15 vuotta	Tasapoisto
Koneet ja kalusto		
- Kuljetusvälineet	10 vuotta	Tasapoisto
- Muut koneet ja kalusto	5 vuotta	Tasapoisto
- ATK-laitteet	3 vuotta	Tasapoisto
- Arvo- ja taide-esineet	Ei poistoa	
- Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Ei poistoa	
- Erikoisajoneuvot	15-20 vuotta(*2)	Tasapoisto
- Erikoiskalusto	10-15 vuotta(*2)	Tasapoisto

*1) Lisäys poistosuunnitelmaan Kvalt. 26.4.2000 § 18

*2) Lisäys poistosuunnitelmaan Kvalt 4.10.2001 § 65

12) Selvitys olennaisista tuottoihin ja kuluihin sisältyvistä pakollisten varausten muutoksista

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Muut pakolliset varaukset 1.1.	348 600		348 600	
Lisäykset tilikaudella		348 600		348 600
Vähennykset tilikaudella	-72 277		-72 277	
Muut pakolliset varaukset 31.1.	276 323	348 600	276 323	348 600

13) Toimintatuottoihin sisältyvät pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja muihin toimintakuluihin sisältyvät pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntitappiot

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	21 832	121 160	21 896	33 910
Rakennusten myyntivoitot	16			
Koneiden ja kaluston myyntivoitot	289	409		
Osakkeiden myyntivoitot				
Muut myyntivoitot				
Myyntivoitot yhteensä	22 236	121 569	21 896	33 910
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden myyntitappiot				
Rakennusten myyntitappiot				
Koneiden ja kaluston myyntitappiot				
Asunto-osakkeiden myyntitappiot	193 214		193 214	
Muut myyntitappiot	22	2 923		
Myyntitappiot yhteensä	193 236	2 923	193 214	0

14) Satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät erät

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Satunnaiset tuotot				
Muut satunnaiset tuotot	720	0	0	0
<i>Satunnaiset tuotot yhteensä</i>	720	0	0	0
Satunnaiset kulut				
Muut satunnaiset kulut	0	0		
<i>Satunnaiset kulut yhteensä</i>	0	0	0	0

15) Muihin rahoitustuottoihin sisältyvät tuotot, jotka on saatu osuuksista muissa yhteisöissä

	2024	2023
Osinkotuotot muista yhteisöistä	185 526	184 306
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	855	855
<i>Yhteensä</i>	186 382	185 162

16) Erittely poistoeron muutoksista

	2024	2023
Investointivaraukseen liittyvä poistoeron muutos	111 116	111 116
Suunnitelman mukaisten poistojen ja verotuksessa tehtyjen poistojen erotus (- tai +)		
<i>Poistoeron muutokset yhteensä</i>	111 116	111 116

4.3 Tasetta koskevat liitetiedot

4.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

17) Lainan liikkeeseen laskemisesta aiheutuneet kuluksi kirjaamattomat menot ja pääoma-alennukset, jos tällaisia menoja on aktivoitu
Ei ilmoitettavaa

18) Arvonkorotukset
Ei ilmoitettavaa kunnalla eikä konsernilla

19) Pysyvät vastaavat tase-eräkohtaisesti.

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet Kunta	Aineet- tomat oikeudet	Muut pit- kävaikuttei- set menot	Ennako- maksut	tp 2024
				Yhteensä
Kirjanpitoarvo 1.1.	0	346 943	0	346 943
Lisäykset tilikauden aikana		17 500		17 500
Rahoitusosuudet tilikaudella				0
Vähennykset tilikaudella aikana				0
Siirrot erien välillä				0
Tilikauden poisto		-63 243		-63 243
Arvonlennukset				
Poistamaton hankintameno 31.12.	0	301 200	0	301 200
Arvonkorotukset				
Kirjanpitoarvo 31.12.	0	301 200	0	301 200

Aineelliset hyödykkeet Kunta	Maa ja vesi- alueet	Rakennuk- set	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennako- maksut ja kesk.er.hank	tp 2024
							Yhteensä
Kirjanpitoarvo 1.1.	1 770 105	5 783 569	2 539 520	140 132	15 100	153 483	10 401 908
Lisäykset tilikauden aikana	44 773	341 815	350 472			25 880	762 939
Rahoitusosuudet tilikaudella							0
Vähennykset tilikaudella aikana	-18 104						-18 104
Siirrot erien välillä	1 990		124 856			-126 846	0
Tilikauden poisto		-440 625	-346 777	-48 078			-835 480
Arvonlennukset							
Poistamaton hankintameno 31.12.	1 798 764	5 684 759	2 668 070	92 054	15 100	52 517	10 311 264
Arvonkorotukset							
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 798 764	5 684 759	2 668 070	92 054	15 100	52 517	10 311 264

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	107 862	108 232	21 295	21 295
Muut maa- ja vesialueet	1 941 678	1 912 599	1 777 469	1 748 809
Maa- ja vesialueet yhteensä	2 049 540	2 020 831	1 798 764	1 770 105

Sijoitukset

Pysyvien vastaavien sijoitukset						tp 2024
Kunta	Osakkeet konsemi- yhtiöt	Osakkeet omistusyht. yhteisöt	Kunta yhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Ennako- maksut	Yhteensä
Kirjanpitoarvo 1.1.	4 373 345	971 854	85 874	685 754	0	6 116 827
Lisäykset	3 045					3 045
Rahoitusosuudet						0
Vähennykset		-182 524		-104 690		-287 214
Siirrot erien välillä						0
Hankintameno 31.12.	4 376 390	789 330	85 874	581 064	0	5 832 658
Arvonlennukset						0
Arvonkorotukset						0
Kirjapitoarvo 31.12.	4 376 390	789 330	85 874	581 064	0	5 832 658

Pysyvien vastaavien sijoitukset						tp 2024
Konserni	Osakkeet konsemi- yhtiöt	Osakkeet omistusyht. yhteisöt	Kunta yhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Ennako- maksut	Yhteensä
Kirjanpitoarvo 1.1.	0	1 247 057,62	0	659 471,47		1 906 529
Lisäykset						0
Rahoitusosuudet						0
Vähennykset		-287 197				-287 197
Osuus osakkuusyht. voitto/tappio		8 884				8 884
Siirrot erien välillä		-104 690		104 690		0
Hankintameno 31.12.	0	864 054	0	764 161	0	1 628 216
Arvonlennukset						0
Arvonkorotukset						0
Kirjapitoarvo 31.12.	0	864 054	0	764 161	0	1 628 216

kunnalla ei joukkovelkakirja-, muita laina tai muita saamisia

Jvk-, muut laina- ja muut saamiset						tp 2024
Konserni	Jvk-laina- saamiset	Saamiset konsemi- yhteisöiltä	Muut laina- saamiset muilta	Saamiset muilta yhteisöiltä	Palautus- kelpoiset liittymis- maksut	Yhteensä
Kirjanpitoarvo 1.1.	661	0	0	11 338	3 186	15 185
Lisäykset						0
Rahoitusosuudet						0
Vähennykset						0
Siirrot erien välillä						0
Hankintameno 31.12.	661	0	0	11 338	3 186	15 185
Arvonlennukset						0
Arvonkorotukset						0
Kirjapitoarvo 31.12.	661	0	0	11 338	3 186	15 185

Omistukset muissa yhteisöissä

20-22) Tytäryhteisöt, kuntayhtymät ja osakkuusyhteisöt

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt							tp 2024
Nimi	Kotipaikka	Kunnan	Konsernin	Kuntakonsernin osuus (1000 €)			
		omistus- osuus %	omistus- osuus %	omasta pää- omasta	vieraasta pää- omasta	tilik. voitosta/ tappiosta	
Tytäryhteisöt							
Tuusniemen Teollisuus Oy	Tuusniemi	100,00	100,00	238	155	1	
Koy Tuusniemen Turula	Tuusniemi	100,00	100,00	1 443	65	-96	
Tuusniemen Virastotalo Oy	Tuusniemi	94,79	94,79	1 648	11	-44	
Tuusniemen Kehittämissäätö sr	Tuusniemi	100,00	100,00	388	0	5	
As Oy Hoikanranta	Tuusniemi	53,38	53,38	132	0	0	
Kuntayhtymät							
Savon koulutuskuntayhtymä	Kuopio	0,78	0,78	533	505	17	
Pohjois-Savon liitto	Kuopio	0,74	0,74	11	6	1	
Osakkuusyhteisöt							
Tuusniemen Aluelämpö Oy	Tuusniemi	50,00	50,00	0	0	0	
Koillis-Savon Vesi Oy	Tuusniemi	40,20	40,20	0	0	0	
Kiint. Oy Tuusniemen Meijerinranta	Tuusniemi	25,19	25,19	0	0	0	
As Oy Tuusniemen Keskipiha	Tuusniemi	40,30	40,30	0	0	0	
As Oy Tuusniemen Peltotie	Tuusniemi	27,58	27,58	0	0	0	
Yhteensä				4 393	743	-115	

23) Pitkä- ja lyhytaikaiset saamiset tytäryhteisöiltä, kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä sekä osakkuus- ja muilta omistusyhteisöiltä

Saamisten erittely	2024		2023	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		12 709		6 608
Lainasaamiset	20 000	10 000		
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
Yhteensä	20 000	22 709	0	6 608
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
Yhteensä	0	0	0	0
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisöiltä				
Myyntisaamiset		5 029		2 566
Siirtosaamiset				
Yhteensä	0	5 029	0	2 566
Saamiset yhteensä	20 000	27 738	0	9 174

24) Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Pitkäaikaiset siirtosaamiset				
Vuokravakuudet vuokrathteista				
Muut tulojäämät	0	79		
<i>Pitkäaikaiset siirtosaamiset yhteensä</i>	0	79		
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Tulojäämät				
Maankäyttösopimus (Sakky)				
Siirtosaamiset jäsenkuntayhtymiltä				
Kelan korvaus työterveydenhuollosta	25 776	25 758	24 000	24 000
EU-tuet ja avust, valtionosuudet	11 879	9 722		
ELY-keskus, I-S AVI /koulutuskorvaukset	3 966	5 209	3 797	3 752
Rahoitusosuudet ja korvaukset				
P-S Pelastuslaitos/KELA ensihoito				
Siilinjärven kunta/maaseutuhallinto	4 209	4 326	4 209	4 326
Siilinjärven kunta/ympäristöterveydenh.	999		999	
Muut tulojäämät	3 028	19 215	168	3 707
<i>Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä</i>	49 857	64 230	33 173	35 785

4.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

25) Tase-eräkohtainen erittely oman pääoman erien lisäyksistä ja vähennyksistä sekä siirroista näiden erien välillä tilikauden aikana

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Peruspääoma 1.1.	9 271 645	10 398 532	9 271 645	10 398 532
Avaavan taseen muutos/lisäykset				
HVA/lomapalkkavelka		437 763		437 763
Avaavan taseen muutos/vähennykset				
HVA/ Kuntayhtymien jäsenosuudet		-1 503 274		-1 503 274
HVA/ Siirtyvä käyttöomaisuus		-61 375		-61 375
Avaava tase 1.1. peruspääoma	9 271 645	9 271 645	9 271 645	8 144 758
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella				
Ed.tilk.oikaisu				
<i>Peruspääoma 31.12.</i>	9 271 645	9 271 645	9 271 645	9 271 645
Yhdistysten ja säätiöiden peruspo 1.1.	200 000	200 367		
Avaavan taseen muutos/vähennykset		-367		
Avaava tase 1.1. sää.t.peruspääomat	200 000	200 000		
Lisäyksen tilikaudella				
Vähennyksen tilikaudella				
<i>Yhdistysten ja säätiöiden peruspo 31.12.</i>	200 000	200 000	0	0
Muut omat rahastot 1.1.	189 755	238 043		
Avaavan taseen muutos/vähennykset		-15 489		
Avaava tase 1.1. muut omat rahastot	189 755	222 555		
Siirrot rahastoon				
Siirrot rahastosta	-41	-32 800		
<i>Muut omat rahastot 31.12.</i>	189 714	189 755	0	0
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	2 106 402	3 034 537	3 035 405	3 168 113
Avaavan taseen muutos/vähennykset		-444 946		
Avaava tase 1.1. Edellisten tilikausien ylijäämä	2 106 402	2 589 591		
Siirto edelliseltä tilikaudelta	-1 274 809	-481 463	-1 091 896	-132 708
Siirto rahastosta	-1 529	-1 726		
Aikaisempiin tilikausiin liittyvät korjaukset				
Edellisen tilikauden oikaisu				
<i>Edellisten tilik. yli/alijäämä 31.12.</i>	830 064	2 106 402	1 943 509	3 035 405
<i>Tilikauden ylijäämä/alijäämä</i>	-652 327	-1 274 809	-510 659	-1 091 896
Oma pääoma yhteensä	9 839 097	10 492 993	10 704 495	11 215 154

26) Erittely poistoerosta

	2024	2023
Investointivaraukseen liittyvä poistoero	1 587 955	1 699 071
Verotuspoistoihin liittyvä poistoero		
Poistoero yhteensä	1 587 955	1 699 071

- 27) Pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan kuuluvat velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua

	2024	2023
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 350 000	1 025 000
Liittymismaksut		
Pitkäaikaiset velat yhteensä	1 350 000	1 025 000

- 28) Erittely liikkeeseen lasketuista joukkovelkakirjalainoista
Ei ilmoitettavaa

- 29) Pakollisiin varauksiin merkityt erät

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Muut pakolliset varaukset				
Pelastuslaitos/ varallaolokorvaukset	276 323	348 600	276 323	348 600
Muut pakolliset varaukset yhteensä	276 323	348 600	276 323	348 600

- 30) Pitkä- ja lyhytaikaiset velat tytäryhteisöille, kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä, ja osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille

	2024		2023	
	Pitkä- aikainen	Lyhyt- aikainen	Pitkä- aikainen	Lyhyt- aikainen
Velat tytäryhteisöille				
Saadut ennakot		39 330		39 330
Ostovelat		499		
Liittymismaksut ja muut velat				
Siirtovelat				
Yhteensä	0	39 829	0	39 330
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Saadut ennakot				
Ostovelat		0		15 431
Liittymismaksut ja muut velat				
Siirtovelat				
Yhteensä	0	0	0	15 431
Velat osakkuus- tai sekä muille omistusyht.				
Ostovelat		43 884		40 848
Yhteensä	0	43 884	0	40 848
Vieras pääoma yhteensä	0	83 714	0	95 609

- 31) Maksuvalmiuden kannalta merkittävä sekkilimiitti
Ei ilmoitettavaa

32) Muut velat – erän jakautuminen liittymismaksuihin ja muihin velkoihin

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Muut velat				
Liittymismaksuvelat	412	0		
Muut velat	116 376	109 044	100 340	96 374
Muut velat yhteensä	116 788	109 044	100 340	96 374

33) Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Valtionosuusennakot/tuloennakot	288 080	247 980	285 395	247 932
Menojäämät				
Lomapalkkajaksotus	452 641	440 262	420 080	407 495
Menojäämäpalkat	8 845	0		
Korjojaksotukset	13 561	8 624	11 468	6 179
KuEI, VaEI, vakuutusmaksuvelat	103 652	112 358	91 983	105 812
Muut menojäämät	12 848	49 531	8 569	22 916
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	879 626	858 755	817 496	790 334
Siirtovelat yhteensä	879 626	858 755	817 496	790 334

4.4 Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

34) Velat, joista kunta tai konserniin yhdisteltävä yhteisö on pantannut, kiinnittänyt tai muulla tavalla antanut vakuudeksi omaisuuttaan

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	120 000	180 000		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	62 230	62 230		

35-37) Kunnan antamat muut vakuudet lajeittain eriteltyinä

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Omasta puolesta annetut vakuudet				
Sitoumusten vakuudeksi annetut kiinnitykset				
Sitoumusten vakuudeksi pantatut arvopaperit	249	210		
Yhteensä				
Kuntakonserniin kuuluvien yht. puolesta annetut vakuudet				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset				
Pantatut arvopaperit				
Yhteensä				
Muiden puolesta annetut vakuudet				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset				
Pantatut arvopaperit				
Yhteensä				
Vakuudet yhteensä	0	0	0	0

38) Vuokrasopimusten mukaisten vuokrien jäljellä olevien määrien yhteissumma

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Vuokravastuut yhteensä	313 651	160 832	28 678	46 349
-siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	60 944	56 368	14 786	18 856
-siitä PPP-hankkeet (public-privat partnership)				
-siitä sopimukseen sisältyvät lunastusvelvoitteet				
Leasingsopimuksiin ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuita.				

39) Kunnan antamat vastuusitoumukset sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta

Järjestelyjen tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma			1 044 000	1 044 000
Jäljellä oleva pääoma			549 255	625 395
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	360 875	360 875	360 875	360 875
Jäljellä oleva pääoma	29 837	33 566	29 837	33 566

40) Muut kunnan antamat vastuusitoumukset ja muut vastuut

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista		
	2024	2023
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	19 990 141	19 860 215
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.		
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	21 451	15 809

konsernin osalta ei ilmoitettavaa

41) Muut kuntaa koskevat taseen ulkopuoliset järjestelyt

Järjestelyjen tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Sopimusvastuut				
Hankkeiden omarahoitusosuudet (Sakky)	9 527	16 990		
Arvonlisäveron palautusvastuu *)	547 069	528 941	423 993	387 356

*) Palautuksena ja vähennyksenä käsitellyt arvonlisäverot uudisrakennusten ja perusparantamisen hankintamenoista, joihin liittyy mahdollinen palautusvelvollisuus kiinteistöt myytäessä tai niiden käyttötarkoituksen muuttuessa vähennykseen tai palautukseen oikeuttamattomaan tarkoitukseen (AVL 120 §). Palautusvastuuta määriteltäessä otetaan huomioon kiinteistöt, joiden osalta vastuun toteutuminen on todennäköistä investointi- tai taloussuunnitelmaan tai toimenpideohjelmaan perustuen.

4.5 Ympäristöasioiden harkinnanvarainen esittäminen

Ei esitetä liitetietoja

4.6 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkiota ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

42) Henkilöstön lukumäärä 31.12. tehtäväalueittain

	2024	2023
Yleishallinto	9	9
Opetus- ja kulttuuritoimi	63	64
Yhdyskuntapalvelut (tekninen toimi)	16	15
Muut palvelut	0	3
Yhteensä	88	91

43) Tilikauden henkilöstökulut

	2024	2023
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	4 410 196	4 333 309
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	4 368	*6 827
Henkilöstökulut yhteensä	4 414 563	*4 340 136

44) Luottamushenkilön palkkioista perityt ja puolueelle tai puolueyhdistykselle tilitetty luottamushenkilömaksut

	2024	2023
Suomen Keskusta	2 025	1 701
Kansallinen Kokoomus	899	573
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	315	278
Vasemmistoliitto	770	647
Perussuomalaiset	617	488
Vihreä liitto	0	9
Suomen Kristillisdemokraatit	0	
Yhteensä	4 626	3 696

45) Tilintarkastajan palkkiot

	2024	2023
Itä-Suomen Tilintarkastus Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	5 196	7 065
Tilintarkastajan lausunnot		
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	5 364	5 814
Muut palkkiot		
Palkkiot yhteensä	10 560	12 879

46) Kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien väliset liiketoimet
Ei ilmoitettavaa

5. ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET

VESIHUOLTOLAITOS

Tilivelvolliset: tekninen johtaja ja teknisen lautakunnan jäsenet

Vesihuoltolaitos vastaa riittävän ja hyvälaatuisen talousveden toimittamisesta ja jakelusta kunnanhallituksen vahvistaman vesilaitoksen toiminta-alueen asiakkaiden tarpeisiin. Lisäksi se vastaanottaa ja puhdistaa kunnanhallituksen vahvistaman viemärlaitoksen toiminta-alueen asiakkaiden verkostoon toimittamat jätevedet vähintään ympäristölupapäätöksen mukaiseen puhdistustasoon.

Veden toimittamiseen käytetään Hyvärilän vedenottamoa, jonka lisäksi vettä ostetaan Koillis-Savon Vesi Oy:ltä. Lisäksi vettä myydään Tuusniemen vesiosuuskunnalle sekä Heinäveden kunnalle. Jätevedet käsitellään Pahkasalon jätevedenpuhdistamolla, jonne jätevedet johdetaan Kirkonkylän, Hietarannan, Ritonniemen ja Pahkasalon alueilta (Tuusniemen kunnan vesihuoltolaitoksen toiminta-alue) sekä Ruokosen ja Tulikallion alueilta (Tuusniemen vok:n toiminta-alue). Puhdistustoimintaa seurataan puhdistamolta ja Juojärvestä otetuilla vesinäytteillä.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Viemäriverkostoon tulevien hulevesien määrän vähentäminen	Kiinteistöillä tehdyt saneeraukset	Ympäristöluvan edellyttämälle tasolle.	Yksityiset kiinteistönomistajat eivät ole saneeranneet riittävästi omia järjestelmiään hulevesien vähentämiseksi.
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			
Viemäriverkostoon tulevien ja johdettavien hulevesien määrän vähentäminen	Kiinteistöillä tehdyt saneeraukset	Ympäristöluvan edellyttämälle tasolle.	Yksityiset kiinteistönomistajat eivät ole saneeranneet riittävästi omia järjestelmiään hulevesien vähentämiseksi.

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2024-2026	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Käyttöveden toimitusvarmuus	Toimintahäiriöt	Toimintahäiriöiden minimointi	Toimintahäiriöitä oli muutama, etsittiin vuotokohtaa sekä vaihdettiin linja- sekä talosulkuja. Näiden töiden takia muodostui lyhyitä vesikatkoja.
Viemäriverkoston toimivuus	Toimintahäiriöt	Toimintahäiriöiden minimointi	Toimintahäiriöitä ei ollut.
Vesi- ja viemärlaitoksen korjausvelan laskeminen ja pitkän tähtäimen suunnitelman laatiminen korjausvelan hallitsemiseksi.	Dokumenttien valmiusaste.	Vesi- ja viemärlaitoksen korjausvelan laskeminen ja pitkän tähtäimen suunnitelmat korjausvelan hallitsemiseksi valmiit 2025	Korjausvelkalaskelmat on tehty ja pohja pitkän tähtäimen suunnitelmaa varten on valmiina.
Talousarviovuoden 2024 tavoitteet			

Jäteveden puhdistamon ympäristöluvan mukainen toiminta	Lupaehtojen seuranta	Lupaehtojen noudattaminen	Toiminta on ollut ympäristöluvan mukaista. Keväällä yksi ohitus runsaiden hulevesien takia.
Käyttöveden toimitusvarmuus	Toimintahäiriöt	Toimintahäiriöiden minimointi	Toimintahäiriöitä oli muutama, etsittiin vuotokohtaa sekä vaihdettiin linja- sekä talosulkuja. Näiden töiden takia muodostui lyhyitä vesikatkoja.
Viemäriverkoston toimivuus	Toimintahäiriöt	Toimintahäiriöiden minimointi	Toimintahäiriöitä ei ollut.
Vesi- ja viemärlaitoksen korjausvelan laskeminen	Dokumenttien valmiusaste.	Vesi- ja viemärlaitoksen korjausvelkalaskelmien lähtötietojen selvittäminen	Korjausvelkalaskelmat on tehty ja pohja pitkän tähtäimen suunnitelmaa varten on valmiina.

Vuosien mittaan vesilaitoksen taksoja on korotettu varsin maltillisesti. Vuodelle 2024 taksoja korotettiin hieman enemmän kuin aiemmin, perusmaksuja 15 % ja käyttömaksuja 5 %. Liittymämaksuja ei korotettu, mutta muihin taksoihin tehtiin 5 %:n korotus.

Tuusniemen vesilaitoksen taksat ovat koko maan keskiarvoon nähden hieman korkeammat, mutta lähialueen vesilaitosten kanssa lähes samalla tasolla. Suuremmissa vesilaitoksissa päästään parempaan kustannustehokkuuteen ja asiakaskanta on suurempi eli maksajia on enemmän.

Ohessa vertailua veden kulutusmaksuista ja jätevesimaksuista vuodelta 2023 (sis. alv 24 %)

Maksutyyppi	Koko maan ka v. 2023	Tuusniemi v. 2023	Kaavi v. 2023	Kuopion Vesi Oy v. 2023	Heinävesi v. 2023	Rautavaara v. 2023
Veden käyttömaksu (€/m ³)	2,49	2,51	2,07	2,16	2,89	1,65
Jätevesimaksu (€/m ³)	3,27	5,28	4,79	2,95	3,72	4,15

Talous

Vesi- ja viemärlaitoksen toimintatuotot ylittivät vuonna 2024 talousarvion 64.396 eurolla ollen yhteensä 472.278 €. Menot alittuivat 130 eurolla ollen yhteensä 293.169 €. Vesihuoltolaitoksen tulos tilikaudella 2024 oli 70.479 euroa ylijäämäinen eli tulos oli 65.132 euroa parempi kuin talousarvioon oli arvioitu.

	TP 2023	TA 2024	Muutos	TA muut. jälkeen	Toteuma	Poikkeama
VESIHUOLTO YHTEENSÄ						
Toimintatuotot	391 818	407 882	0	407 882	472 278	-64 396
Toimintakulut	-26 2414	-249 300	-44 000	-293 300	-293 169	-130
Toimintakate (netto)	129 403	158 582	-44 000	114 582	179 109	-64 527
Poistot	-110 789	-109 235	0	-109 235	-108 629	-606
Tehtävän kokonaiskust.	18 615	49 347	-44 000	5 347	70 479	-65 132
=valtuustoon nähden sitovat erät						

VESIHUOLLON INVESTOINNIT**VESI- JA VIEMÄRILAITOKSEN TÄYDENNYSRAKENTAMINEN**

	TA 2024	MRM	Käyttö	Poikkeama
Vesilaitos runkoventtiilien uusiminen	-30.000	19.282	-10.717	-1
Lamminpään vedenkäsittelylaitoksen saneeraus osa 2	-285.000	-11.429	-296.428	-1
Lukitusjärjestelmän uusiminen		-22.855	0	-22.855

Hankekuvaus: Kunnan kriittisen infrastruktuurin perusparantaminen

	TP 2023	Talousarvio 2024	MRM 2024	TA muut. jälkeen	Toteutuma 2024	Poikkeama 2024
Investointimenot	-170 367	-315 000	-15 000	-330 000	-307 145	-22 855
Investointitulot		0	0	0	0	0
Nettomenot	-170 367	-315 000	-15 000	-330 000	-307 145	-22 855

= valtuustoon nähden sitovat erät

Tuusniemen kunta

Vesihuoltolaitos / Tuloslaskelma 1.1.-31.12.2024

Kirjanpidollinen taseyksikkö

	2024	2023	muutos
Liikevaihto	472 194,41	391 364,97	80 829,44
Valmistus omaan käyttöön	0,00	0,00	0,00
Liiketoiminnan muut tuotot	3,00	452,62	-449,62
Tuet ja avustukset kunnalta	80,35	0,00	80,35
Materiaalit ja palvelut	-210 776,17	-177 519,38	-33 256,79
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-110 638,32	-99 865,71	-10 772,61
Palvelujen ostot	-100 137,85	-77 653,67	-22 484,18
Henkilöstökulut	-79 946,00	-79 018,33	-927,67
Palkat ja palkkiot	-63 797,71	-62 782,78	-1 014,93
Henkilösivukulut	-16 148,29	-16 235,55	87,26
Eläkekulut	-14 598,64	-14 053,81	
Muut henkilösivukulut	-1 549,65	-2 181,74	
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-108 629,41	-110 788,63	2 159,22
Arvonalentumiset			
Liiketoiminnan muut kulut	-2 446,99	-5 876,69	3 429,70
Liikelylijäämä (-alijäämä)	70 479,19	18 614,56	51 864,63
Rahoitustuotot ja -kulut	-80 921,97	-55 041,80	-25 880,17
Muut rahoitustuotot			
Kunnalle maksetut korkokulut			
Korvaus peruspääomasta/jäännös-po.	-80 921,97	-55 041,80	-25 880,17
Muut rahoituskulut			
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-10 442,78	-36 427,24	25 984,46
Satunnaiset tuotot ja -kulut			
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-10 442,78	-36 427,24	25 984,46
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)			
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai väh (+)			
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-10 442,78	-36 427,24	25 984,46
LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT			
Sijoitetun pääoman tuotto, %	4,8	1,3	
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	4,8	1,3	
Voitto, %	-2,2	-9,3	

Tuusniemen kunta

Vesihuoltolaitos / Rahoituslaskelma v. 2024

Kirjanpidollinen taseyksikkö

	2024	2023
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikeliijäämä	70 479,19	18 614,56
Poistot ja arvonalentumiset	108 629,41	110 788,63
Rahoitustuotot- ja kulut (sisäiset tuotot ja kulut)	-80 921,97	-55 041,80
Satunnaiset erät		
Tulorahoituksen korjaukset	98 186,63	74 361,39
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-307 145,17	-170 366,13
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	0,00
Pysyvien vastaavien hyöd.luovutustulot	-307 145,17	-170 366,13
Toiminnan ja investointien rahavirta	-208 958,54	-96 004,74
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys muilta		
Antolainasaamisten vähennys muilta	0,00	0,00
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys kunnalta		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys kunnalle		
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos lis-/väh+	0,00	0,00
Saamisten muutos kunnalta, lis-/väh+	287 833,72	31 939,31
Saamisten muutos muilta, lis-/väh+	-90 685,62	-7 072,04
Korottomien velkojen muutos kunnalta	52 381,96	
Korott.velkojen muutos muilta lis+/väh-	-40 571,52	208 958,54
Rahoituksen rahavirta	208 958,54	96 004,74
Rahavarojen muutos	0,00	0,00
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	0,00	0,00
Rahavarat 1.1.	0,00	0,00
	0,00	0,00
LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	-203 068	68 486
Investointien tulorahoitus, %	31,97	43,65
Laskennallinen lainanhoitokate		
Kassan riittävyys		
Quick ratio	1,3	3,0
Current ratio	1,3	3,0

Tuusniemen kunta

Vesihuoltolaitos / Tase 31.12.2024

Kirjanpidollinen taseyksikkö

VASTAAVAA	31.12.2024	31.12.2023	<i>muutos</i>
PYSYVÄT VASTAAVAT	1 412 873,12	1 214 357,36	198 515,76
Aineelliset hyödykkeet			
Rakennukset	319 593,17	344 028,89	-24 435,72
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 093 279,95	745 472,91	347 807,04
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	0,00	124 855,56	-124 855,56
SIJOITUKSET			
Muut saamiset			
VAIHTUVAT VASTAAVAT	166 519,39	363 667,49	-197 148,10
Vaihto-omaisuus			
Aineet ja tarvikkeet			
Saamiset			
Lyhytaikaiset saamiset	166 519,39	363 667,49	-197 148,10
Myyntisaamiset	166 519,39	75 833,77	90 685,62
Saamiset kunnalta	0,00	287 833,72	-287 833,72
Muut saamiset	0,00	0,00	0,00
	1 579 392,51	1 578 024,85	1 367,66

VASTATTAVAA	31.12.2024	31.12.2023	<i>muutos</i>
OMA PÄÄOMA	1 448 132,79	1 458 575,57	-10 442,78
Peruspääoma	1 547 857,02	1 547 857,02	0,00
Edell.tilikausien yli/alijäämä	-89 281,45	-52 854,21	-36 427,24
Tilikauden yli/alijäämä	-10 442,78	-36 427,24	25 984,46
VIERAS PÄÄOMA	131 259,72	119 449,28	11 810,44
Lyhytaikainen			
Lainat kunnalta	52 381,96		52 381,96
Ostovelat	46 771,58	90 009,97	-43 238,39
Muut velat	20 701,04	17 588,11	3 112,93
Siirtovelat	11 405,14	11 851,20	-446,06
	1 579 392,51	1 578 024,85	1 367,66

LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuusaste, %	91,7	92,4
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	27,8	30,5
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	-100	-89
Lainakanta 31.12., 1000 €	0	0
Lainakanta ja vuokravastuut 31.12., 1000€	0	0
Lainasaamiset 31.12.,1000 €	0	0

Tuusniemen kunta

Vesihuoltolaitos / Tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu

Kirjanpidollinen taseyksikkö

	Tp 2023	Alkuperäinen TA 2024	Muutos TA 2024	Muutettu TA 2024	Toteuma 2024	Poikkeama
Liikevaihto	391 365	407 882		407 882	472 194	64 312
Vesi- ja jätevesimaksut (ulk.)	251 251	249 000		249 000	272 752	23 752
Vesihuollon liittymismaksut	0	17 000		17 000	30 650	13 650
Vesihuollon perusmaksut	81 059	84 300		84 300	94 023	9 723
Jätteenkulj.-ja käsittelymaksut	12 625	10 000		10 000	14 193	4 193
Muut liiketoiminnan tuotot	2 073	2 000		2 000	2 310	310
Vesi- ja jätevesimaksut (sis.)	44 358	45 582		45 582	58 265	12 683
Liiketoiminnan muut tuotot	453	0	0	0	83	83
Materiaalit ja palvelut	-177 519	-168 491	-36 000	-204 491	-210 776	-6 285
Aineet, tarvikkeet ja tavarat						
Ostot tilikauden aikana	-99 866	-90 950	-8 000	-98 950	-110 638	-11 688
Varastojen lis (+) tai väh (-)						
Palvelujen ostot						
ulkoiset	-53 244	-66 661	-28 000	-94 661	-77 634	17 027
sisäiset	-24 410	-10 880		-10 880	-22 504	-11 624
Henkilöstökulut	-79 018	-78 159	-8 000	-86 159	-79 946	6 213
Palkat ja palkkiot	-62 783	-61 960	-6 434	-68 394	-63 798	4 596
Henkilösivukulut	-16 236	-16 199	-1 566	-17 765	-16 148	1 617
Muut toimintakulut						
ulkoiset						
sisäiset						
Poistot ja arvonalentumiset						
Suunnitelman mukaiset poistot	-110 789	-109 235	0	-109 235	-108 629	606
Liiketoiminnan muut kulut	-5 877	-2 650		-2 650	-2 447	203
Liikeylijäämä (-alijäämä)	18 615	49 347	-44 000	5 347	70 479	65 132
Rahoitustuotot ja -kulut	-55 042	-80 922	0	-80 922	-80 922	0
Muut rahoitustuotot (kulut)						
Kunnalle maksetut korkokulut						
Korvaus peruspääomasta	-55 042	-80 922		-80 922	-80 922	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-36 427	-31 575	-44 000	-75 575	-10 443	65 132

Tuusniemen kunta

Vesihuoltolaitos / Rahoitusosan toteutusvertailu

Kirjanpidollinen taseyksikkö

	Alkuperäinen TA 2024	Muutos TA 2024	Muutettu TA 2024	Toteuma 2024	Poikkeama
TOIMINNAN RAHAVIRTA					
Liikelyjäämä/alijäämä	49 347	-44 000	5 347	70 479	65 132
Poistot ja arvonalentumiset	109 235		109 235	108 629	-606
Rahoitustuotot- ja kulut	-80 922		-80 922	-80 922	0
Satunnaiset erät					0
Tulorahoituksen korjauserät					0
	77 660	-44 000	33 660	98 187	64 527
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA					
Investointimenot	-315 000	-15 000	-330 000	-307 145	22 855
Rahoitusosuudet investointimenoihin					
Pysyvien vastaavien hyöd.luovutustulot					
	-315 000	-15 000	-330 000	-307 145	22 855
Toiminnan ja investointien rahavirta	-237 340	-59 000	-296 340	-208 959	87 381
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäys muilta					
Antolainasaamisten vähennys muilta					
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys kunnalta					
Pitkäaikaisten lainojen vähennys kunnalle					
Lyhytaikaisten lainojen muutos					
Oman pääoman muutokset					
Vaikutus maksuvalmiuteen	-237 340	-59 000	-296 340	-208 959	87 381

TILINPÄÄTÖS 1.1.2024 - 31.12.2024

Tilinpäätöstä koskevat liitetiedot

1) Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaan.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Laskentaperusteet on esitetty kunnan liitetiedoissa.

Tuloslaskelman liitetiedot

6) Liikevaihto

sisältää ulkoiset ja sisäiset tulot	2024	2023
Vesilaitos	164 737,28	136 527,08
Viemärlaitos	307 457,13	254 837,89
yhteensä	472 194,41	391 364,97

11) Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu pysyvien vastaavien hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan. Hyödykkeet, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, kirjataan vuosikuluksi. Arvioidut poistoajat sekä poistomenetelmät on esitetty kunnan liitetietojen kohdassa 11).

Taseen liitetiedot

Vastaavaa

19) Pysyvät vastaavat tase-eräkohtaisesti

Aineelliset hyödykkeet						tp 2024	
	Maa- ja vesi-alueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja kesk.er.h	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.		344 029	745 473			124 856	1 214 357
Lisäykset tilikauden aikana			307 145				307 145
Rahoitusosuudet tilikaudella							0
Vähennykset tilikaudella aikana							0
Siirrot erien välillä			124 856			-124 856	0
Tilikauden poisto		-24 436	-84 194				-108 630
Arvonlennukset							
Poistamaton hankintameno 31.12.		319 593	1 093 280			0	1 412 873
Arvonkorotukset							
Kirjanpitoarvo 31.12.		319 593	1 093 280			0	1 412 873
Olennaiset lisäpoistot							
Puretut rakennukset							

Vastattavaa

25) Oman pääoman erittely

	2024	2023
Peruspääoma 1.1.	1 547 857,02	1 547 857,02
Lisäykset		
Vähennykset		
Peruspääoma 31.12.	1 547 857,02	1 547 857,02
Edellisten tilikausien ylijäämä	-89 281,45	-52 854,21
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-10 442,78	-36 427,24
Oma pääoma yhteensä	1 448 132,79	1 458 575,57

33) Siirtovelat

	2024	2023
Lyhytaikaiset		
Lomapalkkajaksotus	11 405,14	11 851,20
yhteensä	11 405,14	11 851,20

Henkilöstöä koskevat liitetiedot

42) Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	2024	2023
Veden tuotanto	1	1
Jäteveden puhdistus	1	1
yhteensä	1	1

43) Tilikauden henkilöstökulut

	2024	2023
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	79 946,00	79 018,33
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin		
Henkilöstökulut yhteensä	79 946,00	79 018,33

Tuusniemen kunta
Kirjanpitoilisen taseyksikön (vesihuolto) vaikutus kunnan tilikauden tuloksen muodostumiseen

tp 2024

	Talousarvion toteutuminen			Sisäinen			Peruskunnan ja liikelaitosten tulos		Kokonaistarkastelu ULKOINEN
	ulkoinen + sisäinen		Kunta yhteensä	Eliminoinnit kunta-liikel.sis.		Kunta yhteensä	ulkoinen		
	Peruskunta	Taseyksikkö		sis kunta-liikel.	sis liikel-kunta		Peruskunta	Taseyksikkö	
Toimintatuotot									
Myyntituotot	2 560 337,16	472 194,41	3 032 531,57	22 503,66	58 265,48	2 951 762,43	1 320 053,34	413 928,93	1 733 982,27
Maksutuotot	126 655,91		126 655,91			126 655,91	126 655,91		126 655,91
Tuet ja avustukset	352 953,74	80,35	353 034,09			353 034,09	352 953,74	80,35	353 034,09
Muut toimintatuotot	1 352 008,25	3,00	1 352 011,25			1 352 011,25	1 254 717,52	3,00	1 254 720,52
Toimintatuotot yhteensä	4 391 955,06	472 277,76	4 864 232,82	22 503,66	58 265,48	4 783 463,68	3 054 380,51	414 012,28	3 468 392,79
Vaimistus omaan käyttöön	11 441,56		11 441,56			11 441,56	11 441,56	0,00	11 441,56
Toimintakulut									
Henkiöstökulut	-4 330 249,51	-79 946,00	-4 410 195,51			-4 410 195,51	-4 330 249,51	-79 946,00	-4 410 195,51
Palvelujen ostot	-3 789 567,04	-100 137,85	-3 889 704,89	-42 450,80	-22 503,66	-3 824 750,43	-2 520 869,53	-77 634,19	-2 598 503,72
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-812 282,89	-110 638,32	-922 921,21	-15 075,36	-739,32	-907 106,53	-797 207,53	-109 899,00	-907 106,53
Avustukset	-310 032,26		-310 032,26			-310 032,26	-310 032,26	0,00	-310 032,26
Muut toimintakulut	-590 842,00	-2 446,99	-593 288,99			-593 288,99	-502 017,82	-2 446,99	-504 464,81
Toimintakulut yhteensä	-9 832 973,70	-293 169,16	-10 126 142,86	-57 526,16	-23 242,98	-10 045 373,72	-8 460 376,65	-269 926,18	-8 730 302,83
Toimintakate	-5 429 577,08	179 108,60	-5 250 468,48	-35 022,50	35 022,50	-5 250 468,48	-5 394 554,58	144 086,10	-5 250 468,48
Verotulot	5 296 822,94		5 296 822,94			5 296 822,94	5 296 822,94		5 296 822,94
Valtionosuudet	53 093,00		53 093,00			53 093,00	53 093,00		53 093,00
Rahoitustuotot ja -kulut									
Korkotuotot	8 721,57		8 721,57			8 721,57	8 721,57		8 721,57
Muut rahoitustuotot	368 946,38		368 946,38	80 921,97		288 024,41	288 024,41		288 024,41
Korkokulut	-118 048,94		-118 048,94			-118 048,94	-118 048,94		-118 048,94
Muut rahoituskulut	-1 196,59	-80 921,97	-82 118,56			-80 921,97	-1 196,59		-1 196,59
Vuositake	178 761,28	98 186,63	276 947,91	45 899,47	-45 899,47	276 947,91	132 861,81	144 086,10	276 947,91
Poistot ja arvonalentumiset									
Suunnitelman mukaiset poistot	-790 093,73	-108 629,41	-898 723,14			-898 723,14	-790 093,73	-108 629,41	-898 723,14
Arvonalentumiset									
Satunnaiset tuotot									
Tilikauden tulos	-611 332,45	-10 442,78	-621 775,23	45 899,47	-45 899,47	-621 775,23	-657 231,92	35 456,69	-621 775,23
Poistoeron lisäys (-) tai väh. (+)	111 115,92		111 115,92			111 115,92	111 115,92		111 115,92
Varausten lisäys (-) tai väh. (+)									
Rahastojen lisäys (-) tai väh. (+)									
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-500 216,53	-10 442,78	-510 659,31	45 899,47	-45 899,47	-510 659,31	-546 116,00	35 456,69	-510 659,31

ASUNTOJEN VUOKRAUSTOIMINTA

Tilivelvolliset: tekninen johtaja

Asuntojen vuokraustoiminta sisältää seuraavat asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöt:

Asunto Oy Hietaranta, Asunto Oy Peltotie, Asunto Oy Keskipiha, Kiinteistö Oy Pankinkulma, Asunto Oy Metsärivi, Asunto Oy Hoikanranta, Asunto Oy Veljestalo, Asunto Oy Juojärvenrinne, Asunto Oy Veljesmäki.
Kunta maksaa em. asunto-osakeyhtiöille yhtiövastikkeet ja laskuttaa asuntojen vuokrat.**Talous**

	TP 2023	TA 2024	Muutos	TA muut. jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Asuntojen vuokraustoiminta						
Toimintatuotot	41 695	50 700		50 700	38 802	11 898
Toimintakulut	-65 463	-62 394	-201 000	-263 394	-263 005	-389
Toimintakate (netto)	-23 768	-11 694	-201 000	-212 694	-224 203	11 509
Poistot	0	-413		-413	-413	0
Tehtävän kokonaiskust.	-23 768	-12 107	-201 000	-213 107	-224 616	11 509
=valtuustoon nähden sitovat erät						

Tuusniemen kunta

Asuntojen vuokraustoiminta / Tuloslaskelma 1.1.-31.12.2024

Laskennallisesti eriytetty tuloslaskelma

	2024	2023	muutos
Liikevaihto	38 463,88	40 864,65	-2 400,77
Liiketoiminnan muut tuotot	338,12	830,07	-491,95
Materiaalit ja palvelut	-21 974,30	-12 166,90	- 9 807,40
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-5 954,53	-8 299,79	2 345,26
Palvelujen ostot	-16 019,77	-3 867,11	-12 152,66
Henkilöstökulut	-2 588,14	-877,18	-1 710,96
Palkat ja palkkiot	-2 167,22	-733,83	-1 433,39
Henkilösivukulut	-420,92	-143,35	-277,57
Eläkekulut	-374,86	-125,18	
Muut henkilösivukulut	-46,06	-18,17	
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-413,00	0,00	-413,00
Arvonalentumiset			
Liiketoiminnan muut kulut	-238 442,66	-52 418,60	-186 024,06
Huoneistojen vastikkeet	-45 228,96	-52 602,08	
Muut liiketoiminnan muut kulut	-193 213,70	-183,48	
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-224 616,10	-23 767,96	-200 848,14
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)	-224 616,10	-23 767,96	-200 848,14

6. HENKILÖSTÖKERTOMUS

HENKILÖSTÖKERTOMUS VUODELTA 2024

Henkilöstökertomukseen on kerätty henkilöstöä kuvaavia tunnuslukuja vuodelta 2024 lähinnä henkilöstöhallinnon järjestelmistä. Tunnusluvut ovat pääosin vuoden lopun (31.12.) tilanteen mukaisia. Henkilöstöhallinnollisten tunnuslukujen avulla kuvataan mm. henkilöstön määrää ja sen kehitystä, henkilöstökustannuksia ja henkilöstörakennetta. KT on antanut uuden suosituksen henkilöstökertomuksen laadintaan vuoden 2022 alusta alkaen. Yleisten tunnuslukujen lisäksi henkilöstökertomus pitää sisällään viisi tunnuslukua, jotka voidaan kerätä valtakunnallisesti samalla tavalla ja ovat näin vertailukelpoisia. Nuo tunnusluvut ovat henkilötyövuosi, henkilöstön ikärakenne, vakinaisen henkilöstön vaihtuvuus, sairauspoissaolot ja henkilöstön osaamisen kehittäminen / koulutuspäivät. Tunnusluvut ovat pitkälti samoin periaattein laskettuja aiempien vuosien henkilöstökertomuksissa, mutta mm. esittämistavassa on muutoksia.

Palvelujen tuotanto ja rakenne, taloudellinen tilanne ja strategia ohjasivat henkilöstön määrää. Palkkamenot olivat 3 622 433 € ja ne nousivat edelliseen vuoteen 2,82 %. Vakainainen henkilöstö lisääntyi 2 henkilöllä ja sen määrä oli sataa asukasta kohti 2,77 henkilöä.

Eniten henkilöstö lisääntyi yläkoulussa ja lukiossa edellisvuoteen verrattuna 1,53 henkilötyövuotta, joka on 7,75 % edellisvuoteen.

Ikääntyminen ja vähäinen vakinaisen henkilöstön vaihtuvuus edellyttävät henkilöstön jaksamiseen panostusta. Henkilöstön jaksamista tuettiin mm. työkykyä ylläpitävän toiminnan avulla, kuten liikunta- ja virkistysiltoapäivien muodossa. Vuonna 2022 Tuusniemen kunnassa otettiin käyttöön e-Passi ja sen arvo vuonna 2024 oli 120 €/henkilö. E-passia käytti vuoden aikana 90 henkilöä. E-passin kokonaiskäyttöaste oli 85,52 % euroissa 8 620,41 € ja se jakaantui liikuntaan/kuultuuriin 52,30 % 4 508,50 euroa ja hyvinvointiin 47,7 % 4 111,81 euroa.

Vuoden 2023 alusta lukien Pohjois-Savon hyvinvointialueelle siirtyi 84 työntekijää vanhus- ja hoivapalveluista ja 3 työntekijää ateriapalveluista.

Henkilöstökertomuksessa vuoden 2022 vertailuluvuissa suluissa on mukana Pohjois-Savon hyvinvointialueelle siirtynyt henkilöstö.

HENKILÖSTÖMÄÄRÄ 31.12.2024

Tuusniemen kunnan henkilöstö 31.12.2024 oli **88** henkilöä.

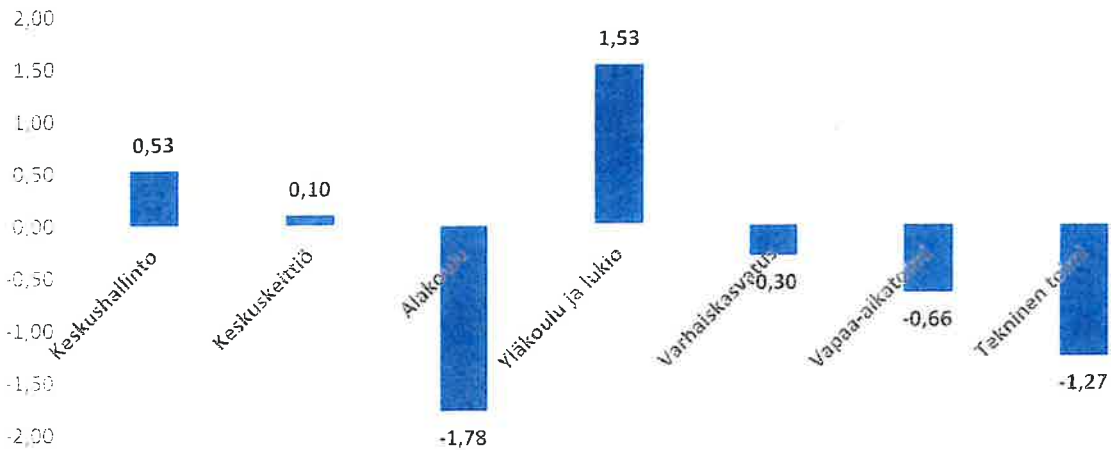
	Vakinaiset					Sijaiset ja määräaikaiset (sis. työllistetyt ja oppisopimussuhteiset)				
	Kokoaikaiset		Osa-aikaiset			Kokoaikaiset		Osa-aikaiset		
	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Yht.	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Yht.
2024	38	16	10	0	64	9	0	12	3	24
2023	41	16	5	0	62	10	4	13	2	29
2022	(93) 41	(16) 15	(21) 8	(1) 0	(131) 64	(23) 9	(10) 4	(10) 9	(5) 3	(48) 25

HENKILÖTYÖVUODET

Seuraavassa taulukossa on esitetty henkilötyövuodet koko kunnan henkilöstön osalta (sisältää myös määräaikaiset, sijaiset ja palkkatyöllistetyt). Osa-aikainen henkilö on muutettu henkilötyövuodeksi hänen osa-aikaprosenttiaan vastaavasti. Henkilötyövuosien laskennassa ei ole huomioitu palkattomia poissaoloja, vaan laskettu palkalliset keskeytykset ja työaika. Kesänuoret eivät sisälly laskentaan.

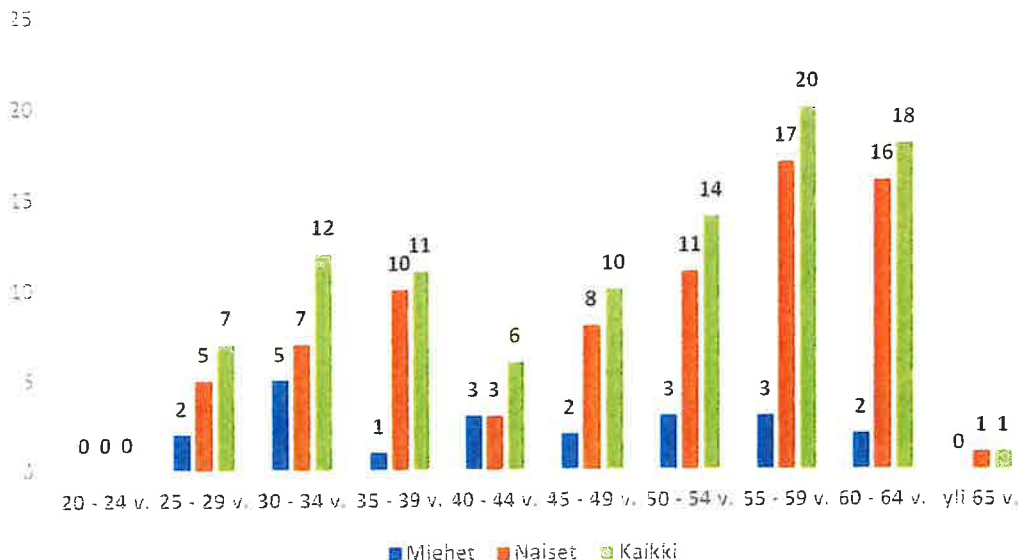
HENKILÖTYÖVUODET	2024	2023	2022
Keskushallinto	5,99	5,46	4,79
Keskuskeittiö	4,10	4,20	5,96 (8,96)
Sosiaalitoimi	0	0	(7,84)
Palvelukeskus	0	0	(21,60)
Koivukoti	0	0	(18,85)
Kotipalvelu	0	0	(22,88)
Toimintakeskus	0	0	(3,87)
Alakoulu	11,90	13,68	13,08
Yläkoulu ja lukio	31,41	29,88	28,46
Lasten päivähoito, varhaiskasvatus	15,10	15,40	11,85
Vapaa-aikatoimi	3,12	3,78	2,25
Tekninen toimi	16,48	17,75	19,74
Henkilötyövuodet yhteensä	88,10	90,15	86,13 (164,17)

Henkilöstömuutokset eri työyksiköissä v. 2024

HENKILÖSTÖN IKÄRAKENNE

Tuusniemen kunnan koko henkilöstön määrä 31.12.2024 oli 88, keski-ikä oli 51,86 vuotta (v. 2023 48,4), kun koko kunta-alan valtakunnallinen keski-ikä oli 45,3 vuotta vuonna 2023.

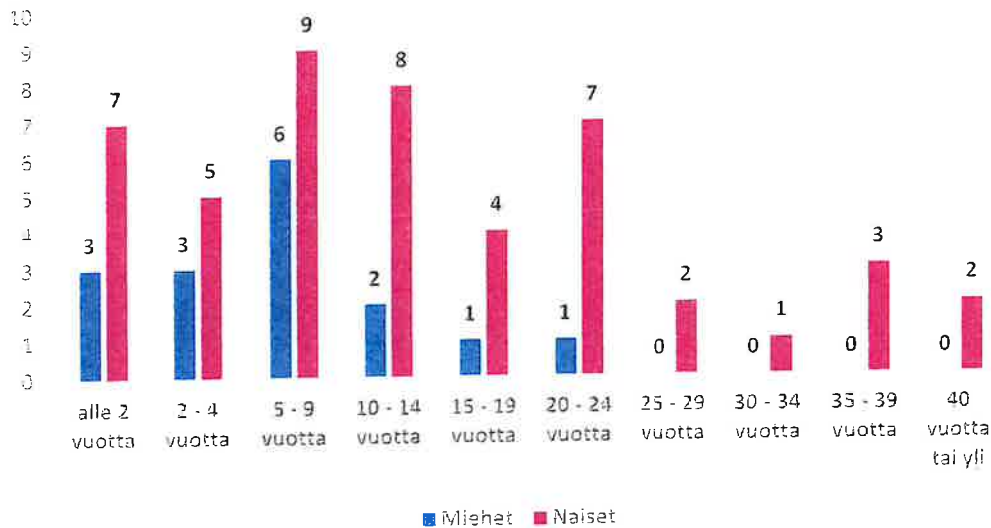
Koko henkilöstö ikäryhmittäin 31.12.2024

VAKINAISEN HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ JA KESKI-ikä 31.12.2024

Työyksikkö	2024		2023		2022	
	Määrä	Keski-ikä	Määrä	Keski-ikä	Määrä	Keski-ikä
Keskushallinto	5	58,6	4	57,8	5	58,0
Keskuskeittiö	4	58,5	4	57,5	4 (7)	55,0 (45,3)
Sosiaalitoimi	0	0	0	0	(10)	(53,4)
Palvelukeskus	0	0	0	0	(16)	(48,5)
Koivukoti	0	0	0	0	(17)	(47,3)
Kotipalvelu	0	0	0	0	(18)	(50,0)
Toimintakeskus	0	0	0	0	(3)	(51,0)
Alakoulu	10	51,8	10	50,8	10	49,8
Yläkoulu	16	50,2	16	48,7	15	48,9
Lukio	3	41,0	3	45,0	3	44,0
Lasten päivähoito, varhaiskasvatus	8	50,6	8	49,1	7	49,0
Vapaa-aikatoimi	2	44,0	2	41,5	2	40,5
Tekninen toimi	16	53,4	15	52,0	18	53,9
Henkilöstön määrä ja keski-ikä	64	51,9	62	50,6	64 (131)	51,1 (49,9)

VAKINAISEN HENKILÖSTÖN TYÖHISTORIA

Vakinaisen henkilöstön työhistoria, palvelussuhteen pituus omalla työnantajalla (henkilöstön lukumäärä palveluksessa olovuosien mukaan ryhmiteltynä).

Henkilöstöohjelmaan otettiin vuoden 2024 alusta lähtien henkilöstön huomioimiseen Tuusniemen kunnan palveluksesta kertyvät palkalliset vapaapäivät. Palkallisia vapaapäiviä myönnettiin 10 vuodesta kahdelle henkilölle, 15 vuodesta yhdelle henkilölle ja 25 vuodesta yhdelle henkilölle. Yhteensä palkallisia vapaapäiviä oli 8 päivää ja ne kohdistuivat sivistötoimeen.

VAKINAISEN HENKILÖSTÖN VAIHTUVUUS

Vakinaisen henkilöstön tulo- ja lähtövaihtuvuus raportoidaan vuoden aikana palvelukseen tulleiden (tai vakinaistettujen) ja palveluksesta eronneiden henkilöiden lukumäärinä.

	2024	2023	2022
Vakinaisiksi palvelukseen tulleet	6	7	6 (21)
Päätyneet palvelussuhteet	5	7	9 (15)
- eronneiden/erotettujen osuus	5	3	4 (7)
- eläkkeelle siirtyneiden osuus	0	4	5 (8)

Henkilöstön vaihtuvuutta voidaan kuvata myös kunnan vakinaisen henkilöstön lähtö- ja tulovaihtuvuusprosentteilla. Lähtövaihtuvuusprosentilla tarkoitetaan päätyneiden palvelussuhteiden ja henkilöstömäärän välistä suhdetta, mukana ovat myös eläkkeelle siirtyneet. Tulovaihtuvuusprosentilla tarkoitetaan alkaneiden palvelussuhteiden ja henkilöstömäärän välistä suhdetta. Lähtövaihtuvuusprosentti koko kunnan tasolla vuonna 2024 oli 7,8 % ja tulovaihtuvuus oli 9,4 %.

Vuonna 2024 vanhuuseläkkeelle ei jäänyt yhtään henkilöä.

SAIRAUSPOISSAOLOT

Sairauspoissaolojen seurantaan on otettu käyttöön v. 2009 aktiivisen aikaisen puuttumisen toimintamalli. Sairauspoissaolojen raja-arvot, jolloin käydään tarvittaessa kahdenkeskinen keskustelu ja yhdessä sovittavat toimenpiteet käynnistetään, ovat 4 tai useampia lyhyitä (1 – 3 vrk) sairauspoissaoloja neljän kuukauden aikana, 1 yli 15 vuorokauden yhtäjaksoinen sairauspoissaolo tai kumulatiivisesti 12 kk:n aikana 15 vrk tai enemmän sairauspoissaoloja. Mikäli yhtäjaksoinen sairasloma jatkuu yli 30 vrk, selvitetään työntekijän työhön paluun tukemiseksi tarvittavat toimenpiteet. Vuoden 2024 aikana edelleen jatkettiin aktiivisen aikaisen seuranta sairauspoissaoloissa.

Henkilöstöohjelma velvoittaa hallintokuntia seuraamaan aktiivisen aikaisen puuttumisen toimintamallin toteutumisen tuloksia. Seuranta ylläpidetään 3 kk:n välein tulostettavilla sairauspoissaololistoilla, jotka tulostetaan esimiehille sekä työterveyshuoltoon. Toimintamallin mukaan sairauspoissaoloihin on puututtu keskustelemalla työntekijän kanssa.

- Toimenpiteenä työntekijöiden terveyteen ja työssä jaksamiseen liittyen on keskusteltu fyysisen ja henkisen kuormituksen määrästä työssä ja tietyissä tapauksissa ohjattu työterveyshuoltoon.
- Pyydetty työterveyshuollosta fyysisen ja psyykkisen haasteen vuoksi työkyvyn arviointeja.
- Käyty työterveyshuollon ja työntekijän kanssa kolmikantaneuvotteluja siitä, miten työtä voidaan keventää.
- Työnkuvaa ja työaikoja on muutettu niin, että työntekijät kokevat jaksavansa paremmin työssä.
- Apuvälineitä on hankittu tarpeen mukaan ja ergonomiakoulutusta on järjestetty.
- Ristiriitatilanteita on käyty läpi ja asioista keskusteltu.

Sairauslomat lisääntyivät edellisvuoteen verrattuna 459 päivää, mikä oli 45,4 % enemmän kuin vuoden 2023 sairauspoissaolot. Vakinaisesta henkilöstöstä 15 henkilöllä ei ollut yhtään sairauspoissaolopäivää v. 2024. Vastaava luku v. 2023 oli 10 ja v. 2022 5 henkilöä. Koronaepidemia vaikutti edelleen vuoden 2024 sairauspoissaolojen määrään.

SAIRAUSPOISSAOLOT	2024	2023	2022
Keskushallinto	8	16	14
Keskuskeittiö	61	93	75 (263)
Sosiaalitoimi	0	0	(120)
Palvelukeskus	0	0	(707)
Koivukoti	0	0	(419)
Kotipalvelu	0	0	(583)
Toimintakeskus	0	0	(54)
Alakoulu	231	125	147
Yläkoulu ja lukio	419	340	222
Lasten päivähoito	417	150	100
Vapaa-aikatoimi	115	88	8
Tekninen toimi	219	199	485
YHTEENSÄ	1470	1011	1051 (3122)

SAIRAUSSPOISSAOLOT	2024	2023	2022
Vakinainen henkilöstö	993	732	792 (2465)
Määräaikaiset ja sijaiset	477	279	259 (657)
Vakinaisen henkilöstön keskim. sairauspoissaolopäivät, v./henkilö	15,5	11,8	12,4 (18,8)
KVTES, kuukausipalkkaiset	987	668	782 (2853)
OVTES, opettajat	483	343	269
Keskimäärin sairauspoissaoloja v./henkilö	16,7	11,1	11,8 (17,4)
Henkilötyövuosien suhteessa/henkilö	16,6	11,2	12,2 (19,02)

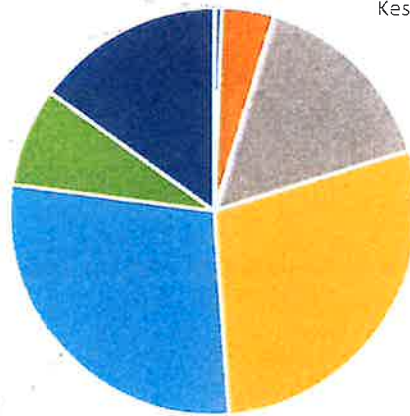
Sairauspoissaolot v. 2024

Keskuskushallinto: 0,5 %

Keskuskeittiö: 4,1 %

Tekninen toimi;
14,9 %

Alakoulu: 15,7 %

Vapaa-aikatoimi;
7,8 %Yläkoulu ja lukio;
28,5 %Varhaiskasvatus;
28,4 %

SAIRAUSSPOISSAOLOT	2024	2023	2022
1-3 päivän todistuksettomat esimiehen myöntämät sairauslommat / kalenteripäivät	351	320	303 (573)
2/3 -sairausajan palkalla sairauspoissaoloja / kalenteripäivät	200	83	187 (542)
Palkattomat sairauspoissaolot / kalenteripäivät	6	153	116 (167)
Pitkät sairauspoissaolopäivät, Kela-korvaus	929	493	617 (1544)
Lyhyet sairauspoissaolopäivät, ei Kela-korvausta	541	518	434 (1578)

PÄIVÄRAHAKORVAUKSET	2024	2023	2022
Sairauspäivärahakorvaukset / Kela	43 549	29 967	41 731 (81 453)
Työtapaturmakorvaukset / IF	2 643	10 038	0 (9 049)

TYÖ- JA TYÖMATKATAPATURMAT	2024	2023	2022
Työpaikkatapaturmat	3	2	0 (4)
Sairauspäivät/työpaikka	32	86	0 (29)
Työmatkatapaturmat	0	1	1
Sairauspäivät/työmatka	0	0	2 (90)
Ammattitaudit	0	0	0
Sairauspäivät/ammattitaudit	0	0	0
Tapaturmat yhteensä	3	3	1 (5)
Sairauspäivät yhteensä	32	86	2 (119)

HENKILÖSTÖN OSAAMISEN KEHITTÄMINEN

Koulutuskorvaukseen oikeuttava koulutus voi olla työnantajan toimesta työntekijöille annettavaa lisä- tai täydennyskoulutusta, esim. seminaarit ja konferenssit tai ulkopuolisen järjestämä kurssimuotoinen koulutus sekä sisäinen koulutus. Tärkeää on myös uusiin työtapoihin, koneisiin ja laitteisiin tai ohjelmistoihin liittyvä käyttäjäkoulutus, mikä myös oikeuttaa koulutuskorvaukseen. Myös lakisääteisten vaatimusten täyttämiseen tähtäävä koulutus, esim. työssä tarvittavien lupien suorittaminen, oikeuttaa koulutuskorvaukseen. Sen sijaan koulutuskorvauksen ulkopuolelle jää ammattiyhdistys- tai työsuojeluvallatuetun koulutus, vapaa-ajalla käytävä koulutus sekä vesopäivät.

Koulutussuunnitelman mukaisia koulutuskorvaukseen oikeuttavia päiviä v. 2024 oli 63 pv ja koulutuskorvausta saatiin 1 288 euroa. Vastaavasti vuonna 2023 koulutuspäiviä oli 81 pv ja koulutuskorvaus 1538 euroa. Yhden henkilön palkalliseen oppisopimuskoulutukseen saatiin Työeläkeyhtiö Varmalta 9 249 euroa.

Valtaosa koulutuksista järjestettiin Teams-koulutuksina.

2024	Palkalliset koulutuspäivät		Palkattomat koulutuspäivät	
	Koulutuspäivät yhteensä	Koulutuspäivät / vakituinen henkilöstö	Koulutuspäivät yhteensä	Koulutuspäivät / vakituinen henkilöstö
Ammatillinen henkilöstökoulutus	0	0	1	1
Muu koulutus	126,5	119,5	12 (oppisop.)	2

Lisäksi ammattiyhdistysliiton luottamushenkilökoulutuspäiviä oli 3 henkilöllä. Työsuojelukoulutusta ei ollut yhtään koulutuspäivää.

OPPISOPIMUSKOULUTUS

Työyksikkö	2024		2023		2022	
	Henkilö	Kalenteri-päivät	Henkilö	Kalenteri-päivät	Henkilö	Kalenteri-päivät
Sosiaalitoimi	0	0	0	0	(1)	(2)
Palvelukeskus	0	0	0	0	(6)	(212)
Koivukoti	0	0	0	0	(4)	(85)
Kotipalvelu	0	0	0	0	(2)	(67)
Alakoulu	0	0	0	0	0	0
Yläkoulu ja lukio	0	0	0	0	1	9
Lasten päivähoito	3	1093	3	453	1	82
Vapaa-aikatoimi	1	152	1	365	1	90
Tekninen toimi	2	121	1	352	1	354
YHTEENSÄ	6	1366	5	1170	4	535
					(17)	(901)

- v. 2024 oppisopimussuhteisia oli yhteensä 6 henkilöä (4 naista ja 2 miestä)

PALKKATUELLA TYÖLLISTETYT VUODEN 2024 AIKANA

- työllistettiin velvoite- ja pitkäaikaistyöttömiä koko- ja osa-aikaisena.

Työyksikkö	Naiset	Miehet	Henkilötyövuodet	Kalenteripäivät
Kulttuuritoimi	1	0	0,40	90
Perusopetus	1	0	0,05	63
Tekninen toimi	1	2	0,66	1079
Yhteensä	3	2	1,10	1482

KESÄNUORET

	Määrä	Työtunnit	Henkilötyövuodet
2024	30	2940	2,19
2023	29	3036	2,16
2022	27	3492	2,43

YLEISIMMÄT AMMATTINIMIKKEET

Nimike	Naiset	Miehet	Yhteensä
Koulunkäynninohjaaja	9	1	10
Lastenhoitaja, lastenkasvattaja	10	0	10
Lehtori, yläasteen ja lukion yht.	5	4	9
Kiinteistötyöntekijä, kiinteistönhoitaja	0	7	7
Toimistosihteerit, koulusihteerit	7	0	7
Peruskoulun luokanopettaja	5	1	6
Tuntiopettaja (päätoiminen)	4	0	4
Varhaiskasvatuksen opettaja	3	0	3

TYÖ- JA VIRKAVAPAAT

	2024		2023		2022	
	HIö	Pvt	HIö	Pvt	HIö	Pvt
Palkalliset vapaat						
Palkalliset työntasaus- ja ylityövapaat	28	147	27	162	13 (18)	94 (111)
Lomarahavapaat *	12	166	11	188	8 (14)	90 (151)
Äitiyslomat, vanh.vap. palkallinen	2	110	2	123	3	177
Isyyslomat	0	0	0	0	1	28
Tilapäinen hoitovapaa (alle 12-v. lapsi sairas)	16	95	15	57	11 (22)	52 (105)

*Lomarahavapaiden myöntämispäivien määrää vähennettiin 2024 vuodelle, niin että myönnettiin lomarahavapaita 25% lomaoikeudesta, aiemmin ollut 50%.

	2024		2023		2022	
	HIö	Pvt	HIö	Pvt	HIö	Pvt
Palkattomat vapaat						
Virkavapaat ja työlomat	50	865	42	772	45 (67)	316 (574)
Äitiys-, isyys- ja vanhempainlomat / hoitovapaat	3	276	6	480	4 (7)	491 (662)
Vuorotteluvapaa	1	100	0	0	0	0
Omasta virasta/työstä toisen viran hoito (oma työnantaja)	7	139	5	10	6 (8)	78 (487)
Opintovapaa palkaton	1	153	0	0	1 (3)	82 (206)
Oppisopimuskoulutus, palkaton	2	12	1	13	3 (14)	21 (268)

	2024	2023	2022
Myyntipalveluna virkatehtäviä ulkopuolisille			
- Koy Tmi Turula, toimistosihteerin palvelut	1 513	597	820 €
Ostopalvelut ulkopuolisilta			
- Kaavin kunta, rakennustarkastaja	0	0	27 888 €
- Sarastia Rekry Oy	0	0	300 757 €

HENKILÖSTÖKUSTANNUKSET

	2024	2023	2022
Luottamushenkilöiden palkkiot	47 422	40 209	37 645 (41 110)
Viranhaltijoiden kk-palkat	456 710	401 688	348 515 (625 265)
Opettajien palkat	1 460 210	1 432 590	1 378 011
Työsuhteisten kk-palkat	1 372 839	1 312 961	1 198 788 (3 087 937)
Erilliskorvaukset	38 748	43 232	58 340 (503 532)
Sairaus- ja äitiysloman sij.	4 344	45 928	19 419 (73 349)
Vuosilomansijaiset ja muut sij.	66 016	28 469	41 037 (265 398)
Tunti- ja urakkapalkat	10 970	9 074	6 040
Palkkatyölistämispalkat	50 950	131 671	134 951
Opettajien erityistehtäväpalkkiot	47 103	30 989	29 176
Opettajien sijaiset	34 595	39 668	17 750
Perhehoitajat	0	0	(261 389)
Omaishoitajat	0	0	(195 379)
Lomakorvaukset	37 071	24 528	19 582 (52 980)
Lomarahat	166 420	149 524	150 314 (265 780)

7. LUETTELOT JA SELVITYKSET

Tositelaji	Nimi	Tositenumerosarja
1	Pankkitositteet	20240001- 20240252
3	Palkkatositteet	2- 49
10	Muistiotositteet	1- 278
11	Poistot kirjanpitoon	1- 12
12	Excel/kausimuistiot	1- 67
20	Ostoreskontramaksut	1- 260
21	Ostoreskontralaskut	35000001- 35003100
30	Myyntireskontrasuoritukset	1- 322
31	Myyntilaskut	130904- 132638
39	Web-laskut	206365- 207409
50	Korkolaskut	131428- 132309
71	Mr/ Luottotappiot	1- 2
72	Mr/ Hyvityslaskun kohdistus	1- 28
92	Laskennalliset SL	5003510- 11003510
93	Automaattikirjaukset SL	ei käytetty
94	Vyörytykset SL	ei käytetty
96	Kirjanpidon tulos	1- 12
98	Sisäisen laskennan tulos	1- 12
Tilinauus	KPAVSA, SLAVSA	.

Kirjanpidossa käytetyt kirjanpitokirjat

Päiväkirja	sähköinen arkisto
Pääkirja	sähköinen arkisto
Palkkatulosteet	atk-tulosteena/sähköinen arkisto
Myyntilaskut	atk-tulosteena/sähköinen arkisto
Ostolaskut	sähköinen arkisto
Käyttöomaisuus	atk-tulosteena/sähköinen arkisto
Tilikartta	atk-tulosteena/sähköinen arkisto
Tasekirja	Sidottuna
Tilinpäätös	Sidottuna
Tase-erittelyt	sähköinen arkisto

8. TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS JA MERKINNÄT

VUODEN 2024 TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS

Tuusniemellä 31. päivänä maaliskuuta 2025

Timo Kiviluoma
kunnanjohtaja

Kunnanhallitus:

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Tuusniemellä _____._____.2025

Itä-Suomen Tilintarkastus Oy
tilintarkastusyhteisö

Timo Nuutinen
HT- ja JHT-tilintarkastaja

